

Politické a spoločenské pomery v Trenčíne v rokoch 1945 – 2000

DOBA V KTOREJ SME ŽILI V ROKOCH 1945 – 2000

Jozef Korený

Slovensko v politickom systéme ľudovodemokratického Československa v rokoch 1945 – 1948, politické strany a štátne orgány v Trenčíne

Politicko, spoločenské a ekonomické udalosti v Trenčíne v rokoch 1945 – 2000 sú zrkadlom politicko – spoločenských udalosti a zmien, ktoré prebehli v uplynulých desaťročiach 20. storočia v jednotlivých predchádzajúcich štátoprávných štruktúrach v ktorých sa Slovensko nachádzalo.

V roku 1944 v čase Slovenského národného povstania vznikol **ilegálny revolučný výbor v Trenčíne**. Tento orgán sa pripravoval na prevzatie moci v meste po skončení vojny. V tomto ilegálnom revolučnom výbore boli: **Štefan Ondrušek – vedúci**, Ján Barták, Pavol Fabo a Štefan Minárik, všetci za Komunistickú stranu. Za Sociálnych demokratov **Jozef Jurka – vedúci**, Alexander Trančík, Štefan Černík, Alexander Viselka. Za Občanský blok **Vincent Bohuš – vedúci**, Pavol Pobežal, Michal Jakubóczy a Ján Straka. Na operatívne riešenie úloh bol vytvorený užší ilegálny revolučný výbor v zložení : Štefan Ondrušek / KS /, Vincent Bohuš / OB /, Štefan Černík / SD /, Jozef Jurka / SD /, Alexander Trančík / SD /. **Dňa 5. apríla 1945 bol v Košiciach vyhlásený Košický vládny program**. Vývoj politických pomerov na Slovensku po 2. svetovej vojne určovalo súperenie dvoch politických strán, Komunistickej strany Slovenska a Demokratickej strany. **Dňa 7. apríla 1945** odišiel z Trenčína **mešťanosta Štefan Markovič**, bez toho aby sa vzdal funkcie a odovzdal funkciu poverenej osobe. **Vedením mesta bol poverený JUDr. Gerhard Šebák** – predseda Krajského súdu v Trenčíne. Funkciu vykonával cez najťažšie obdobie, keď sa blížilo oslobodenie a včase oslobodzovania mesta sovietskou a rumunskou armádou 10. apríla 1945. **Funkciu vykonával do 16. mája 1945**. V tomto období sa na udržaní bezpečnosti a poriadku podieľali Jozef Šimončík – veliteľ Milície ktorá mala do 80 členov, npor. žandárstva Ján Tomek – veliteľ Bezpečnostnej služby, npor. Pavúk – veliteľ Štátnej polície, dôst. zástupca Štefan Liška – veliteľ Mestskej polície. Pijus Fojtík – mestský notár.

V tomto období sa ustanovil **Revolučný národný výbor** ktorý bol vytvorený menovaním z politických strán v ktorom boli: **Ján Zeman – farár ECAV / DS / - predseda**, Ján Samák / KS / - zapisovateľ, Vladimír Chovan / DS / - tajomník, členovia Štefan Ondrušek / KS /, Pavol Pobežal / KS /, Štefan Černík / KS /, Dr. Michal Slávik / DS /, MUDr. Eduard Brežný / DS /, Dr. Julius Starinský / DS /, Dr. Vojtech Okrucký / DS /, Alexander Trančík / KS /, Ján Kudla / DS /, Jozef Bízik / DS /, Martin Závodný / DS /, Štefan Babjak / DS /, Michal Jakubóczy / DS /, Ján Kiss / DS /, Michal Šumichrast / KS /, Jozef Urban / KS /, Augustin Ďurža / KS /, Alexander Viselka / KS /, Eduard Klčo / KS /, Adam Minárik / KS /, Anton Šumbera / KS /, Michal Čížik / KS /, Jozef Jurka / KS /, Pavel Fabo / KS /, Augustin Staník / KS /, Ján Krajčovič / KS /, Ferdinand Budjač / KS /, Ján Barták / KS /, Július Konka / KS /, Margita Kuracinová / KS /, Samuel Zamboj / DS /, Vincent Bohuš / DS /.

Prijatím Košického vládneho programu prijatého 5. apríla 1945 koncipovaného komunistami, sa etabloval nový autoritatívny ľavicový režim s prevažujúcou orientáciou na Sovietský zväz. Dňa 9. mája 1945 Červená armáda vstúpila do Prahy a 10. mája 1945 prišla do Prahy aj vláda Zdenka Fierlingera. Slovenská národná rada vydala 15. mája 1945 nariadenie o retribučných súdech na odsúdenie kolaborantov a zradcov z obdobia 2. svetovej vojny. **Dňa 18. mája 1945 došlo na základe politickej dohody k zmene v Mestskom Revolučnom národnom výbore**. **Ján Barták – predseda / KS /**, Ján Zeman / DS /, Štefan Černík / KS / – podpredsedovia, Vladimír Chovan / DS /, Dr. Karol Zverec / – tajomníci, členovia Mária Turková, Dr. Jozef Jakubóczy / DS /, František Tomek, Karol Buček, Ján Ševčík, Štefan Zavadinka, Jozef Rehák, Emil Macášek, Ján Zajác, Alexander Trančík / KS /, Augustin Ďurža, Ján Zmeták, Štefan Mičkovič, Václav Pazdera, Pavol Pobežal / KS /, Rudolf Zaťovič, Adam Minárik, Samuel Zamboj, Dr. Vojtech Okrucký, Jozef Pobežal, Michal Šumichrast, Alexander Viselka, Štefan Chrmo a Štefan Babjak. Eugen Holiš – bol mestský notár. Členovia RNV zložili sľub na druhej schodzi RNV 22. 5. 1945 za účasti 27 členov. Na tejto schodzi boli zriadené komisie na organizovanie života v meste v tomto zložení:

1. Zásobovacia komisia: Ján Barták, Dezider Rybár, Eugen Holič, Ján Sekanina, **2. Hospodárska komisia: / rearizačná /:** Jozef Jakubóczy, Alexander Viselka, Štefan Černík, Štefan Babiak, Vladimír Chovan, Štefan Zavadinka, **3. Bytová komisia:** Augustin Ďurža, Valentin Svitok, Ján Zajac, Karol Buček, **4. Sociálna komisia:** Anton Šumbera, JUDr. Vojtech Okrucký, **5. Rekonštručná komisia:** Ing. Raško, Michal Dravec, Václav Pazdera, František Tomek, **6. Zdravotná komisia:** MUDr. Eduard Brežný, Martin Závodný, Jozef Pobežal, Dezider Rybár, Jozef Jankovský, **7. Finančná komisia:** Emil Macášek, Jozef Rehák, **8. Telovýchovná komisia:** Jozef Jakubóczy, Vladimír Chovan, **9. Kultúrna komisia:** Štefan Černík – predseda, Rudolf Zaťovič, Alexander Trančík, Ján Zeman, Michal Oravec, **10. Mzdová komisia:** Karol Buček, Adam Minárik, **11. Komisia pre revíziu arizovaných pozemkov:** Pavol Gálik, Karol Niepel, Ing. Eudovít Šlahor, Martin Závodný.

Dňa 6. augusta 1945 sa na námestí Andreja Hlinku uskutočnila voľba Národného výboru akklamáciou na verejnom zhromaždení ľudu, kde z 36 kandidátov bolo zvolených 33. **Ján Barták – predseda**, Ján Zeman –

I. podpredseda / DS /, Adam Minárik - II. podpredseda, Dr. Karol Zverec, Valentin Svitok, Alexander Trančík, Mária Turková, Emil Macášek, Michal Oravec, Jozef Jakubóczy, Ján Berec, Emília Biermannová, Ján Mrázik, Dr. Ladislav Blažej, Gustáv Prikopa, Pavol Fabo, Anton Tomáš, Anna Lajterová, Jozef Gračka, Andrej Zajac, Ján Zajac, všetci za KS. Martin Závodný, MUDr. Eduard Brežný, Dr. Vojtech Okrucký, Václav Pazdera, Štefan Zavadinka, Jozef Pobežal, Jozef Rehák, Ján Kiss, Stanislav Bína, Adam Novák, Anton Košecký, Ing. Vincent Skala, Štefan Šťastný, Miroslav Babiak a Karol Niepel, všetci za DS. Zvolení kandidáti zložili predpísaný sľub do rúk predsedu Jána Bartáka.

Okresný ľudový súd zasadal 14. augusta 1945 v budove Krajského súdu v zložení: **Pavol Pobežal – predseda**, obžalobca Dr. Ladislav Trebichavský, prísediaci Valentin Svitok, Vincent Bohuš, Jozef Jurka, a Vladimír Chovan. Dňa 15. 8. 1945 Ján Zeman / DS /, podpredseda NV navrhol utvoriť predsedníctvo NV, čiže Radu NV. Národné výbory Trenčianskeho okresu 19. 8. 1945 vyslali delegátov do Trenčína, aby zvolili členov ONV. lebo revolučný ONV sa skladal z trenčanov. **K 5. augustu 1945 bol predsedom R ONV Ján Kudla.** Trenčín vyslal na voľbu 27 zástupcov / 15 KS, 12 DS /. Rada NV zasadala 20.8. 1945 v zložení Ján Barták, Dr. Karol Zverec, Anton Minárik, Emília Biermannová, Dr. Ladislav Blažej, Emil Macášek, Milan Babiak, Dr. Eduard Brežný, Ing. Vincent Skala, Štefan Zavadinka, Dr. Vojtech Okrucký, Jozef Pobežal. Zasadanie Pléna R ONV v Trenčíne a novozvoleného ONV sa uskutočnilo 22. 8. 1945. **Za predsedu ONV zvolili Dr. Kornela Haima** ktorý bol k 8. 9. 1945 ustanovený prednostom Úradu predsedníctva Zboru povereníkov v Bratislave. Preto dňa 9. 9. 1945 plénum ONV Trenčín akklamáciou zvolilo **Klementa Ondrašíka / KS / za predsedu ONV.** Za I. podpredsedu Jána Kudlu / DS /, a za II. podpredsedu Eduarda Klču / SP /. **Preverovanie štátnych a verejných zamestnancov MNV** sa konalo v dňoch 20. – 21. 9. 1945 za dozoru ONV. **Išlo o očistenie verejnej správy od kolaborantov a zrádcov z obdobia 2. svetovej vojny. Preverovaciu komisiu tvorili: Ján Barták, Karol Doboš / KS /, Gejza Mešťánek / DS /, strážmajster Jozef Makuch za Národnú bezpečnosť, svedkovia Dezider Rybár, Ing. Ľudovít Šlahor.** Celkom bolo preverených 89 osob. Na podnik Odevná služba NEHERA bola dňa 24. 9. 1945 Poverenictvom SNR uvalená národná správa ktoru tvorili Alojz Macek, František Tvrдый a Jozef Chorvát. Dňa 18.10.1945 bolo námestie Andreja Hlinku premenované na námestie J.V. Stalina. **Obnovené ONV začalo funkčné obdobie od 24. 10. 1945.** Malo 24 členov. Demokratická strana mala 15 mandátov, medzi inými tam boli Dr. R. Kedro ktorý bol predsedom delegácie DS v Národnom fronte, Anton Korec, Ing. Vincent Skala, Gabriela Plachetková, Dr. Pavol Jendrašák. Komunistická strana mala 8 mandátov medzi nimi boli Štefan Minárik, Pavol Pavlík, Ján Mikula, Imrich Šebo. Strana slobody mala 1 mandát ktorý mal Vojtech Imrich. **Dňa 24. októbra 1945 vydal prezident ČSR Eduard Beneš dekréty o znárodnení.** Po skončení vojny platili na územi republiky rôzne menové jednotky medzi nimi boli nemecké marky, protektorátne koruny, slovenské koruny, maďarské pengé a poukážkové armádne platidla. **Jedna z najdôležitejších úloh v tomto období bolo pripraviť a realizovať menovú reformu, ktorá bola uskutočnená v dňoch 1.11. – 15. 11. 1945.** Každý občan dostal 500 korún novej meny. Úspory na vkladných knižkách boli zablokované s tým, že ich uložili do tej doby než sa hospodárska situácia nezlepší. Demokratická strana v Trenčíne sa etablovalá 3. januára 1946. **Za predsedu bol zvolený Karol Niepel** – prednosta úradu, za podpredsedov zvolili JUDr. J. Baara a Štefana Kedru. Vedúci predstavitelia Komunistickej strany Viliam Široký, Karol Šmidke a JUDr. Gustáv Husák v obave o politický výsledok vo voľbách súhlasili so založením ďalších dvoch politických strán aby oslabili vplyv Demokratickej strany. Vznikla Strana práce a Strana slobody. **Predsedom KSS v Trenčíne bol Ján Berec** a tajomníci OV KSS **Rešetka a Hlaváč.** Sociálni demokrati založili 20. 1. 1946 **Stranu práce. Jej predsedom sa stal Ivan Frlička.** Dňa 8. 2. 1946 bola založená ZO KSS pri MNV Trenčín. Predseda **Jozef Urban**, podpredseda Dezider Rybár. Strana práce otvorila sekretariát na Stalinovom nám. č. 33 9. 2. 1946. Dňa 15. 3. 1946 bola založená ZO KSS v Prvej továrni na droždie, predseda Ondris a po ňom František Štuller. Dňa 24. 3. 1946 bolo v kine Metro II. Valné zhromáždenie DS za účasti 600 členov. Za predsedu bol zvolený **Ing. Ľudovít Šlahor.** **Strana slobody vznikla 1. apríla 1946. Jej predsedom sa stal Dr. Vavro Šrobár.** V Trenčíne mala **Strana slobody** Oblastný sekretariát so sídlom na ul. M. Čáka č. 14, **predseda Vincent Bohuš** a následne **Dr. Emil Vagač.** Okresný ľudový súd v Ilave odsúdil bývalého strážcu v Koncentračnom tábore Osvienčim V. Heidla na trest smrti. Popravu vykonal Okresný ľudový súd v Trenčíne 9.4. 1946. Ďalšie mesiace boli v znamení znárodňovania podnikov. Dňa 13. 4. 1946 bol znárodnený podnik Tiberghien a synovia / výroba látok /.Aktu znárodnenia sa zúčastnili Dr. J. Púll, šef prezídia, Ing. Púčik, plk. Lisický, predseda ONV Dr. K. Haim, predseda MNV J. Barták, predseda Okresnej odborovej rady A. Šumbera, Národný správca R. Pobežal a predseda ZV Ján Rehák. **Dňa 9. mája 1946 bol daný do používania nový cestný most.** Odevná služba NEHERA / výroba odevov / bola znárodnená 25. 5. 1946. Za riaditeľa bol vymenovaný František Tvrдый. Prvé slobodné voľby sa konali 26. mája 1946 v ktorých Demokratická strana získala 62%, Komunistická strana 33,38%, Strana Slobody 4,2%, Strana práce 3,1%. Následovali ďalšie podniky ktoré boli znárodnené medzi nimi Supervenus, továreň na výrobky pleteného a stávkového tovaru na Štefánikovej ulici, Prvá slovenská továreň na droždie, lieh a pokrmové masť, účastinárska spoločnosť v Istebníku. Za riaditeľa vymenovali JUDr. Ing. Stuchlíka. Továrne na liehoviny Slovlik a Herbária na Štefánikovej a Kukučinovej ulici č. 7. Továreň na dopravné prostriedky v Trenčí. Biskupiciach bola integrovaná do koncernu OMNIA. Za riaditeľa vymenovali Ing. Izáka. Odevspol, továreň na šatstvo, Veľkoudenárstvo, továreň na salámy a konzervy R. Schanera, V tomto roku sa začala realizovať aj

Pozemková reforma. Boli odobraté poľnohospodárske majetky Ľudovíta Adda v Soblahove a Trenčine a Ľudovíta Kirchnera v Trenčine a Trenč. Biskupiciach. Trenčín sa stal sídlom GR Slovenský cement a vápenky. Za GR vymenovali Dr. Ing. Figuša a riaditeľa Svobodu. Dňa 6. 6. 1946 bola ustanovujúca schôdza DS oblasti Trenčín. **Za predsedu zvolili Milana Poláka** / člen hlavného velenia v SNP / pozn.J.K. a za II. podpredsedu Ing. Ľudovíta Šlahora. V júli 1946 zasadalo užšie predsedníctvo OV KSS v Trenčine ktoré zvolilo za predsedu Jána Bartáka, I. podpredsedu Štefana Ondruška – poslanca NZ, II. podpredsedu Dr. Kornela Haima. **Dňa 19. júna 1946 NZ zvolilo E. Beneša prezidentom ČSR. Vláda na čele s Klementom Gottwaldom začala svoju činnosť 2. júla 1946. Dňa 13. augusta 1946 bol JUDr. Gustáv Husák zvolený za predsedu Zboru povereníkov.** Dňa 22. 10. 1946 bola založená organizácia DS v továrni Nehera. **Dňa 28. 10. 1946 bol prijatý zákon o dvojročnom pláne povojnovej obnovy hospodárstva v Československej republike.** Priemerná ročná mzda na Slovensku v roku 1946 bola 28. 341 Kčs. **Obnovený MNV mal ustanovujúcu schôdzu 4.11. 1946.** Bolo prítomných 33 členov. **Za predsedu MNV bol zvolený Dr. Jozef Baar** / DS /, I. podpredseda Ján Barták / KS /, II. podpredseda Jozef Pobežal / DS /. Členovia Rady MNV za politické strany: Ján Čierny, Jozef Bizík, Štefan Zavadinka, MUDr. Alojz Löbb, Karol Niepel / DS /, Dr. Karol Zverec, Adam Minárik, Emil Macášek / KS /. Členovia MNV Štefan Babiak, Dr. Justin Starinský, Jozef Rehák, Viliam Blaško, Leonard Pajdušák, Štefan Šťastný, Pavol Gálik, Martin Závodný, Imrich Jurda, Rudolf Pavlík, Vladimír Chovan, Irena Huorková, Mária Holoubková, Jozef Mních, npor. Július Kováčik – všetci DS. Adam Minárik, Anton Tomáš, Gustáv Príkopa, Pavla Dubčeková, Ferdinand Sukup, Ján Berec, všetci KS. Andrej Zajac / SP /, Ján Majerech / Strana slobody /, Neprítomni V. Vikár / SP / – člen Rady, V. Svitok, J. Sapák. Slávnostné uvedenie predsedu MNV bolo 7. novembra 1946 za účasti predsedu ONV Dr. Rudolfa Kedru. Rok 1947 bol rokom politického zápasu KSS proti DS ktorá sa nezmierila z porážkou vo voľbách v máji 1946. Zásobovaných osôb bolo na Slovensku v roku 1946 3 327 803 obyvateľov. Pracovne činných bolo 1 776 306 obyvateľov. V máji 1947 prišiel do Trenčína MNO gen. Ľudvík Svoboda ktorý odovzdal Čs. Vojnový kríž sen. Jánovi Zemanovi, Jánovi Trančíkovi a Jánovi Kudlovi. Dňa 18. apríla 1947 bola vykonaná poprava prezidenta vojnovy Slovenskej republiky Jozefa Tisa. V júni 1947 bola zo strany KSS iniciovaná kampaň proti slovenským demokratom na presadenie mocensko – politických cieľov KSS. Hlavne proti štátnej spoľahlivosti J. Kempného, Jozefa Staška a M. Bugára. Prvou takouto veľkou akciou boli v dňoch 4. až 6. júla 1947 oslavy tretieho povojnového Slovanského dňa na Devíne. Predseda vlády Klement Gottwald tu vo svojom slávnostnom prihovore veľmi ostro zaútočil na štátno – bezpečnostnú a politickú situáciu na Slovensku. Klement Gottwald vystúpil aj na oslave 3. výročia SNP v Martine 29. 8. 1947. Do tejto atmosféry kritiky DS za úmyselne nedôkladnú očistu a zámerné zásobovacie ťažkosti prišiel v lete 1947 vojenko – politický činiteľ ktorý významne pomáhal komunistickej stratégii. V lete 1947 prechádzali územím Slovenska tri väčšie jednotky tzv. sotne Chromeno, Burlak, Brodič a jednotlivci Ukrajinskej povstaleckej armády / UPA / tzv. banderovci. Schému protištátneho „sprisahania“ v DS vyprodukovali komunisti na VII. odbore Povereníctva vnútra v Bratislave, v Obrannom vojenskom spravodajstve / OBZ / a ŠtB v Prahe. Súčasne v lete 1947 Československo postihlo katastrofálne sucho kedy úroda bola nižšia o 26 % ktorá sa odrazila v zhoršení životnej úrovne. Pomoc ZSSR dodávkou pšenice opäť pomohla KSS. Následovali demisie v Zbore povereníkov a jeho rekonštrukcia. Zmeny nastali aj v DS vo vedení povereníctiev. Priemerné maloobchodné ceny vybraných druhov potravín a priemyselného tovaru na Slovensku v Kčs v roku 1947. Chlieb – kus 5,-, Pšeničná múka hladká - kg 5,80, Pšeničná múka hrubá - kg 7,-, Krupica - kg 7,20, Zemiaky - kg 2,40, Hovädzie mäso zadné kg 39,40, Tefacie mäso - kg 39,45, Bravčové mäso - kg 45,80, Bravčové mäso udené - kg 61,90, Saláma - kg 39,60, Sfaládky - kg 51,80, Párky – kg 63,60, Bravčová masť - kg 63,60, Maslo - kg 78,-, Margarín - kg 39,80, Mlieko – l - 5,20, Tvaroh - kg 20,10, Polotučný syr - kg 61,-, Vajcia - ks 3,20, Cukor - kg 15,35, Soľ - kg 5,-, Hrach - kg 9,45, Ryža - kg 23,40, Kapusta - kg 4,50, Cibulka - kg 9,-, Jablka -kg 15,05, Marmeláda - kg 28,10, Mak - kg 31,25, Zrnková káva - kg 102,25, Cigória - kg 19,05, Čaj - kg 202,-, Čokoláda na varenie - kg 90,10, Hnedé uhlie - q 84,10, Palivové drevo - q 99,30, Elektrický prúd – 1 kWh 4,60, Jadrové mydlo - kg 51,70. Priemerná ročná mzda na Slovensku bola v roku 1947 32. 244.-Kčs. V rokoch 1945 – 1947 boli prídavky na deti stanovené v tejto výmere: 1 dieťa 30.-Kčs, 2 dieťa 60.-Kčs, 3 dieťa 90.-Kčs, 4 dieťa 120.- Kčs, 5 dieťa 150.-Kčs, 6 dieťa 180.-Kčs, 7 dieťa 210.-Kčs a na každé ďalšie dieťa +30.-Kčs. Deformácia tohto zabezpečenia sa prejavuje aj v roku 2000.pozn.J.K.

Slovensko v socialistickom totalitnom politickom systéme Československa v rokoch 1948 – 1968, vláda KSČ, politické a štátne orgány v Trenčine.

Dňa 12. 1. 1948 bol na návrh Rady MNV ustanovený za tajomníka MNV Trenčín Alojz Baško, predseda kultúrnej komisie Vojtech Vikár riaditeľ I. štátneho gymnázia. Pomalu ale isto začali konfiškácie majetku a ustanovovanie Národnej správy na majetok. **Dňa na schôdzi MNV 21. 1. 1948 bol za predsedu zvolený Dr. Jozef Baar.** Členmi MNV boli Ján Barták, Jozef Pobežal, Vojtech Vikár, Andrej Zajac, Ján Mikšík, Ján Čierny, Štefan Babiak, Štefan Zavadinka, Jozef Rehák, Viliam Blaško, Leonard Pajdušák, Pavol Galik, Alojz Löbb, Martin Závodný, Imrich Jurda, Jaroslav Pavlík, Vladimír Chovan, Mária Holúbková a náhradníci Irena Horková, Jozef Mních, Ján Berec, Emil Macášek, Valentin Svitek, Gustáv Príkopa, Pavla Dubčeková, Ferdinand Soukup, Jozefa Kapinusová, Ľudovít Smetana – vedúci úradu MNV, Ing. A. Trailin – technický referent, Pius Fojtík – notársky tajomník, Ernest Sabadffy – policajný referent a zapisovateľ.

Prelomovým medzníkom pre československu politickú scénu bol piatok 20. februára 1948, keď došlo k narušeniu dovtedajšieho pluralitného politického systému kedy 12 nekomunistických ministrov nominantov Národno – socialistickej strany, Lidovej strany a Demokratickej strany, podali demisiu. Za DS tam boli Mikuláš Franek, Štefan Kočvara, Ján Lichner a Ivan Pietor. Na Slovensku Predsedníctvo ÚV KSS 21. februára 1948 za účasti Viliama Širokého – podpredsedu vlády schválilo postup KSS počas vládnej krízy. V tento deň Gustáv Husák ako predseda Zboru povereníkov listom oznámil Milanovi Polákovi, Jozefovi Stykovi, Matejovi Joskovi, Martinovi Kvetkovi, Jozefovi Lukačovičovi a Ivanovi Štefánikovi že demisiu členov vlády za DS treba považovať i za demisiu zástupcov tejto strany v Zbore povereníkov. Bol to protizákonný a protiústavný čin lebo právo vymenúvať a odvolávať patrilo len Predsedníctvu SNR po predchádzajúcom súhlase vlády. Vládna kríza v Prahe skončila až 25. februára 1948 prijatím demisie odstupujúcich ministrov a vymenovanie novej vlády, opäť pod vedením Klementa Gottwalda.

Dňa 25. februára 1948 boli v Trenčíne zriadené **Akčné výbory Národného frontu**, ktoré sa starali o „očistu“, verejného života. Po čistke vykonanej Okresným Akčným výborom NF boli všetci príslušníci DS z výboru MNV odstránení. Za **predsedu zvolili Eduarda Klču** a vedúceho úradu Miestnej správnej komisie Vincenta Matuška. Povereníctvo vnútra rozpustilo dočasné orgány ONV a súčasne pre správu okresu Trenčín ustanovilo na návrh Okresného Akčného výboru Národného frontu dočasnú **Okresnú správnu komisiu v zložení: Štefan Minárik – predseda**, Juraj Gönci – I. podpredseda, Jozef Michalec – II. podpredseda, Ivan Kolesár – III. podpredseda a členovia: Ján Mikula, Štefan Rešetka, Jozef Jursa, Ing. Juraj Češka, Pavol Pavlík, Imrich Štrba, Jozef Hnidka, Ján Malík a náhradníci Anežka Gogolová – Tr. Teplíce, Jozef Vodička, Rudolf Valica, Jozef Šumichrast, Emília Bartoňová, Gustáv Ábel, Ján Novák z Trenčína. Dňa 15. mája 1948 boli odsúdení predstavitelia DS J. Kempný a M. Bugár ako predstavitelia „protištátneho sprisahania“. Nové doplňujúce voľby do ONV sa konali 30. 5. 1948 v ktorých boli zvolení Dr. Kornel Haim, Ján Mrázik, Štefan Minárik, Ján Mikula a **Alexander Dubček. Dňa 14. júna 1948 bol Klement Gottwald zvolený za prezidenta ČSR. Od 15. júna 1948 začala činnosť vláda ČSR Antonína Zápotockého.** Priemerná mesačná mzda na Slovensku v socialistickej sektore bola v roku 1948 743.-Kčs. Mesačné prídavky na deti boli v rokoch 1947 – 1949 stanovené v tejto výmere: 1 dieťa 30.-Kčs, 2 dieťa 70.-Kčs, 3 dieťa 120.-Kčs, 4 dieťa 180.-Kčs, 5 dieťa 250.-Kčs, 6 dieťa 330.-Kčs, 7 dieťa 420.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 100.-Kčs. Priemerná ročná mzda na Slovensku bola v roku 1948 32. 519 Kčs.

Národný front sa vytváral v boji proti nástupu fašizmu a nebezpečenstva vojny, v národnooslobodzovacom protifašistickom zápase za oslobodenie a obnovu samostatnosti Československa. Po februárových udalostiach v roku 1948 kedy sa k moci dostala KSČ sa Národný front stal pevnou súčasťou politického systému, nadobudol charakter ústavnej inštitúcie. Národný front bol organickou súčasťou politického systému. Bol to politický zväzok, ktorý pod vedením KSČ, na Slovensku KSS zjednocoval najvýznamnejšie politické, spoločenské a záujmové organizácie s cieľom aktívne sa zúčastňovať na realizácii politiky KSČ. Určujúcim, nezastupiteľným a vedúcim princípom výstavby Národného frontu bolo uplatňovanie vedúcej úlohy KSČ. V rámci mesta Trenčín pôsobili tieto stupne Národného frontu. Okresný výbor Národného frontu a Mestský výbor Národného frontu.

Rok 1949 bol rokom nástupu plnenia úloh prvej päťročnice ale aj rokom kedy začala najhoršia kapitola päťdesiatych rokov kedy začali politické procesy. Medzi ne patrí proces s div. gen. Heliodorom Píkom ktorý bol obvinený z vojenskej zrady a popravený 21. 6. 1949. V roku 1949 naše mesto riadili: **Ján Mikula – predseda**, Eduard Klčo – podpredseda, členovia Ján Berec, Margita Hlbočanová, Viktor Liška, Emil Macášek, Ján Minárik, Vojtech Vikár, Ondrej Zajac, František Kapitán a Ľudovít Viselka. Dňom 1. 1. 1949 bol zreorganizovaný okresný súd. Predsedom Okresného súdu bola Dr. Valíčková – Karbanová. Tajomníkom a vedúcim tajomníkom OV KSS v Trenčíne bol v rokoch 1949 – 1951 **Alexander Dubček. / v nasledujúcich rokoch 1. tajomník ÚV KSS/.** pozn.J.K. Priemerná mesačná mzda v socialistickej sektore na Slovensku bola v roku 1949 771.-Kčs. **Politické procesy pokračovali aj v roku 1950. Proces s JUDr. Miladou Horákovou a spol.** boli obvinení z velezrady a vyzvedačstva. JUDr. Milada Horáková bola popravená 27. 6. 1950, Ján Buchal – popravený, Závaš Kalandra – popravený, JUDr. Oldřich Pecl – popravený a Vojtech Dundr – 15 rokov odňatia slobody, JUDr. Jiří Hejda – doživotné väzenie, JUDr. Bedřich Hostička – 28 rokov väzenia, Antonie Kleinerová – doživotné väzenie, JUDr. Jiří Křížek – 22 rokov väzenia, JUDr. Josef Nestával – doživotné väzenie, JUDr. Zdeněk Peška – 25 väzenia, František Preučil – doživotné väzenie, a Františka Zemínová – 20 rokov väzenia. **Ďalší politický proces bol s tzv. Pomahačmi Vatikánu** za velezradu. Odsúdení boli ThDr. Jan Boukal – 18 rokov väzenia, ThDr. Josef Čihák – 10 rokov väzenia, ThDr. Stanislav Jarolímek – 20 rokov väzenia, ThDr. Jaroslav Kulač – 17 rokov väzenia, ThDr. Antonín Mandl – 25 rokov väzenia, Václav Mrtvý – 15 rokov väzenia, Jan Opasek – doživotné väzenie, ThDr. Otakar Švec – 20 rokov väzenia, ThDr. Stanislav Zela – 25 rokov väzenia. **V roku 1950** správu mesta vykonávala 14 členná **Miestná správna komisia.** Jej predsedom bol **Štefan Ondrušek.** Členovia Ján Minárik, Ján Berec, Emil Macášek, Margita Hlbočanová, Ondrej Zajac, František Kapitán, Dr. Karol Darvaš, Ján Barytus, Ondrej Opatovský, Karol Holík, Anton Nemeček, Vojtech Vikár, Viliam Degel, Ján Sapák. Administratívu mesta vykonávalo 42 zamestnancov. Trenčín mal v tomto roku 13. 880 obyvateľov. Vedúcim úradu bol Vincent Matušek – hlavný notársky tajomník. Dňa 13. apríla 1950

začala násilná likvidácia kláštorov v ČSR. **Pôsobnosť Miestnej správnej komisie skončila 18. 4. 1950.** Bola vykonaná reorganizácia ľudovej správy. Správu mesta vykonával MNV prostredníctvom Rady a Pléna MNV. Správa mesta mala 11 referátov. Agendu referátov vykonávali prednostovia. **Rada MNV** mala 10 členov v tomto zložení: **Štefan Ondruška – predseda**, Vincent Matúšek tajomník, od augusta 1950 Štefan Krátky. Členovia Rady: Ján Minárik, Ján Berec, Ján Mikula, Ondrej Opatovský, Anton Dýnka, Zdenka Sedničková, Ján Sýkora, Dr. Karol Darvaš, Koloman Rehák, Ján Baryta. Plénum MNV malo 36 členov a 11 náhradníkov. Okrem členov Rady MNV boli členmi pléna MNV Pavol Sekerka, Ján Barták, Štefan Maštalír, František Bebej, Valentin Svitek, Jozef Polášek, Štefan Betinec, František Matúš, Alojz Gavura, Bohumil Hasala, Štefan Slivoň, Mária Holoubková, Jozef Demitra, Anna Lányiová, Margita Hlbočanová, Elo Berger, Ferdinand Budiaš, Ján Zajac, Štefan Záhumenský, Miroslav Malánik, Michal Štefko, Dr. Ladislav Kresánek, Barbora Šumavská, Mária Klemensová, MUDr. Dionýz Dieška a náhradníci Ľudovít Rajňák, Valéria Tvrdoňová, Helena Kadlecová, Michal Budinský, Ján Jarábek, Albert Vagač, Klára Eliašová, Pavol Križan, Rudolf Jurák, Koloman Galhoffer, Rudolf Syka. **Referáty: 1. Všeobecné veci vnútorné: Štefan Ondrušek, 2. Plánovanie: Ján Minárik, 3. Bezpečnosť: Ján Mikula 4. Školstvo, osвета, telovýchová: Ján Sýkora, 5. Práca a soc. starostlivosť: Ján Berec a následne Anton Dýnka, 6. Zdravotníctvo: Zdenka Sedničková, 7. Financie: Dr. Karol Darvaš, 8. Hospodárstvo: Koloman Rehák, 9. Pôdohospodárstvo: Ondrej Klatovský, 10. Vnútny obchod a výživa: Anton Dýnka a následne Ján Jarábek, 11. Technika: Ján Barytus, Referentka pre ženskú výchovu: Elena Majtánová.** Referáty boli rozdelené: A: Administratíva ľudovej správy, B: Hospodárske podniky : Správca Eduard Pekarovič. V roku 1950 bol zrušený názov „Úrad MNV „. Taktiež bol zrušený systém notárskych úradov a funkcia notárov. Činnosť vykonávali matrikárky Gizela Čerňanská a zástupkyne Elena Chavková a Antonia Bulková. Dňa 23. 3. 1950 bolo MNV schválené 25 druhov živnostenských podnikaní. Finančný rozpočet mesta bol v roku 1950 15. 818100 Kčs. Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore bola na Slovensku v roku 1950 833.- Kčs. V tomto roku bol vyhotovený Regulačný plán mesta ktorý vyhotovili architekti Ing. arch. Pavol Amerik a Ing. arch. Dr. Martin Kusý. **Dňom 21. októbra 1950 bol ukončený proces s partizánskym veliteľom Viliamom Žingorom / genmjr. in memoriam 1990 / pozn. J.K. ktorý bol 18.12.1950 popravený.** V roku 1950 bolo na Slovensku 3 442 317 obyvateľov. Pracovne činných bolo 1 743 570 obyvateľov. Priemerná mesačná výška dôchodkov na Slovensku bola v roku 1950 u starobného a invalidného 364.-Kčs a vdovského 252.-Kčs. **V roku 1951 bol Štefan Ondrušek predsedom MNV,** tajomníkom Štefan Krátky, II. námestníkom Koloman Rehák. Referentom pracovných síl Vojtech Svitek, referentkou zdravotníctva Žáková. **Proces proti biskupom J. Vojtaššákovi, M. Buzalkovi a P. Gojdičovi prebiehal v dňoch 10. – 15. januára 1951. Štefan Ondrušek bol 1. 10. 1951 z funkcie predsedu MNV odvolaný. Výkonom funkcie predsedu MNV bol poverený Ján Minárik.** MNV mal 15 komisií a 103 členov. Aj v roku 1951 pretrvávali ťažkosti v zásobovaní obyvateľstva a preto pokračoval lístkový systém na cukor, mäso, mlieko, maslo, slaninu, masť, tuky, vajcia. Prídavkové lístky obdržali občania nad 20 rokov veku v zamestnaneckom pomere. **Lístky na cukor:** deti do 6 rokov 1400g, 12 – 20 rokov 1400g, nad 20 rokov v nezamest. pomere 1100g, v zam. pomere 1400g, čokoládové cukrovinky 100g. **Lístky na mäso:** od 2 rokov do 20 rokov 650g – 1800g, nad 20 rokov 1.400. **Lístky na mlieko:** deti do 2 rokov 21 l, 2 – 6 rokov 14 l, 6 – 12 rokov 14 l, 12 – 20 rokov 8 l, nad 20 rokov 2,8l. Mlieko sa muselo odoberať každý deň. **Lístky na maslo:** do 6 rokov 600g, 6 – 12 rokov 360g, 12 – 20 rokov 160g. **Lístky na vajcia:** do 6 rokov 12 ks, 6 – 12 rokov 14 ks, 12 – 20 rokov 8 ks. **Lístky na slaninu:** od 6 – 12 rokov 280g, 12 – 20 rokov 480g, v nezamest. pomere 200g, v zamest. pomere 280g. **Lístky na masť:** od 6 – 12 rokov 210g, 12 – 20 rokov 360g, v nezam. pom. 150g, v zam.pom. 210g. **Lístky na tuky:** od 6 – 12 rokov 480g, 12 – 20 rokov 440g, v nezam. pom. 520g, v zam.pom. 530g. Od februára 1951 bola pre deti do 2 rokov krupica 1000g. Od marca 1951 boli lístky aj na múku a chlieb. **Lístky na múku a chlieb:** do 6 rokov 4122g, 6 – 12 rokov 3372g, chleba 5 kg, 12 – 20 rokov múka 5247g, chleba 6 kg. V nezam. pom. 5kg chleba, 3372g múky, v zam. pom. 5kg chleba, 5247g múky. **Lístky na rýžu:** 6 – 12 rokov 150g, 12 – 20 rokov 150, nad 20 rokov 150g. **Lístky na tvaroh:** do 6 rokov 100g, 6 – 20 rokov 100g. **Lístky na zemiaky:** na mesiac 1 osoba 600g. Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore na Slovensku bola v roku 1951 883.-Kčs. **Ľudová správa v Trenčíne v roku 1952. Nový predseda MNV Trenčín bol od 15. 1. 1952 Vojtech Kianička. Predsedom ONV bol Štefan Minárik.** Radu MNV tvorili: Vojtech Kianička – predseda – referent 1. referátu, Ján Minárik – podpredseda – referent 2. referátu, Ján Mikula – referent 3. referátu, Ján Sýkora – referent 4. referátu, Valentin Svitek – referent 5. referátu, Ján Sapák – referent 6. referátu, Dr. Karol Darvaš – referent 7. referátu, Koloman Rehák – referent 8. referátu, Koloman Krčík – referent 9. referátu, Anna Kozlovská – referentka 10. referátu, Ján Barytus – referent 11. referátu. Plénum MNV Trenčín v roku 1952: Mimo členov Rady MNV: J. Barták, J. Polášek, Št. Betinec, Fr. Matúš, Ant. Dýnka, Al. Gavura, Št. Slivoň, M. Holoubková, J. Demitra, A. Lányi, M. Hlbočanová, F. Budiaš, Dr.L. Kresánek, M. Klemensová, Dr. D. Dieška, K. Fandro, J. Macejka, O. Letaši, V. Jadrná, Am. Polná, Al. Gogora, R. Palkovič. Dňom 1. 3. 1952 bol Dr. V. Štibrány poverený viesť archív. Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore na Slovensku bola v roku 1952 926.-Kčs. **Predsedom Okresného súdu od mája 1952 bol robotník Jozef Pavelka,** absolvent právnickém školy pracujúcich. Následoval Jozef Beták. Senát OS bol trojčlenný. V senáte bol jeden právnik a dvaja z ľudu. Jednotné roľnícke družstvo bolo v Trenčíne založené 27.

7. 1952. V družstve bolo 30 členov a obhospodarovali 64 ha pody. Predsedom družstva bol Štefan Zahumenský, podpredseda Viktor Vašíček a členovia vedenia Štefan Zajac, Otto Vrchovecký, Štefan Conik, Ondrej Holúbek, Ladislav Kotrha, Štefan Bulko a Jozef Drgo. K 4. 9. 1952 bolo v JRD 25 roľníkov ktorí založili JRD III. typu. Predseda JRD bol Ladislav Kotrha. Celkovo bolo v JRD 40 roľníkov a obhospodarovali podu vo výmere 72 ha. **Ďalší politický proces bol s vedením tzv. Protištátneho sprisahaneckého centra R. Slánsky a spol. ktorý začal 20. 11. 1952. Rozsudky boli vynesené 27. 11. 1952.** Popravení boli 3.12. 1952 JUDr. Vladimír Clementis / bývaly štát. tajomník MZV/, JUDr. Otto Fischl, Josef Frank, Ing. Ludvík Frejka, Bedřich Geminder, JUDr. Rudolf Margolius, Bedřich Reicin / bývaly genmjr. šéf OBZ /, Andre Simone vl. menom Otto Katz, Rudolf Slánsky / bývaly GT KSČ /, Otto Šling, Karel Šváb. Na doživotné väzenie boli odsúdení JUDr. Vavro Hajdu, Evžen Lobl, JUDr. Artur London.

Rada Miestneho národného výboru v Trenčíne v roku 1953.

Vojtech Kianička – predseda, Ján Minárik – I. podpredseda, Koloman Reháč – II. podpredseda, členovia Ján Mikula, Ján Sýkora, Vojtech Svitok, Ján Sapák, Koloman Krčík, Anna Kozlovská, Ján Barytus a Dr. Karol Darvaš. **Plénium MNV Trenčín k 1. januáru 1953.** Plénium malo 33 členov. Vojtech Kianička – predseda, Ján Minárik – I. námestník, Koloman Reháč – II. námestník, Ján Žlnaj – tajemník a členovia Ján Barták, Ján Mikula, Valentin Svitok, Jozef Polašek, Štefan Betinec, František Matúš, Anton Dýnka, Alojz Gavura, Štefan Slivoň, Mária Holúbková, Jozef Demitra, Ján Sýkora, Dr. Karol Darvaš, Anna Lanyiová, Margita Hlbočanová, Ferdinand Budiaš, Dr. Ladislav Kresánek, Ján Barytus, Mária Klemensová, Dr. Dionýz Dieška, Ján Sapák, Karol Fandro, Ján Macejka, Ondrej Letaši, Viera Jadrná, Amália Poľná, Rudolf Palkovič, Alojz Gogora, Anná Kozlovská, Koloman Krčík.

Na 4. zasadaní Rady MNV 3. 4. 1953 sa rozhodlo o odstránení sochy gen. Milana Rastislava Štefánika. Na tomto mieste plánovali postaviť sochu V. I. Lenina. K 9. marcu 1953 bol tajomníkom OV KSS Emil Bohuš.

Dňa 5. marca 1953 zomrel generalisimus J.V. Stalin / Džugašvili / – generálny tajomník ÚV KSSZ od roku 1922. Dňa 14. marca 1953 zomrel Klement Gottwald – prezident ČSR od 14. 6. 1948. Národné zhromáždenie zvolilo za prezidenta ČSR Antonína Zápotockého. Vo funkcii bol do 13. 11. 1957.

Predsedom vlády sa stal Viliam Široký. Rudolf Strechay. Dňa 29. 5. 1953 boli z členstva Rady MNV odvolaní Ján Mikula a Ján Sapák. **Do života občanov negatívne zasiahla 1. júna 1953 výmena peňazí.** Výmena peňazí nebola vopred oznámená. Vymeniť bolo možné 300 Kčs v kurze 5: 1 a zbytok nad 300 Kčs v kurze 50:

1. Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore bola na Slovensku v roku 1953 1 021.- Kčs. Prídavky na detí boli v rokoch 1949 – 1953 stanovené v tejto výmere: 1 dieťa 38.-Kčs, 2 dieťa 86.-Kčs, 3 dieťa 144.-Kčs, 4 dieťa 212.-Kčs, 5 dieťa 290.-Kčs, 6 dieťa 378.-Kčs, 7 dieťa 476.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 108.-Kčs.

Sovietizácia spoločnosti sa prejavila aj v premenovaní ulíc: Biskupická – M. Gorkého, Budayo – Gogol'ová, Caganová – J.V.Čapájeva, Električná – Alex. Makarova, Farská – M. Turkovej, Hasičská – Októbrová, Hlboká – J. Olbrachta, Hviezdová sa zrušila a bola pripojená k Štúrovmu námestiu, Jubilejná – J. Fučíka, K Dolnému nádražiu – G. Dimitrova, Krížova – Mladej gardy, Kúty – J. V. Mičurina, Legionárska – Sov. armády, Nám. sv. Anny – Gottwaldovo námestie, Nábřežna - Februárového víťazstva, Pribinova – Obráncov mieru, Pri lesiku pripojená k Leninovmu námestiu, Priekopy – Partizánska, Slobody – 1. mája, Slovenských dobrovoľníkov – Mirka Nešpora, Špitálska – I. P. Pavlova, Námestie Marie Turkovej – Leninovo námestie, Cyrila a Metoda – Frydricha Engelsa. **Dňa 5. septembra 1953 bol Antonín Novotný zvolený za prvého tajomníka ÚV KSČ.**

Dňa 2. apríla 1954 začala čiastočná oprava Trenčianskeho hradu. Pre občanov mesta sa zlepšila dostupnosť centra mesta z jednotlivých okrajových obcí tak, že 29. 4. 1954 bola otvorená mestská autobusová doprava Kubra – Dlhé Hony a Horná Sihoľ – Tr. Biskupce. K 27. 11. 1953 boli z MNV uvoľnení: Ondrej Letaši, Alojz Gogora, Jozef Polášek, František Matúš Ján Mikula a Ján Sapák. Miesto nich nastúpili Miroslava Frydrychová, Pavol Almáši, Mária Stránska, Kornelia Lipová, Ján Heleš a Ladislav Kotrha – predseda JRD. **Politické procesy pokračovali aj v roku 1954. Bol to proces s tzv. Pomahačmi protištátneho sprisahaneckého centra M. Švermová a spol.** Proces začal 26. 1. 1954. Boli obvinení z velezrady a spojenia s protištátnym sprisahaneckým centrom R. Slánskeho. Odsúdení boli Vítězslav Fuchs – 15 rokov väzenia, Bedřich Hájek – 20 rokov väzenia, Mikuláš Landa – 20 rokov väzenia, Hanuš Lomský – 15 rokov väzenia, Ervín Polák – 18 rokov väzenia, Marie Švermová – doživotné väzenie, Jarmila Taussingová – 25 rokov väzenia. **Ďalší politický proces začal 21. 4. 1954 s rozvratníckou skupinou tzv. Buržoázných nacionalistov na Slovensku s JUDr. Gustávom Husákom, JUDR. Danielom Okálím a Ladislavom Novomestským.** Boli obvinení z velezrady, sabotáže a vyzvedačstva. Odsúdení boli aj Ladislav Holdoš – 13 rokov odňatia slobody, JUDr. Ivan Horváth – 22 rokov väzenia, JUDr. Gustáv Husák – doživotné väzenie, Ladislav Novomestský – 10 rokov väzenia, JUDr. Daniel Okáli – 18 rokov väzenia. **Dňa 16. mája 1954 sa konali voľby do MNV, ONV a KNV.** Dňa 24. 5. 1954 bol za **predsedu ONV zvolený Štefan Minárik**, podpredseda Štefan Urban. Vedúcim tajomníkom OV KSS bol **S. Kalečík** a tajomník OV KSS **Emil Bohuš.** **Rada MNV Trenčín bola zvolená 25. 5. 1954: Anton Tomáš** – predseda, podpredseda Ján Žák, tajomník Michal Čukan a členovia rady Václav Pazdera, Dr. Andrej Getlík, Jozef Trunek, Libuša Dašková, Ján Vestenický, Jolana Pelikánová. Plenum MNV malo 109 členov.

Plénium MNV Trenčín: Členovia rady Katarína Poliaková, Anton Krajčovič, Anna Porubská, Michal Bobola, Anna Pavlíčková, Mária Sedláčková, Tibor Liptsey, Anna Macháčková, František Hanúska, Jana Lokajčíková,

Mária Nováková, Mária Nejedlá, Anton Štampach, Michal Kováč, Anežka Kaštanová, Bohuslav Pavelka, Miroslava Frydrychová, Ján Barták, Viktória Hušková, Bedrich Kašpar, Rudolf Kuciak, Pavol Magaš, Mária Princová, Pavla Frgelcová, Andrej Terefaj, Andrej Pikna, Ondrej Václav, Michal Chudaník, Ružena Hudcová, Karol Fandro, Ján Ondruška, Magda Benková, Michal Prekop, Štefan Janík, Jozef Lacko, Štefan Havier, Zdenek Hobža, Karol Pondaša, Jozef Hollý, Františka Nováková, Bernardína Oravcová, Anna Haasová, Mária Bystrická, Anna Bolečková, Anna Svrbiková, Anna Kašparová, Štefan Škultéty, Kazimír Pšenčík, Irena Jánošíková, Vladimír Nemlaha, Viera Jadrná, Andrej Samal, Ján Macejka, Martin Kučera, Štefan Kubik, Vojtech Kianička, Ján Opatovský, Ján Sýkora, Katarína Begerová, Augustin Žucha, Pavla Machová, Rozália Meravá, Andrej Humera, František Grünwald, Dr. Pavol Zahradník, Barbora Scherhaufarová, Julius Sirotný, Ján Janovič, Gustáv Jakuš, Michal Štefanko, Ferdinand Budiaš, Jozef Košec, Michal Chrmo, Juraj Horička, Mária Mezihorská, Michal Kodaj, Florian Federič, Koloman Rehák, Ing. Henrik Pokorný, Dr. Karol Darvaš, Pavol Hatala, Ján Minárik, Dr. Ladislav Kresánek, Anton Markech, Ida Miklášová, Dr. Jozef Jakubóci, Oldřich Sobek, Ján Jaško, Dr. Hedviga Valičková, Lujza Smračanská, Alojz Gavura, Jozef Demitra, Valentin Svitok, Arnold Adamica, Štefan Masaryk, Júlia Štullerová, Karol Skočík, Jozef Šipoš, Anton Aresta a Alžbeta Jakubíková.

Odbory MNV v tomto zložení: 1. Odbor pôdohospodársky: vedúci Anton Omachel, **2. Miestné hospodárstvo:** Ján Sekanina, **3. Finančný:** Ján Gračka, **4. Školstva a kultúry :** Vladimír Ševčiv, **5. Obchod:** nebol obsadený, **6. Vnútročné veci:** Andrej Bulko, **7. Výstavby:** Rudolf Mokráň, **8. Všeobecný:** Antónia Bulková, **9. Miestná plánovacia komisia:** Jozef Bednár, **10. Telesná výchova a šport:** Ján Federič. Následne boli k 8. 9. 1954 opäť konštituované odbory MNV v tomto zložení: **1. Poľnohospodársky:** Anton Havier, Ján Skočík od 8.9. 1954, **2. Školstva:** Mária Bystrická, **3. Finančný:** Dr. Karol Darvaš, **4. Telovýchova a šport:** Florian Federič, **5. Vnútročný obchod:** Ing. Henrik Pokorný, **6. Miestné hospodárstvo:** Vojtech Kianička a následne Dr. H. Valičková, **7. Zdravotný:** Ján Macejka, **8. Pre skúmanie činnosti MNV:** Dr. H. Valičková. K 28. 8. 1954 bola ulica M. R. Štefánika premenovaná na ulicu SNP a Dušová dolina na Údolie hrdinov. V tento deň bola otvorená 3. autobusová linka zo železničnej stanice Trenčín do Záblatia. K 25. 11. 1954 bol Ján Gračka predsedom Okresného zväzu obráncov mieru. Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore bola na Slovensku v roku 1954 1.108.-Kčs. **Rada MNV Trenčín k 6. 1. 1955. Predseda Anton Tomáš,** tajomník Michal Čukan, Ján Gračka, členovia Ján Žák, Dr. Andrej Getlík, Jozef Trunek, Jolana Pelikanová, Václav Pazdera, Libuša Dašková, Jozef Trunek, Ján Vestenický. Pri príležitosti 10. výročia oslobodenia mesta Trenčín 10.4. 1955 prišiel medzi inými aj maršál ZSSR Kiril Semjonovič Moskalenko / bývalý veliteľ 38. armády ktorá oslobodzovala severné Slovensko / pozn. J.K. **Predsedom ONV Trenčín bol Štefan Minárik.** Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1955 1. 132.-Kčs. Robotníci mali priemerné mesačné zárobky v roku 1955 v stavebníctve 1. 158.-Kčs a v priemysle 1. 216.-Kčs, Inžiniersko – technickí pracovníci v stavebníctve 1. 595.-Kčs a v priemysle 1. 537.-Kčs a úradníci v stavebníctve 1. 094.-Kčs a v priemysle 1. 131.-Kčs. Priemerné mesačné výšky dôchodkov na Slovensku v roku 1955 boli u starobného a invalidného 435.-Kčs a vdovského 310.-Kčs. **Rada MNV Trenčín v roku 1956** pracovala v stejnóm zložení ako v roku 1955. **Dňa 8. 12. 1956 bol otvorený nový most cez Váh.** Priemerná mesačná mzda na Slovensku v roku 1956 bola 1. 184.- Kčs. **Rada MNV Trenčín k 10. 1. 1957. Predseda Anton Tomáš,** tajomník Michal Čukan, členovia Ján Gračka, Václav Pazdera, Dr. Andrej Getlík, Ján Vestenický, Jozef Trunek, Libuša Dašková, Jolana Pelikanová. K zmene zloženia Rady MNV sa uskutočnilo 6. 6. 1957. Predseda Anton Tomáš, tajomník Michal Čukan, členovia Ján Gračka, Ján Vestenický, Štefan Kováč, Dr. Andrej Getlík, Jozef Krištofiak, Jolana Pelikanová, Michal Kodaj, Jozef Trunek, Jozef Benko, František Matúš, Karol Suchý, Ján Barták, Mária Mrkva. Dohľad nad činnosťou odborov vykonávali. A. Tomáš – podohospodárstvo a výstavba, J. Gračka – miestne hospodárstvo, financie a výbor žien, M. Čukan – všeobecný a vnútorné veci, školstvo a kultúra. Pri MNV pracovali komisie. Bytová komisia: Predseda Ján Janovič, členovia Št. Janík, J. Ondruška, K. Suchý, A. Polná, A. Jakubíková, E. Bočáková, Cl. Nemlaha, O. Terifaj, A. Štampach, St. Koch. Trestná komisia: Predseda Št. Adaška, členovia R. Pollák, M. Chudaník. Miestná plánovacia komisia od 9. 7. 1957: Predseda J. Bednár, členovia Ing. Koloman Chochol, Št. Hunčík, Viktor Liška a Ján Majerech. **Dňa 13. novembra 1957 zomrel prezident ČSR Antonín Zápotocký. Za prezidenta ČSR bol NZ 19. novembra 1957 zvolený Antonín Novotný , ktorý bol od roku 1953 do roku 1968 prvým tajomníkom ÚV KSČ.** Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1957 1. 217.-Kčs. Prídavky na deti boli v rokoch 1953 – 1957 stanovené v tejto výmere: 1 dieťa 70.-Kčs, 2. dieťa 170.-Kčs, 3. dieťa 310.-Kčs, 4. dieťa 470.-Kčs, 5. dieťa 630.-Kčs, 6. dieťa 790.-Kčs, 7. dieťa 950.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 160.-Kčs.

Rada MNV Trenčín v roku 1958. Predseda Anton Tomáš, podpredseda Ján Gračka, tajomník Michal Čukan a členovia Ján Vestenický, Štefan Kováč, Dr. Andrej Getlík, Michal Kodaj, Ján Barták, František Matúš, Karol Suchý, Jolana Pelikanová, Jozef Trunek, Jozef Benko, Jozef Krištofiak, Mária Mlčka. V tomto roku začala Rada MNV pracovať v počte 15 členov. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1958 1. 244.-Kčs.

Rada MNV Trenčín v roku 1959. Predseda Anton Tomáš, podpredseda Ján Gračka, tajomník Michal Čukan, členovia Ján Vestenický, Štefan Kováč, Dr. Anton Getlík, Jozef Krištofiak, Jolana Pelikanová, Rudolf Žitňan, Michal Kodaj, Ján Barták – člen Rady ONV, Jozef Benko, František Matúš, J. Bednár, Jozef Trunek. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1959 1 263.- Kčs. Prídavky na deti boli v rokoch 1957 – 1959

stanovené v tejto výmere: 1 dieťa 70.-Kčs, 2 dieťa 170.-Kčs, 3. dieťa 310.-Kčs, 4. dieťa 490.-Kčs, 5. dieťa 710.-Kčs, 6. dieťa 930.-Kčs, 7. dieťa 1 150.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 220.-Kčs.

Rada MNV Trenčín v roku 1960. Predseda Anton Tomáš, podpredseda Ján Gračka, tajomník Michal Čukan, členovia Dr. Anton Getlik, Jolana Pelikanová, Rudolf Žitňan, Michal Kodaj, Ján Barták, Jozef Benko, František Matúš, J. Bednár, Jozef Krištofiak, Ján Kováč, Jozef Trunek, Štefan Kováč. Podpredsedom ONV v roku 1960 bol Štefan Minárik.

Rada MNV Trenčín od 30. 6. 1960. Predseda Anton Tomáš, podpredseda Ján Samák, tajomník Ján Gračka, členovia Michal Čukan, Ján Nedas, Štefan Kováč, Ján Kováč, J. Ondruška, Ján Barták, Anežka Jarošová, Dr. Anton Getlik, Michal Kodaj, Jozef Benko, Ján Minárik, Štefan Škultéty. Organizačný odbor: Michal Čukan, odbor školstva od 1.1. 1960 R. Sedlák. **Dňa 11. júla 1960 bola schválená nová ústava a premenovanie štátu na Československá socialistická republika.** Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1960 1. 311.-Kčs. Robotníci mali priemerné mesačné zárobky na Slovensku v roku 1960 v stavebníctve 1. 380.-Kčs a priemysle 1.350.-Kčs, inžiniersko – technickí pracovníci v stavebníctve 1. 917.-Kčs a v priemysle 1. 807.-Kčs a úradníci v stavebníctve 1. 325.-Kčs a v priemysle 1. 263 Kčs. Priemerné mesačné výšky dôchodkov na Slovensku v roku 1960 boli u starobného 666.-Kčs, invalidného 612.-Kčs a vdovského 385.-Kčs. Robotník v strojárstve po odpracovaní 10 rokov mal nárok na 3 týždne dovolenky. Nemocenské dávky dostával 70 – 90% z čistej mzdy. Rada MNV Trenčín v roku 1961 pracovala v stejnóm zložení ako v roku predchádzajúcom. Predsedom finančnej komisie bol Michal Čukan. **Vedúcim tajomníkom OV KSS bol Ladislav Abrahám**, tajomníkom **Jurík**. Predsedom OV ČSM k 23. 9. 1961 bol **J. Kolesár**. Voľby sudcov sa uskutočnili 3. 12. 1961 na ktorých zvolili okresných sudcov z povolania a okresných sudcov popri zamestnaní, predtým tzv. sudcov z ľudu. Na Slovensku žilo v roku 1961 4 174 046 obyvateľov. Pracovne činných bolo 1 775 795 obyvateľov. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1961 1. 399.-Kčs. Rada MNV Trenčín bola v roku 1962 doplnená o Jozefa Mikitu. Komisie v roku 1962 pracovali v tomto zložení: plánovacia - Ján Nedas, finančná Michal Čukan, ochrana verejného poriadku – Anton Tomáš, pre služby, miestnu výrobu a obchod – Ján Samák, zbor pre občianske záležitosti, občianske výbory, výbor žien a Miestny ľudový súd – Ján Gračka. Pojednávania na súde boli verejné a boli zverejnené aj cez miestny rozhlas a vyhláškou na vývesnej tabuli. K 24. 1. 1962 bol vedúcim tajomníkom OKVSS Ladislav Abrahám, tajomníkom Dovala. Predsedom Okresnej odborovej rady bol k 8. 6. 1962 Augustin Horváth. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1962 1. 343.-Kčs. Rada MsNV Trenčín bola v roku 1963 doplnená o Štefana Škultétyho. Miestny ľudový súd pri MsNV Trenčín mal zvolených 21 sudcov, z toho 6 predsedov senátov. **Tajomníkmi OV KSS boli Ing. J. Turček a Viliam Kelemen**. Predsedom ONV bol Mikuláš Andris – člen predsedníctva OV KSS. Predsedom Okresnej plánovacej komisie bol Rudolf Pajtina – podpredseda ONV. V apríli 1963 po zasadnutí ÚV KSČ sa začal proces rehabilitácie komunistov postihnutých v procesoch. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1963 1. 352.-Kčs. V roku 1964 Rada MsNV pracovala v nezmenenej zostave ako v predchádzajúcich rokoch. Tajomníkom OV KSS bol C. Kutaj. Podpredsedom ONV bol Ján Samák. tajomníkom ONV bol Peter Gibas, vedúcim organizačného odboru ONV bol Ľudovít Šikuda, vedúcim odboru pre vnútorné veci bol Ivan Štukovský, **predsedom Okresného súdu bol Jozef Hamšík** a predsedom OV ČSM bol Vallo. V dňoch 11. – 12. 4. 1964 sa uskutočnila Konferencia komunistov posádky Trenčín za účasti 1. tajomníka a člena predsedníctva ÚV KSS Alexandra Dubčeka. Predsedom Okresnej Kontrolnej a revíznej komisie bol Signálek. **Dňa 14. 6. 1964 sa konali voľby do NZ, SNR, NV všetkých stupňov. Dňom 1. 7. 1964 sa Trenčianske Biskupice stali súčasťou mesta Trenčín. Ustanovujúce plenárne zasadanie ONV Trenčín** sa konalo 3. 7. 1964 v Trenči. Tepliacach. Zvolili radu ONV v zložení: **predseda ONV Mikuláš Andris**, podpredseda ONV a predseda plánovacej komisie Rudolf Pajtina, tajomník ONV Peter Gibas. Členovia rady Vít Kováč, Pavol Mišových, Štefan Adaška, Rudolf Mokráň, Štefan Urban, Dezider Topolčany, Štefan Minárik, Ondrej Revaj, Jan Ballo a Ján Netuha. **Za predsedu Okresného súdu zvolili Jána Krajča.** Dňa 7. 7. 1964 sa uskutočnilo v Dome kultúry a vzdelávania / kino Hviezda /, Plenárne zasadanie MsNV Trenčín. Na zasadaní zvolili **Radu MsNV Trenčín** v zložení: **Predseda Anton Tomáš**, podpredseda Ján Gračka, tajomník Ján Duda a členov Jozef Bednár – poslanec SNR, Štefan Masaryk, Jozef Tkáč, Anton Markech, prom. lekár Jozef Radosa, Pavol Janega, Rudolf Žitňan, Jozef Gažík, Alexander Volek a František Chudý. Predsedom Okresnej revíznej komisie OV KSS bol Jozef Mihálik. Aktív o Národohospodárskych problémoch usporiadal OV KSS so Spoločnosťou pre šírenie vedeckých a politických poznatkov dňa 26. 11. 1964 v ZK Merina na ktorom hovoril riaditeľ Ekonomického ústavu v Prahe, člen – korešpondent ČSAV prof. Otta Šik, DrSc. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1964 1. 395.-Kčs. Životné náklady štvorčlennej rodiny v rokoch 1961 – 1977. Rodina ktorá bývala v štátnom dvojizbovom byte a od roku 1971 v trojizbovom byte. Mala tieto príjmy: Plat štátneho zamestnanca v roku 1964, 1400.-Kčs, 2100. –Kčs v roku 1970, plat manželky 1349 - 1412.- Kčs v roku 1970. V plate boli aj 3 detské prídavky. Na prvé dieťa bolo 70.- Kčs. Nájomné bolo 69.- 393-Kčs, /elektrika a plyn 121.- Kčs, poplatok za televíziu 15.- 25.-. Kčs, poplatok za rozhlas po drôte 5.- Kčs /, voda za ½ roka 49, 20 Kčs, 1 m3 zemiakov 78.- Kčs, 1 kg cesnaku 15.- Kčs, 5 kg cibule 15.- Kčs, pomaranče 1 kg 12.- Kčs, banány 1 kg 15.- Kčs, Sunar 1 krabica 11.- Kčs, 1 / 8 másla 5.- Kčs, 1,5 l mlieka 2,70 Kčs, 1 / 8 chleba 1, 70 Kčs, zmrzlina 1,40 Kčs, mixer ETA 820.- Kčs, šijaci stroj Veritas 2.450.- Kčs, kočík 400.- Kčs, poplatok v škôlke za deň 2,50 Kčs,

poplatok v družine 78.- Kčs za mesiac, 1q briket na kúrenie 16, 50 Kčs, 1q uhlie 15, 60 Kčs, poistenie domácnosti 85,20 Kčs, nábytok do obývacej izby 3.985 Kčs, nábytok do spálne 4.000.- Kčs, poštovné 0, 30 Kčs na pohľadnicu, 0,60 Kčs za obyčajný dopis./ pozn. J. K. / Rada MsNV Trenčín v roku 1965 pracovala v zložení predchádzajúcich rokov. Dňa 5. 1. 1965 bola otvorená autobusová linka TOS – Hor. Sihoť, Palackého ul. – OZ – Okres. Stavebný podnik. Dňa 13. 1. 1965 sa uskutočnilo plenárne zasadanie OV KSS na ktorom bol odvolaný z funkcie **vedúci tajomník OV KSS Ladislav Abraham** z dôvodu že bol schválený za tajomníka KV KSS v Bratislave. **Za vedúceho tajomníka OV KSS zvolili Ing. J. Turčeka.** Tajomníkom OV KSS bol Jozef Turčan. Neznámy pachateľ ukradol dňa 1. 3. 1965 na Okresnom poštovom úrade / pošta Trenčín 1 /, 60. 400 Kčs. Slovenský zväz protifašistických bojovníkov zorganizoval 8. 4. 1965 v Dome kultúry a vzdelávania diskúziu na tému „ Košický vládný program, SNP a jeho výdobytky „, na ktorom vystúpil Gustáv Husák. Osláv 20. výročia oslobodenia mesta 10. 4. 1965 sa zúčastnil tajomník ÚV KSS Ján Janík. Pri tejto príležitosti bolo genplk. Filipovi Fedosievičovi Žmačenkovi – veliteľovi 40. armády 2. UF, ktorého vojska oslobodzovali Trenčín udelené čestné občianstvo mesta. Dňa 5. 9. 1965 odhalili na Mierovom nám. na dome č. 13 pamätnú tabuľu Júliusovi Fučíkovi. Akt odhalenia vykonal Štefan Adaška – predseda školskej komisie ONV. Po roku 1989 bola tabuľa odstránená. / pozn. J. K. / Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1965 1. 433.-Kčs.

Aj v roku 1966 Rada MsNV Trenčín pracovala v stejnóm zložení ako v roku 1965. **Dňa 6. 1. 1966 navštívil Trenčín generálny tajomník ÚV KSČ a prezident republiky Antonín Novotný.** Bol ubytovaný v rekreačnom stredisku Meriny v Opatovskej doline. Predsedom MsNV Trenčín bol od roku 1954 Anton Tomáš. Okresnú organizáciu ČSM viedli Ján Lukáč – predseda, Ivan Pastorek – tajomník. Predsedom priemyselného odboru ONV bol Ing. Mišových, predsedom Okresnej odborovej rady bol k 6. 3. 1966 Augustin Horváth. Dňa 24. 4. 1966 Štefan Adaška , odhalil pamätnú dosku JUDr. Vladimírovi Clementisovi na budove Mestskej osvetovej besedy na Mierovom nám. Po roku 1989 bola tabuľa odstránená. / pozn. J.K. / Osláv 1. mája 1966 sa zúčastnili MNO arm. gen. Bohumír Lomský, predseda SNR Michal Chudík a 1. tajomník ÚV KSS Alexander Dubček. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1966 1. 484.-Kčs. **Dňa 16. 8. 1966 navštívil Trenčín tajomník Maďarskej strany práce Jánoš Kádár s manželkou a 29. 9. 1966 gen. Juan Modesta zo Španielska pri príležitosti 30. výročia medzinárodných Interbrigád v Španielsku.**

V roku 1967 Rada MsNV Trenčín spravovala mesto v stejnóm zložení ako v rokoch 1965 – 1966. Dňa 22. 4. 1967 sa uskutočnila Okresná konferencia ČSM na ktorej zvolili za predsedu Ján Lukáča a tajomníka Ivana Hornáka. Predsedom komisie obchodu ONV bol Kulifaj. V júni 1967 sa uskutočnil IV. Zjazd Zväzu československých spisovateľov na ktorom kritizovali politiku A. Novotného. **Náčelníkom Ľudových milícií v okrese Trenčín bol Ján Tehlárik. V podniku TOS n.p. Igor Furdík, v OZ Ján Hanzlíček.** Na októbrom pléne ÚV KSČ roku 1967 politická kríza prepukla plnou silou. Prvý tajomník ÚV KSS Alexander Dubček tam vystúpil s novou koncepciou práce strany. Aby strana vypracovala politický program aký KSČ vo svojej histórii nemala. Antonín Novotný sa pokúsil A. Dubčeka odstaviť výpadom poukazujúcim na „slovenský nacionalizmus „. Narazil na odpor väčšiny slovenských členov ústredného výboru, ale aj na kritiku českej časti pléna, ktorá žiadala demokratizáciu pomerov v strane, tajné voľby funkcionárov, dekumuláciu funkcii moci. A nakoniec i odchod A. Novotného z funkcie prvého tajomníka. Na novembrovom / r. 1967 / pléne A. Novotný súhlasil aj z rozdelením funkcie prezidenta a prvého tajomníka , ktoré vykonával desať rokov. Priemerná mesačná mzda na Slovensku bola v roku 1967 1. 561.-Kčs. Robotníci mali priemerný mesačný zárobok v stavebníctve na Slovensku v roku 1967 1. 746.-Kčs, v priemysle 1. 554.-Kčs, Inžiniersko – technickí pracovníci v stavebníctve 2. 419.-Kčs a v priemysle 2. 274.-Kčs a úradníci v stavebníctve 1. 613.-Kčs a v priemysle 1. 485.-Kčs. Mesačné výšky dôchodkov na Slovensku v roku 1967 boli u starobného 744.-Kčs, invalidného 658.-Kčs a vdovského 429.-Kčs. V roku 1967 boli novopriznané priemerné mesačné dôchodky podľa pracovnej kategórie takto: I. starobný 1. 565.-Kčs, invalidný 1. 617.-Kčs, vdovský 1. 022.-Kčs. V II. pracovnej kategórii starobný 1. 281.-Kčs, invalidný 1. 277.-Kčs a vdovský 799.-Kčs. V III. pracovnej kategórii starobný 748.-Kčs, invalidný 651.-Kčs a vdovský 481.-Kčs.

Československá socialistická republika v rokoch 1968 – 1989, obdobie „Pražskej jari „, obdobie okupácie republiky vojskami Varšavskej zmluvy 1968 – 1991, následná normalizácia, prijatie zákona o čs. federácii, politické a štátne orgány v Trenčíne.

Na pléne ÚV KSČ 5. januára 1968 donutili A. Novotného vzdať sa funkcie prvého tajomníka KSČ. Miesto neho bol zvolený Alexander Dubček. Bol nositeľom myšlienky budovania socializmu „, z ľudskou tvárou „, **Okresným veliteľom EM bol vedúci tajomník OV KSS Ing. Julius Turček, NŠ bol Ján Tehlárik.** Dňa 29. februára 1968 začali znovu vychádzať „ Literárne listy “ v ktorých sa objavovali radikálne názory , že zdrojom všetkých minulých chýb je jedna vedúca strana a že socialistický systém by sa mal v budúcnosti tvoriť iným spôsobom. Už 14. marca 1968 odmietlo zasadanie SNR prijať rezignáciu predsedu SNR M. Chudíka. Odvolalo ho z funkcie a na jeho miesto zvolilo Fratiška Barbírka. Okresná konferencia KSS v Trenčíne sa konala v dňoch 16. – 17. marca 1968 na ktorej predniesli svoje referáty predseda ONV Mikuláš Andris, Ing. Mária Proškovcová, plk. Jozef Kováčik za SZPB. Na tejto konferencii bola **prijatá rezolúcia v ktorej sa písalo „ Antonín Novotný ako prezident republiky je pre nás neprijateľný práve tak, ako je pre nás neprijateľné jeho zotrvanie v ÚV KSČ. Preto z týchto funkcií musí urýchlene odísť. Rezignáciu A. Novotného na**

funkciu prezidenta republiky prijalo PÚV KSČ už 21. marca 1968. Verejnost' to prijala s potešením. **Reakcia na tieto udalosti prišla z Drážd'an,** kde 23. marca 1968 sa uskutočnila schodza predstaviteľov šiestich vládnuccich strán socialistických krajín Varšavskej zmluvy. Pre prehlbujúci sa demokratizačný proces to bolo varovaním , že si neprajú uskutočňovanie hlbokých reforiem, ani vyzdvihnutie takých osobností, ktoré ich presadzujú do praxe. Boli to hlavne Josef Smrkovský, Otto Šik, Gustáv Husák, Eduard Goldstücker, Marie Švermová, Pavel Kohout a iní. Na zasadaní ÚV KSČ 28. marca 1968 Alexander Dubček navrhol **kandidáta na prezidenta republiky Ludvíka Svobodu, ktorého Národné zhromaždenie 30. marca 1968 zvolilo za prezidenta ČSSR.** Pražská jar v roku 1968 naznačila uvoľnenie vo všetkých sférach politického, hospodárskeho, kulturného a spoločenského života. **Od 8. apríla 1968 začala vláda Oldřicha Černíka.** Dňa 4. mája 1968 sa na Bradle uskutočnila celonárodná manifestácia na uctenie pamiatky gen. Dr. M.R. Štefánika. **Bol prijatý Akčný program** ktorý predstavoval prvý komplexný projekt ekonomiky, politiky a spoločenských vzťahov. Akčný program žiadal aj podstatnú zmenu politickej úlohy bezpečnostného aparátu, ktorý mal nekontrolovateľnú moc nad každým občanom .Tiež uskutočnenie štátoprávnej zmeny vo federatívnom usporiadaní vzťahov Čechov a Slovákov. Dňa 27. júna 1968 uverejnili súčasne Literárne listy, Práce, Zemédelské noviny a Mladá fronta výzvu „ **Dvetisíc slov** „, zostavil ju Ludvík Vaculík. Autor vychádzal z pohľadu na minulosť , ktoré nám zanechala KSČ. Túto výzvu jednoznačne a ostro v Národnom zhromaždení odsúdil genmjr. Samuel Kodaj / veliteľ VVO Trenčín / pozn.J.K. ktorý ju posúdil ako priamu výzvu ku kontrarevolúcii. Predstavitelia štátov VZ tento demokratizačný smer posuzovali tiež ako kroky ku kontrarevolúcii a následne ku zmene politického systému v ČSSR. V júni 1968 sa na území ČSSR uskutočnilo veliteľsko – štábne cvičenie pod názvom „ ŠUMAVA“. Cvičenie bolo generálkou na ozbrojenú intervenciu. Keď sa túto situáciu nepodarilo vyriešiť rokovaniami tak ju vedenie ZSSR so spojencami vo VZ riešilo vojenskou intervenciou. Z 20. na 21. augusta 1968 došlo k okupácii ČSSR vojskami 5 štátov Varšavskej zmluvy, Maďarska, Bulharska, Poľska, Nemeckej demokratickej republiky na čele ZSSR. Hlavných aktérov „ Pražskej jari „ a hlavných predstaviteľov štátu zaistili a previezli do Moskvy, kde boli donútení podpísať protokol v ktorom sa zrušil výsledok mimoriadneho XIV. zjazdu KSČ a potvrdil sa dočasný pobyt okupačných vojsk Sovietskej armády. Následovalo „ dočasné „ umiestnenie vojsk Sovietskej armády na teritóriu ČSSR. **Do Trenčína prišli prvé sovietské tankové jednotky od Nového Mesta nad Váhom popoludní 21. augusta 1968. Hneď obsadili najdôležitejšie budovy v meste , OV KSS, ONV, MsNV, ŠBČS a veliteľstvo Východného vojenského okruhu. Vtedajší predseda MsNV Anton Tomáš pod hrozbou zbrani rezignoval na svoju funkciu.**

Dňa 6. septembra 1968 bolo v Trenčíne plenárne zasadnutie OV KSS za účasti tajomníka ÚV KSS Júliusa Turčeka a tajomníka Zs KV KSS RSDr.Ladislava Abrahama. Zasadnutie pléna riadil člen predsedníctva OV KSS Ján Mrázik. Členovia pléna zvolili za **vedúceho tajomníka OV KSS RSDr. Vladimíra Krajčího.** Do predsedníctva zvolili RSDr. Juraja Erlicha, Ing. Proškovcovú, Ing. Pavelku, Ing. Bartoša a Jána Fraňa. Do sekretariátu OV KSS zvolili Tomša – predsedu OV ČSM, Prekopa – predsedu MsNV a Dúbravku – predsedu MsV KSS z Nového Mesta nad Váhom. **Za tajomníkov OV KSS zvolili Karola Povodu** pre ideologickú prácu a RSDr. **Jurája Erlicha** pre politickú prácu. **Dňa 27. 10. 1968 bol prijatý zákon o Česko – Slovenskej federácii. Priemerné maloobchodné ceny vybraných druhov potravín a priemyselného spotrebného tovaru na Slovensku v Kčs v roku 1968. / Porovnaj z rokom 1947 pozn. J.K./.** Chlieb, ks. 3,10, Pšeničná múka hladká – kg 4,20, Pšeničná múka hrubá – kg 4,60, Krupica – kg 4,80, Zemiaky – kg 2,10, Hovädzie mäso zadné – kg 29.-, Teľacie mäso – kg 30.-, Bravčové mäso – kg 34.-, Bravčové mäso udené – kg 36.-, Saláma – kg 28.-, Safaládky – kg 20.-, Párky – kg 30.-, Bravčová masť – kg 24.-, Maslo – kg 41.-, Margarín – kg 20.-, Mlieko – liter 2,20.-, Tvaroh – kg 8,50.-, Polotučný sýr – kg 22.-, Vajcia – ks 1.-, Cukor – kg 8.-, Soľ – kg 1,50.-, Hrach – kg 8.-, Ryža – kg 5,40.-, Kapusta – kg 1,60.-, Cibuľa – kg 4.-, Jablká – kg 6,50.-, Marmeláda – kg 10.-, Mak – kg 35.-, Zrnková káva – kg 168.-, Cigória – kg 9,60.-, Čaj – kg 181.-, Čokoláda na varenie – kg 80.-, Hnedé uhlie – q 17.-, Palivové drevo – q 28.-, Elektrický prúd – kWh – 1,05.-, Jadrové mydlo – kg 16.-. **Pridavky na deti boli stanovené od 1.4. 1959 do 1.7.1968 podľa výšky príjmu žitel'a rodiny v tejto výmere a počtom detí:** do 1400.-Kčs – 1 dieťa 70.- Kčs, 2 deti 170.-Kčs, 3 deti 430.-Kčs, 4 deti 690.-Kčs, 5 deti 950.-Kčs, 6 deti 1 210.-Kčs, 7 deti 1 470.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 260.-Kčs. Od 1401 – 2200.-Kčs – 1 dieťa 70.-Kčs, 2 deti 170.-Kčs, 3 deti 400.-Kčs, 4 deti 640.-Kčs, 5 deti 880.-Kčs, 6 deti 1 210.-Kčs, 7 deti 1 360.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 240.-Kčs. Od 2201 – 3000.-Kčs – 1 dieťa 70.-Kčs, 2 deti 170.-Kčs, 3 deti 370.-Kčs, 4 deti 590.-Kčs, 5 deti 830.-Kčs, 6 deti 1 070.-Kčs, 7 deti 1 310.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 240.-Kčs. Od 3001 – 3800.-Kčs – na 2 deti 100.-Kčs, 3 deti 330.-Kčs, 4 deti 530.-Kčs, 5 deti 750.-Kčs, 6 deti 970.-Kčs, 7 deti 1 190.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 220.-Kčs. Od 3800.- Kčs a viac na 3 deti 310.-Kčs, 4 deti 490.-Kčs, 5 deti 710.-Kčs, 6 deti 930.-Kčs, 7 deti 1 150.-Kčs a na každé ďalšie dieťa + 220.-Kčs.

V roku 1969 boli v čele politických a štátnych orgánov na Slovensku Ondrej Klokoč – predseda SNR, Ing. Štefan Sádovský predseda vlády SSR, JUDr. Gustáv Husák – prvý tajomník ÚV KSS, Mikuláš Andris – predseda ONV Trenčín, RSDr. Vladimír Krajčí – vedúci tajomník OV KSS Trenčín , Anton Tomáš – predseda Ms NV Trenčín, Ján Prekop – predseda MsV KSS Trenčín. Dňa 17. 4. 1969 bol Alexander Dubček z funkcie tajomníka ÚV KSČ uvoľnený. V tento deň bol zvolený za prvého tajomníka

ÚV KSČ Gustáv Husák. Dňa 11. 9. 1969 sa uskutočnilo plenárne zasadanie OV KSS v Trenčíne. Plénum vzalo na vedomie žiadosti vedúceho tajomníka OV KSS RSDr. Vladimíra Krajčího, tajomníkov OV KSS pplk. RSDr. Juraja Erlicha a Karola Povodu o uvoľnenie z funkcií. Do funkcie **vedúceho tajomníka OV KSS zvolili Jána Fraňa**, tajomníka pre ideologický úsek Viliama Kelemena, tajomníka pre politicko – organizačnú prácu Jána Lajdu. Za členov OV KSS zvolili Cypriana Kutaja, Jozefa Dúbravku a kooptovali Mikulaša Andrisa, Františka Bartuška, Augustina Horvátha, Rudolfa Pajtinu a Viliama Kelemena. Zvolili 13 členné predsedníctvo v zložení: Mikuláš Andris, Ing. Pavol Figura, Ján Fraňo, Augustin Horváth, Ján Kobza, plk. Jozef Kováčik, Cyprian Kutaj, Ing. Ján Minárik, Štefan Minárik, Ján Mrázik, Štefan Peter, Ing. František Slanina a Pavol Zeman. Na plenárnom zasadaní OV ZČSSP a MsV ZČSSP ktoré sa konalo 17. 10. 1969 vystúpil tajomník OV ZČSSP Ján Budinský, ktorý označil za pravicových oportunistov RSDr. Vladimíra Krajčího, tajomníkov Karola Povodu a pplk. RSDr. Juraja Erlicha a tajomníka ÚV KSS Ing. Júliusa Turčeka. Dňa 30. 10. 1969 na Plenárnom zasadaní poslancov ONV Mikuláš Andris odsúdil činnosť Goldstuckera, O. Šika, Kriegl a Ing. J. Turčeka. Plenárne zasadanie OV KSS sa uskutočnilo 27. 11. 1969. Na tomto zasadaní zvolili do predsedníctva OV KSS J. Prekopa, a uvoľnili na vlastnú žiadosť z pléna OV KSS pplk. RSDr. J. Erlicha, J. Turčana, Ing. J. Turčeka, RSDr. Vladimíra Krajčího.

Na Plenárnom zasadaní ÚV KSČ v dňoch 28.- 30. 1. 1970 sa vyhlásila všeobecná čistka v KSČ a KSS formou pohovorov spojená z výmenou stranických preukazov. Nastalo obdobie normalizácie. Na plenárnom zasadaní OV KSS 13. 2. 1970 bol za člena predsedníctva OV KSS zvolený Ing. František Slanina. Do OV KSS kooptovali V. Svitoka, J. Helíka, J. Ondrejku a Teodor Kobidu. Plenárne zasadanie uvoľnilo z OV KSS Jurgu, Ing. J. Jurču, a Rydziovu. Dňa 17. 2. 1970 sa konalo plenárne zasadanie ONV Trenčín. Plenárne zasadanie prijalo rezignáciu 19 poslancov a pozbavilo z funkcií v rade ONV Ing. P. Mišovycha – predsedu komisie Miestneho hospodárstva a zvolili nových 18 poslancov J. Juríka, P. Gajdošika, J. Mitanovú, J. Plenčíka, L. Hudeka, M. Poláčkovú, M. Kubiša, M. Kolesíkovú, A. Pagáčovú, T. Pavlíčkovú, T. Papierníkovú, Ing. M. Krajčího, A. Tomáša, E. Šabršulu, J. Petrika, K. Valockú, Št. Mačina a V. Šinskú. Plenárne zasadanie OV KSS sa uskutočnilo 9. 10. 1970. Rokovanie viedol tajomník OV KSS C. Kutaj. Na programe boli kádrové otázky. Plénum hodnotilo pohovory s členmi strany a o očiste strany. Obsiahly referát k tejto problematike predniesol tajomník OV KSS J. Lajda, ktorý uviedol „ že revízia marxizmu – leninizmu“ sa v okresnej organizácii objavila pred rokom 1968 keď na podnet vedúceho tajomníka OV KSS Ing. Júliusa Turčeka , RSDr. Vladimíra Krajčího boli do okresu pozývaní Hubl, Goldstucker, Hoffman, Pavlenda a ďalší ktorí vnášali vo svojich vystúpeniach pravicovo – oportunistické názory. Plenárne zasadanie uvoľnilo Jána Fraňa z funkcie vedúceho tajomníka OV KSS, z členstva v predsedníctve i pléne OV KSS. **Za vedúceho tajomníka OV KSS zvolili RSDr. Dušana Šišmiša.** Na žiadosť uvoľnilo z pléna OV KSS J. Hajmacha, Ing. J. Čaniho, Ing. M. Proškovcovu a Štefana Kováča. Dňa 1. 12. 1970 sa uskutočnilo sčítanie ľudu. Trenčín mal 28. 859 obyvateľov. V decembri 1970 ÚV KSČ vydal „ Poučenie z krízového vývoja v strane a v spoločnosti po XIII. zjazde KSČ “. **Rok 1971** bol prvým rokom piatej päťročnice. V roku 1971 vyše 63 percent obyvateľov Slovenska pracovalo v priemysle, 12 percent v stavebníctve a vyše 16 percent v poľnohospodárstve. Oslavy 53. výročia vzniku Sovietskej armády sa uskutočnili 22. 2. 1971. V prejave vedúci tajomník OV KSS Dušan Šišmiš uviedol „ že to bol práve Sovietský zväz, ktorý v duchu internacionalizmu a v spolupráci s ostatnými vojskami Varšavskej zmluvy prišiel nám na pomoc v auguste 1968 „. Dňa 24. 4. 1971 sa uskutočnila **Okresná konferencia Národného frontu SSR** na ktorej bol **vedúci tajomník OV KSS Dušan Šišmiš zvolený za predsedu a Ladislav Teplan za tajomníka OV NF SSR. Voľby do zastupiteľských orgánov všetkých stupňov sa konali v dňoch 26. – 27. 11. 1971** za účasti 24. 570 voličov čo bolo 99, 57 % voličov ktorí zvolili 84 poslancov do MsNV Trenčín. **Prvé plenárne zasadanie ONV po voľbách sa uskutočnilo 15. 12. 1971.** Na návrh vedúceho tajomníka OV KSS Dušana Šišmiša bol **Mikuláš Andris opäť zvolený za predsedu ONV Trenčín.** Za podpredsedov boli zvolení Ing. Pavel Uher, Štefan Adaška, Štefan Kolárik, za tajomníka Ján Jurík. Zvolili Radu ONV v zložení: mjr. Emil Sušek / náčelník OO – VB / pozn. J.K. Ján Rubaninnský, Berta Hudáková, Terézia Paličková, Ladislav Teplan, Kristína Husárová, Anton Vrábek a Rudolf Koreň. **Ustanovujúce zasadanie pléna MsNV Trenčín sa uskutočnilo 22. 12. 1971.** Do pléna bolo zvolených 84 poslancov ktorí za **predsedu MsNV zvolili Rudolfa Pajtinu**, podpredsedov Jána Gračku, Rudolfa Mokrāňa a tajomníka Jána Prekopa a 13 člennú Radu MsNV v zložení: Rudolf Pajtina, Ján Gračka, Ján Mokrāň, Rudolf Prekop, Ján Prekop, Ján Detvan, Ján Brindál, Ján Judiniy, Jozef Lehotský, Štefan Rehák, Ludmila Sučanská, Zdena Samšulová, Vladimír Veselý a Anton Tomáš. Predsedov jednotlivých komisií MUDr. Miroslav Mach – zdravotníctvo a sociálne veci, Milan Martinko – školstvo a kultúra, Ing. Juraj Srpoň – plán a financie, Ing. Ignác Kulla – miestne hospodárstvo, obchod, doprava a cestovný ruch, Juraj Pastorek – ochrana verejného poriadku, Štefan Balaj – výstavba. Vedenie odborov: Finančný - Adalbert Dudák, organizačný – Ján Duda, plánovací – Jozef Bednár, výstavby – Jozef Rožnai, bytový – Štefan Zovčák, miestne hospodárstvo – Ing. Jaroslav Baláž, územný plán a architektúra – Ing. arch. Štefan Androvič, soc. zabezpečenie a zdravotníctvo Anna Nosková, školstvo a kultúra – František Štefkovič. **Od 1. 1. 1972 boli k mestu pričlenené obce Kubrá, Kubrica, Závažie, Zamarovce, časť Zlatoviec, tzv. Nové Zlatovce.** Od 1. 3. 1972 nastúpil do funkcie riaditeľa Trenč. Múzea PhDr. Rudolf Samuel ktorý vystriedal PhDr. Milana Šišmiša ktorý odstúpil zo zdravotných dôvodov. Od 1. 8. 1972 došlo k zmene vo vedení odboru školstva a kultúry ktoré začal riadiť Mgr. Jozef Čery. V roku 1973 sa činnosť MsNV Trenčín orientovala predovšetkým

na plnenie volebného programu NF vo všetkých oblastiach politického, spoločenského a hospodárskeho života mesta. V dňoch 28.- 29. 4. 1973 sa uskutočnila Okresná konferencia KSS. Okresný výbor KSS pracoval v zložení, vedúci tajomník OV KSS Dušan Šišmiš, tajomníci Štefan Dobiaš – organizačná práca, Viliam Kelemen – ideologická práca, Ing. Ján Minárik – stranická práca v priemysle, Ing. Štefan Zámečník – stranická práca v poľnohospodárstve. Predsedom KRK bol Jozef Moško. Členmi predsedníctva OV KSS boli Mikuláš Andris, Emília Demovičová, genmjr. Ivan Dzamko, Adalbert Filípek, Ing. Anton Janek, Ján Jariabka, Viliam Kelemen, Jozef Majerovič, Dušan Šišmiš, Štefan Zámečník a Pavol Zeman. Vedúcou odborom kultúry ONV Trenčín bola Helena Krausová. V školskom roku 1972 - 1973 bolo v Trenčíne 11 materských škôl v ktorých bolo 44 tried a 1.258 detí, 8 ZDŠ s 201 triedami a 5. 892 žiakmi, 19 školských jedální s počtom stravníkov 4. 738, 1 Gymnázium, 4 stredné odborné školy, 1 učňovská škola, 5 odborných učilišť. V dňoch 24. 8. – 2. 9. 1973 sa uskutočnila výstava Trenčín, mesto módy na ktorej vedúci tajomník ÚV KSS Jozef Lenárt, predseda vlády SSR Peter Colotka, vedúci tajomník Zs. KV KSS Ignác Janák, vedúci tajomník OV KSS Dušan Šišmiš privítali delegáciu vedenú generálnym tajomníkom ÚV KSČ Gustávom Husákom v ktorej boli predseda vlády ČSFR Lubomír Štrougal, tajomníci ÚV KSČ Vasil' Biľak, Ján Baryl a minister pôdohospodárstva ČSFR Bohuslav Večeřa. Od 5. 11. 1974 bol podpredsedom ONV Ing. Pavol Uher. V tomto roku bol riaditeľom Okresnej poľnohospodárskej správy Ing. Pavol Figura, náčelníkom Okresného štábu Ľudových milícií bol Ján Tehlárik, náčelníkom Okresného oddelenia Verejnej bezpečnosti bol mjr. Emil Sušek, predseda Okresného súdu bol JUDr. Ján Václav a predseda OV Zvazarmu pplk. Pavol Kolárik. Predsedom Okresného výboru Socialistickej akadémie bol M. Pleško a predsedom Okresnej odborovej rady bol Ján Lajda. Dňa 17. 8. 1974 pri príležitosti 30. výročia SNP navštívila Trenčín účastníčka SNP Mária Dmitrijevna Kudinová ktoru prijal predseda OV SZPB genmjr. Ivan Dzamko a predseda MsV SZPB Ján Detvan. Dňa 28. 8. 1974 plénum MsV NF, MsV KSS a MsNV schválili zmluvu o spolupráci medzi Trenčínom a Kragujevacom. Na IX. Celoslovenských dožinkách v Nitre bol okresu Trenčín udelený „ Rad práce „. Keď v roku 1948 bolo v Trenčíne 497 telefonných účastníkov tak v roku 1974 ich bolo 6500. Riaditeľom Domu politickej výchovy OV KSS bol Štefan Bolebruch a riaditeľkou Okresného osvetového strediska bola Anna Koníková. Občania v akcii „ Pod'te snami, sporte pre budúcnosť, pre Vás vyrastajú stavby nových sídlisk „, bolo v okrese Trenčín 145. 649 Vkladných knížok na ktorých bolo uložené 995. 333.000 Kčs. Slovenská štátna sporiteľňa – okresná pobočka Trenčín získala 1246 záujemcov o sporenie mladých a poskytla 3077 hotovostné pôžičky v hodnote 18.662.000 Kčs a pre novomanželov 22.463.000 Kčs. Rok 1975 bol rokom 30. výročia slobodného života, významných udalostí ako bola Spartakiada – slávnosť mladosti, krásy, telovýchovy a športu. **Dňa 29. mája 1975 bol JUDr. Gustáv Husák zvolený za prezidenta ČSSR.** V roku 1975 pracovalo mestské zastupiteľstvo z rozpočtom 57.076500 Kčs. V tomto roku boli vo funkciách riaditeľ Domu politickej výchovy OV KSS Pavol Mihálik, podpredseda OV Socialistickej akadémie pplk. Vavrínek Franko, riaditeľ Okresnej správy Slovenského štatistického úradu A. Markech, predseda ZO Slovenského ovocinárskeho a záhradkarského zväzu v Trenčíne J. Rieder, vedúci tajného oddelenia OO VB pplk. Ján Jariabka, tajomníkom Rady obrany ONV pplk. J. Gucký, predseda OV Zväzu družstevných roľníkov Rudolf Pagáč, vedúcim odborom školstva ONV Mgr. Pavol Chlapečka, riaditeľom Ms osvetového strediska František Pavlík, ktorého vo funkcii vystriedala Elena Apolenová. Na májových oslavách mal hlavný prejav poslanec FZ genpor. Samuel Kodaj ktorý odovzdal mestu štátne vyznamenanie „ Rád práce „, a zástupca MNO genmjr. A. Kračka odovzdal vedeniu LOT Trenčín „ Čestné uznanie vlády ČSFR“. Za obdobie rokov 1971 – 1975 bolo postavených 2.628 bytových jednotiek kde 8.000 obyvateľov dostalo byt. **Rok 1976 bol rokom v ktorom sa uskutočnil XV. zjazd KSČ a voľby v dňoch 22. – 23. 10. 1976.** Delegátmi XV. zjazdu KSČ boli Dušan Šišmiš – vedúci tajomník OV KSS, Štefan Maršal – Merina, Jozef Bielik TOS, genpplk. Samuel Kodaj – veliteľ VVO, genpor. Jozef Kováčik – náčelník PS VVO, Anna Fabianová – OZ, Agnesa Kobzíkova – Ľudotex, ako hosť zjazdu bola Ing. Soňa Haasová – riaditeľka OZ. Dňa 4. 6. 1976 sa uskutočnilo služobno – politické zhromáždenie vedúcich pracovníkov CO okresu Trenčín k 25. výročiu budovania systému CO za účasti NŠ Zs kraja L. Gregoroviča a náčelníka CO okresu Trenčín Mikuláša Andrisa – predsedu ONV. Dňa 10. 2. 1976 bola dana do užívania budova Keramoprojektu. V dňoch 21. – 22. 2. 1976 sa uskutočnila Okresná konferencia KSS. Za vedúceho tajomníka bol zvolený Dušan Šišmiš, za tajomníkov Štefan Dobiaš, Viliam Kelemen. Ing. Ján Minárik a Štefan Zámečník. Za členov predsedníctva OV KSS boli zvolení Mikuláš Andris, genmjr. Ivan Dzamko, Mária Fabianová, Jozef Hunák, František Jurčák, Viliam Kelemen, Jozef Majerovič, Dušan Šišmiš, Viktor Šupa, Pavol Zeman a Štefan Zámečník. Za predsedu Okresnej KRK zvolili Jozefa Mošku. Pri príležitosti 32. výročia SNP pribudol v meste na ulici Soblahovská pri VI. ZDŠ symbol oslobodenia mesta Červenou armádou, historická kanónova húfnica 152 mm, ktorá bola vo výzbroji Červenej armády. Vo voľbách v dňoch 22.- 23. 10. 1976 bola účasť voličov 99, 72 percent ktorí zvolili týchto predstaviteľov MsNV: Rudolf Pajtina – predseda MsNV, Rudolf Mokrňák a Štefan Balaj – podpredsedovia, Ján Prekop – tajomník a Ján Gračka – predseda Výboru Ľudovej kontroly MsNV. Členovia Rady MsNV Ing. Jarmila Dobiášová, Júlia Horňáková, Štefan Jakuš, Stanislava Kvasnicová, Anton Lomov, Ing. Fridrich Pisara, Štefan Rehák, Emil Sabršula, Ing. Vladimír Veselý. **Komisie MsNV: 1. Plánovacia a finančná:** predseda Ing. Juraj Srpoň, tajomník Ing. Rudolf Brezan **2. Miestného hospodárstva, obchodu, cestovného ruchu a dopravy:** predseda Ing. Ignác Kulla, tajomník Jozef Strapko, **3. Výstavby, vodného, lesného hospodárstva a poľnohospodárstva:** predseda Ing.

Klement Poláček, tajomník Oto Škvaril, **4. Školstvo a kultúra:** predseda RNDr. Milan Martinko, tajomníčka Anna Ščibránová, **5. Zdravotníctvo a sociálne veci:** predsedníčka MUDr. Zora Vlčková, tajomníčka Gabriela Krumpová, **6. Ochrana verejného poriadku:** predseda Juraj Pastorek, tajomník Ondrej Straka, **7. Bytové hospodárstvo:** predseda Ján Hála, tajomníčka Eva Krivá, **8. Mládeže a telesnej výchovy:** predseda Ing. Anton Rokaši, tajomníčka Ing. Daniela Gábrišová, **Výbor ľudovej kontroly:** predseda Ján Gračka, tajomník Róbert Radič. **Vedúci odborov: 1. Organizačný a vnútorných vecí:** vedúci Ján Duda, **2. Útvár kádrovej a personálnej práce:** Antónia Lukšová, **3. Plánovaci:** Jozef Bednár, **4. Finančný:** Albert Dudák, **5. Výstavby:** Ing. Jaroslav Baláž, **6. Územný plán a architektúra:** Ing. arch. Štefan Androvič, **7. Miestne hospodárstvo:** Ján Haško, **8. Školstvo a kultúra:** Mgr. Jozef Čery, **9. Sociálne zabezpečenie a zdravotníctvo:** Anna Nosková. V decembri roku 1976 sa uskutočnilo plenárne zasadanie OV SZM ktoré uvoľnilo z funkcie predsedu Jozefa Guroňa a zvolilo Jozefa Hankócziho. Návštevnosť nášho mesta a hradu bola v roku 1976 73.453 osob z čoho bolo 8233 cudzincov. **MsNV Trenčín v roku 1977** orientoval svoje orgány, plénum, radu, komisie a aparát na plnenie všetkých významných úloh v úseku školstva, kultúry, zdravotníctva, miestneho hospodárstva, služieb, výstavby bytov, sociálnej starostlivosti a zveľadovanie sídlisk. V tom mu pomáhalo 24 občianskych výborov. Rozpočet mesta na rok 1977 bol 59. 495.000 Kčs. **Nespokojnosť s politickým vývojom v ČSSR vyústila 1. januára 1977** vydaním „ Charty – 77 „, ktorej signatármi boli aj Slováci **M. Kusý, D. Tatarka, J. Mlynárik, Vladimír Čech, H. Ponická, Karol Sidon, J. Daubner, M. Lakatoš, G. Levický, T. Petřivý a M. Duray.** Bola ukončená výstavba Združenej administratívnej budovy OV KSS a ONV. Do užívania bola daná aj krytá plaváreň. Začalo vyučovanie v ZŠ na Juhu. Do používania bola daná „ koronárna jednotka „, na internom oddelení nemocnice. Začala výstavba umelelého osvetlenia štadióna, výstavba Armádného strediska vrcholového športu DUKLA Trenčín. Bol položený základný kameň Športovej haly na Sihoti. V roku 1977 bolo v Trenčíne 8 ZŠ v ktorých bolo 5.819 žiakov v 204 triedach. V 38 oddeleniach školských družín bolo 1.010 žiakov, v 24 školských jedálňach bolo 5.855 detí a mládeže. Predškolskú výchovu zabezpečovalo 18 materských škôl s 1.760 detí. V detských jaslách bolo 190 detí. Dňa 18. 4. 1977 Dukla Trenčín postúpila do I. hokejovej ligy. **Na plenárnom zasadaní MsNV bol 28. 6. 1977 zvolený za predsedu MsNV Štefan Reháč.** Brány XV. ročníka Trenčín mesto módy sa otvorili 11.8. 1977. Na otvorení výstavy boli medzi inými MNO arm.gen. Martin Dzúr, Ing. J. Gregor, J. Králik, D. Šišmiš, M. Andris, J. Prekop, Št. Reháč, V. Biľak a I. Janák. V roku 1977 boli medzi inými na funkciách Milan Mišech – predseda celozávodnej organizácie KSS v OZ, Štefan Balaj – podpredseda MsV KSS, MUDr. Michal Strizenec – vedúci odboru zdravotníctva ONV, Tibor Kopecký – vedúci plánovacieho oddelenia MsNV. Dňa 16. septembra 1977 bola podpísaná medzištátna zmluva s Maďarskom o výstavbe vodného diela Gabčíkovo – Nagymaros. **Mesto Trenčín v roku 1978 riadila Rada MsNV, plénum a komisie.** V aparáte mesta bolo 56 pracovníkov. V meste boli 4 kiná, 5 závodných klubov ROH a 7 kultúrnych inštitúcií. Technické služby mesta zabezpečovali neplatené služby ako čistenie mesta, vývoz domového odpadu, údržbu sádov a parkov, verejné osvetlenie, správu ciest, verejné WC, trhoviska a prevádzku krytej plavárne. V meste bolo 9. ZŠ s 5.785 žiakov v 205 triedach 47 oddelení školských družín s 1.215 žiakov, v 24 jedálňach sa stravovalo 6. 284 žiakov, v 19 materských školách bolo 2.008 detí a v 7 detských jaslách bolo 250 detí. Dňa 26. 2. 1978 sa uskutočnila Mestská konferencia KSS. Za predsedu zvolili Jána Prekopa, predsedu KRK Mateja Porubana. V dňoch 22. – 23. 4. 1978 sa uskutočnila Okresná konferencia KSS na ktorej zvolili 11 členné predsedníctvo, vedúceho tajomníka D. Šišmiša, tajomníkov V. Kelemen, M. Vaškovú, Ing. J. Minárika, Ing. J. Zámečníka a predsedu KRK J. Mošku. Mesto Trenčín si 29. 4. 1978 pripomenulo 100 rokov od príchodu vlaku do stanice Zlatovce. Dňom 31. 8. 1978 bola zahájená Okresnou správou spojov plnoautomatizovaná telefónna prevádzka medzi Trenčínom a Novým Mestom nad Váhom. Pracujúci AOZ Trenčín si 13. 10. 1978 pripomenuli 60. výročie vzniku závodu. Dňa 10. 11. 1978 bola dokončená budova Okresného súdu a Okresnej prokuratúry. Vo verejných funkciách mimo iných boli v roku 1978 MUDr. Vojtech Maniš – riaditeľ nemocnice, prom. práv. Štefan Jamrich – predseda Trenčínkeho senátu Okresného súdu v rokoch 1957 – 1978, Karol Tatárek – riaditeľ Štátnych lesov, Pavol Mazánik – gen. riaditeľ Slovakotexu, Ing. Ján Hajmach – riaditeľ výstaviska TMM, Ing. Ladislav Dobrodenka – riaditeľ Keramoprojektu, V. Kováč – vedúci finančného odboru ONV, Ing. Tibor Kopecký – vedúci plánovacieho odboru MsNV, Ing. Ignác Trška – vedúci odboru územného plánovania a architektúry, Miroslav Popelár – vedúci folklórneho súboru Družba, prof. Aloiz Cvach – vedúci Okresného astronomického kabinetu. **Rok 1979 sa stal významným rokom na predele desaťročí.** Do prevádzky bola daná prvá priemyselná JE v Jaslovských Bohuniciach, pred dokončením sa nachádzalo diaľničné spojenie Bratislavy a Prahy. Do kozmu išiel prvý čs. občan pplk. Ing. Vladimír Remek. Dňa 4.1.1979 bolo odovzdané osvetlenie štadióna TJ Trenčín. Dňa 5. 3. 1979 boli verejnosti sprístupnené renovované objekty Oblastnej galérie M.A. Bazovského pri príležitosti 10. výročia trvania Oblastnej galérie. Pri príležitosti 34. výročia oslobodenia mesta / 10.4./ sa uskutočnilo zasadanie mestských politických a štátnych orgánov. Touto akciou bol zahájený rok osláv 1800 výročia najstaršieho písomného dokladu – rímskeho nápisu na brale hradu Trenčín. Dňa 2. 5. 1979 bol položený základný kameň výstavby ODA. K 11.1.1979 pri rade MsNV pracovali aj komisie pre riešenie otázok cigánskych občanov / v súčasnej terminológii Rómov pozn. J.K./, branná výchova obyvateľstva, Protialkoholický zbor, Zbor pre občianske záležitosti a 7 komisií podľa úsekov MsNV. Rozpočet mesta bol

66.667.000 Kčs. V meste bolo 10 základných škôl so 6.284 žiakmi v 220 triedach. Školské družiny mali 52 oddelení s 1373 žiakov, v 27 jedálniach bolo 7.028 stravníkov z toho 6.362 detí a mládeže. Ľudová škola umenia mala 905 žiakov. V 20 materských školách so 66 triedami bolo 2.187 detí, v detských jasiach bolo 638 detí. V meste boli v prevádzke 3 kina. Vo verejných funkciách mimo iných pracovali Jaroslav Janda – predseda predstavenstva Jednota – spotrebné družstvo, Terézia Slezáková – predsedníčka OV SZŽ od 27.1. 1979, Eva Benková – podpredsedníčka ONV, Ing. E. Furenda – podnikový riaditeľ VODEKO, genmjr. JUDr. Štefan Infner – predseda Okresného výboru socialistickej akadémie, Ing. Štefan Demčák – gen. riaditeľ Výskumného ústavu maltovin – CEVA, Ing. Ján Ducky – riaditeľ výstaviska TMM, Ing. Karol Jánoši – gen. riaditeľ Slovakotexu, Ing. Ladislav Cabala – riaditeľ ČSAD, PhDr. Jozef Vakoš – vystriedal vo funkcii riaditeľa Ms OS Eleny Apolenovú. Na záver roka mesto Trenčín zažilo nevšednú návštevu. **Dňa 6.12. 1979 navštívil mesto a podnik Konštruktú pplk. Ing. Vladimír Remek – prvý čs. kozmonaut. V roku 1980 sme si pripomenuli 35 rokov slobodného života.** Vedenie mesta na svojich zasadaniach prerokovávalo úlohy, ktoré sa dotýkali politického, spoločenského, hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho života mesta. Tento proces sa uskutočňoval v 8 komisiách a vo Výbore ľudovej kontroly. Všetky predkladané správy v orgánoch tj. v pléne a rade MsNV boli predmetom rokovania komisií. Zvýšila sa kontrolná činnosť. Na MsNV pracovalo 58 pracovníkov. Od 1.1. 1980 odstúpil z funkcie podpredsedu MsNV Štefan Balaj ktorý sa stal riaditeľom Okresného podniku Združených služieb. Do funkcie podpredsedu MsNV nastúpila Anna Nosková. Dňa 15. 3.1980 sa uskutočnila Okresná konferencia ZČSP. Delegáti zvolili za predsedu Mikuláša Andrisa a tajomníka Jozefa Gagu. Veliteľom Inšpekcie verejného poriadku bol od 28.3. Jozef Socha. Od 1.4.1980 Daniela Mikolášová začala činnosť vo funkcii vedúca odboru sociálnych vecí, pracovných síl a zdravotníctva a prom. práv. Milan Hamária ako vedúci bytového odboru. V tomto čase bol JUDr. J. Kubičín okresným prokurátorom. Dňa 6.5. 1980 bola v Ľudovítovom paláci Trenčianskeho hradu umiestnená kovová schránka so základnými dokumentami osláv 1800 výročia Laugaricia, ktorá bude otvorená v roku 2.179. Dňa 21. 5. 1980 došlo k pomenovaniu Gymnázia v Trenčíne na „ Gymnázium J. A. Gagarina „. **Za prezidenta ČSSR bol NZ 22. 5. 1980 zvolený JUDr. Gustáv Husák.** V roku 1980 bolo v meste 20 materských škôl s 2.387 deťmi a v detských jasiach bolo 791 detí, 9. ZDŠ s 209 triedami v ktorých bolo 6. 038 detí. V školských družinách bolo 52 oddelení pre 1490 žiakov. Pre stravovanie detí bolo 25 školských jedální v ktorých sa stravovalo 7. 266 stravníkov. V Ľudovej škole umenia bolo 944 žiakov. Kultúrne výchovnú činnosť zabezpečovalo Mestské osvetové stredisko a pracoviska v ZK ROH OZ, Merina, TOS, Konštruktú, Krajská knižnica, Trenčianske múzeum a Okresné osvetové stredisko. **Rok 1981 bol rokom konania mestskej, a okresnej konferencie KSS a XVI. zjazdu KSČ v dňoch 6. 4. – 10. 4. 1981 ako aj všeobecných volieb do zastupiteľských zborov. Dňa 7. februára 1981 sa uskutočnila Mestská konferencia KSS na ktorej bol za predsedu zvolený Ján Prekop a v dňoch 21. – 22. 2. 1981 sa konala Okresná konferencia KSS na ktorej zvolili 11 členné predsedníctvo. Za vedúceho tajomníka zvolili Dušana Šišmiša,** tajomníkov Viliama Kelemena, Máriu Vaškovú, Ing. Štefana Zámečnika a Ignáca Zaťku. Predsedu Okresnej KRK Jozefa Mošku. Osláv 1. mája 1981 sa okrem iných zúčastnil Ignác Janák a Dušan Šišmiš. Pri tejto príležitosti prezident republiky udelil štátne vyznamenanie „ Za vynikajúcu prácu „ Štefanovi Rehákovovi – predsedovi MsNV Trenčín, Milanovi Cimprichovi – riaditeľovi SPŠS, Ing. Ladislavovi Dobrodenkovi – riaditeľovi Keramoprojektu a Ing. Soni Melkusovej – riaditeľke Odevných závodov. Dňa 15. 5. 1981 sa uskutočnila súťaž „ Moje mesto – Tvoje mesto „ Medzi Trenčínom a Zvolenom. V družstve Trenčína boli Pavol Moško – Tr. Múzeum, Terézia Slezáková – riaditeľka ZDŠ D. Hony, Ján Uher – riaditeľ Domu politickej výchovy, Ing. Jaroslav Baláž – vedúci odboru výstavby, mjr. PhDr. Marián Miartan - ZVP Armadného strediska vrcholového športu Dukla Trenčín. **V dňoch 5. - 6. júna 1981 sa uskutočnili všeobecné voľby do zastupiteľských zborov v ktorých sa obnovili orgány štátnej správy. Dňa 23. 6. 1981 sa uskutočnilo ustanovujúce plénum Okresného národného výboru v Trenčíne na ktorom poslanci zvolili: Ing. Jána Minárika – predseda, Dr. Viliam Sabo , Štefan Adaška, Eva Benková – podpredsedovia, Emil Smolka – tajomník. Ing. Juraj Sloboda – predseda Okresného výboru ľudovej kontroly. K 2. 7. 1981 bol Ing. Milan Teker riaditeľom Krajskej pobočky Slov. štátnej sporiteľne. V tomto období sa občania mesta nemuseli báť, že sa ocitnú bez zamestnania, bez strechy nad hlavou, či lekárskej starostlivosti počas choroby.** **Prvé plenárne zasadanie MsNV sa uskutočnilo 24. 6. 1981 na ktorom boli zvolení Štefan Reháček – predseda MsNV, Anna Nosková a Rudolf Mokráš – podpredsedovia, Ján Prekop – tajomník , členovia Rady MsNV Štefan Reháček, Rudolf Mokráš, Anna Nosková, Ján Prekop, Štefan Balaj, Júlia Horňáková, Ing. Alojz Jánošík, plk. Martin Klobošiak, Anton Lomov, Emil Šabršula, Ing. Vladimír Masiarčín, Anna Ščibránová. Zvolili 10 komisií a ich vedenia: 1. Výbor ľudovej kontroly: prom. práv. Drahoš Gulán – predseda, 2. Plánovaco – finančná: Ing. Juraj Srpoň – predseda, Ing. Rudolf Breza – tajomník, 3. Obchodu a cestovného ruchu: Róbert Radič – predseda, Štefan Šupák – tajomník, 4. Miestneho hospodárstva a dopravy: pplk. Štefan Michalec – predseda, Viera Straková – tajomníčka, 5. Výstavby, vodného, lesného hospodárstva a poľnohospodárstva: Ján Cingálek – predseda, Ing. Jozef Prekop – tajomník, 6. Školstva a kultúry: RNDr. Milan Martinko – predseda, Marina Ginecká – tajomníčka, člen PhDr. Milan Šišmiš, 7. Zdravotníctva a sociálnych vecí: MUDr. Zora Vlčková – predsedníčka, Magda Babiaková – tajomníčka, 8. Ochrana verejného poriadku: kpt. prom. práv. Ondrej Samaš / genmjr. 1998 /,- predseda, pplk. Emil Ovádek – tajomník, 9. Bytového hospodárstva: Ján**

Hála – predseda, Ivan Bártik – tajomník, **10. Mládeže a telovýchovy:** pplk. Mgr. Dušan Čikel – predseda, Ján Haško – tajomník, člen mjr. PhDr. Marián Mjartan. Plenárne zasadania a zasadania Rady MsNV prejednávajú v roku 1981 na svojich zasadaniach úlohy, ktoré sa bezprostredne dotýkali politického života našich občanov, ďalej spoločenského, hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho života. Prerokovali komplexný plán dlhodobých opatrení pre boj proti kriminalite a oblasť verejného poriadku. Schválili Volebný program NF mesta na roky 1981 – 1985. Na práci MsNV sa podieľalo 10 zriadených komisií, 9 aktívov rady MsNV, Výbor ľudovej kontroly a 58 pracovníkov. V tomto roku bola zahájena 1. etapa rekonštrukcie synagógy. Pri príležitosti 30. výročia založenia Civilnej obrany v Trenčíne sa uskutočnilo 12. 6. 1981 zasadanie štábu CO za účasti Mikuláša Andriša – náčelníka Civilnej obrany okresu a pplk. Skalického NŠ CO. Schválili Jána Jaššu do funkcie veliteľa Inšpekcie verejného poriadku, Ing. Juraja Slobodu do funkcie predsedu Výboru ľudovej kontroly a Ing. Martu Tóthovu za vedúcu finančného odboru MsNV. V meste bolo v prevádzke 21 materských škôl s 2.449 deťmi, 9 ZDS s 206 triedami s 6.216 žiakmi, v 56 oddeleniach školských družín bolo 1.547 žiakov, v 25 školských jedálniach sa stravovalo 7.412 osôb z toho 6.709 žiakov. V LŠU bolo 883 žiakov, v detských jaslách bolo 501 detí. Dňa 14. novembra 1981 sa uskutočnila Okresná konferencia Pomocnej stráže VB za účasti náčelníka Správy ZNB Bratislavy a Zs kraja plk. Ing. Alojza Lorenca. **Dňa 19. novembra 1981 boli zriadené komisie a ich vedenia Rady MsNV v tomto zložení:** **1. Komisia pre riadenie, koordináciu a vyhodnocovanie socialistickrj súťaže:** tajomník MsNV Ján Prekop – predseda, členovia Marián Kulifaj – predseda MsV SZM, pplk. Pavol Depiak – veliteľ V.Ú. 6767 Trenčín. **2. Mestský protialkoholický zbor:** plk. Martin Klobušiak – predseda, Daniela Mikolášová – tajomníčka, členovia npor. Ľubomír Pechač – náčelník OOV, kpt. JUDr. Ondrej Samaš – VVS, PhDr. Jozef Vakoš – riaditeľ Ms OS. **3. Mestská protipovodňová komisia:** podpredseda MsNV Rudolf Mokráš – predseda, vedúci odboru výstavby Ing. Jaroslav Baláž – podpredseda, Elena Kvasnicová – tajomníčka, pplk. Kazimír Martinák – správca Posádky Trenčín. **4. Komisia pre riešenie otázok cigánskych občanov / legislatívna zmena „Rómskych občanov“ pozn. J.K /** **5. Komisia pre riadenie boja proti burine a využitiu podneho fondu:** Rudolf Mokráš – predseda, Ing. Jaroslav Baláž – tajomník, **6. Mestská protinákazová komisia:** Rudolf Mokráš – predseda, MUDr. Miloslav Sliepka – tajomník, **7. Komisia pre brannú výchovu:** Anna Nosková – predsedníčka, kpt. Mikuláš Danóczi – tajomník, **8. Mzdová komisia:** Ján Prekop – predseda, **9. Ms výbor pre občianske záležitosti:** Anna Nosková – predsedníčka, Darina Jurášková – tajomníčka, členovia Alexander Nahacký – riaditeľ LŠU, Emilia Tóthová – matrikárka.

V období normalizácie vzrástla nespokojnosť v spoločnosti čo sa prejavovalo vydávaním politických samizdatov ktoré upozorňovali na mnohé nedostatky v spoločnosti. Množili sa aktivity malých skupín a jednotlivcov proti režimu ktorý realizovala KSČ. Medzi nimi boli Ján a Pavol Čarnogurský, František Mikloško, Milan Šimečka, tajný biskup Ján Korec, T. Novotka, A. Stryček, L. Feldek, M. Hamada, J. Bžoch, M. Žiak, J. Budaj, J. Hoffman, J. Langoš, P. Šremer, M. Huba, P. Tatár ale aj reformni komunisti V. Pavlenda, H. Kočtúch, K. Minárik, A. Dubček, R. Hoffman, M. Gárik a R. Kaliský.

Na plnení úloh volebného programu sa podieľalo 8 ustanovených komisií, 9 aktívov rady a Výbor ľudovej kontroly. Na MsNV pracovalo 58 pracovníkov. V meste bolo 21 materských škôl s 2.463 deťmi. V detských jaslách bolo 510 detí, v 10 ZDS bolo 206 tried so 6. 631 žiakmi, v 55 družinách bolo 1.568 žiakov, v 25 jaslách sa stravovalo 7.565 stravníkov z toho 6.922 detí, v LŠU bolo 848 žiakov. Vo verejných funkciách boli mimo iných v roku 1982 Ing. Marta Tóthová – vedúca finančného odboru MsNV, Miroslav Laššo – predseda OV SZM, Miroslav Kulifaj – predseda MsV SZM, Ing. Dezider Topolčany – riaditeľ Okresnej finančnej správy, Pavol Chlapečka – predseda OV ZČSSP, Ing. Jozef Chovanec – riaditeľ Zlatokovu. Dňa 27. 8. 1982 bol otvorený OD Družba, ktorý sa stal skoro 6 rokov. Pri príležitosti životného jubilea 60. narodenin genpl. PhDr. Samuela Kodaja MNO arm. gen. Ing. Martin Džúr odovzdal 11. 10. 1982 jubilantovi „Rad Víťazného februára“. V roku 1983 pracoval MsNV v stejnóm zložení ako v roku predchádzajúcom. Dňa 13. 1. 1983 bol prerokovaný Plán politicko – odbornej prípravy poslancov, občianskych výborov a aparátu MsNV, ako aj Plán hlavných úloh Technických služieb mesta. Dňa 27.1. 1982 bol schválený rozpis vykonávacieho plánu a rozpočtu hospodárstva MsNV. Rozpočet mesta bol pre rok 1983 61. 152 000 Kčs. Od 1.5. 1983 bol novým členom Rady MsNV Fridrich Pisara, Ing. Andrej Gálik –vedúci odboru miestného hospodárstva, obchodu a dopravy, a od polovice roka 1983 prom. práv. Vladimír Hučko – vedúci bytového odboru, Ing. Anton Rexa – riaditeľ Okresného oddelenia Slovenského štatistického úradu, Miroslav Kocian – riaditeľ Okresného osvetového strediska. Dňa 12. 2. 1982 bol schválený Jednotný plán kultúrno – výchovnej činnosti mesta na rok 1983. Ms KS uskutočnilo v roku 1983 32 akademii, 17 slávnostných večerov, 4 pietné akty, 2 manifestácie pracujúcich, 27 slávnostných zasadaní spoločenských organizácií NF, 75 rozhlasových relácií v mestskom rozhlase. V oblasti mimoškolskej výchovy a vzdelávania bolo uskutočnených 2.387 prednášok, 298 s knihou, 39 roznych kurzov za účasti 800 frekventantov a 169 podujatí pre deti. V oblasti tvorivých aktivít obyvateľov mesta bolo 50 útvarov záujmovo – umeleckej činnosti, 12 útvarov záujmovej činnosti ktoré uskutočnili 817 verejných vystúpení. V oblasti kultúrno – spoločenského života sa uskutočnilo 13 divadelných predstavení, 26 koncertov pop – mjuzik a estrád, 35 koncertov vážnej hudby, 86 výstav rôzneho druhu a 59 spoločenských zábav. V oblasti názornej agitácie sa pripomínali štátno – politické výročia, ekonomická propaganda k výsledkom práce podnikov a závodov a podujatia v kultúrnych zariadeniach. **V dňoch 16. – 17. 4. 1983 sa uskutočnila Okresná**

konferencia KSS. Delegáti zvolili 13 členné predsedníctvo a **vedúceho tajomníka OV KSS RSDr. Dušana Šišmiša**, tajomníkov Máriu Vaškovú pre organizačnú oblasť, Viliama Kelemena pre oblasť ideológie, Ignaca Zaťka pre ideologickú prácu v priemysle, Štefana Zámečnika pre ideologickú prácu v poľnohospodárstve a predsedu KRK Jozefa Mošku. Zamestnanosť v trenčianskych podnikoch v roku 1983 bola v Merine – 2.526 pracovníkov, Okresnom stavebnom podniku 997, Kara 438, Milex 128 pri priemernej mzde 2.516 Kčs. Invalidný dôchodok pri výchove 3 detí bol vo výške 2 437.-Kčs. Rok 1984 bol rokom kedy sme si pripomenuli 40. výročie Karpatsko – duklianskej operácie a 40. výročie prijatia Košického vládneho programu. Činnosť orgánov MsNV bola zameraná na úlohy s cieľom splnenia plánov činnosti v jednotlivých oblastiach na ktorých sa podieľali poslanci MsNV, Rada MsNV 8 komisii a 9 aktívov. Dňa 5.4. 1984 na Plenárnom zasadnutí MsNV zvolili nových členov rady. Ing. Jaroslava Baláza – podpredsedu rady, Ing. Andreja Gálíka – vedúceho odboru výstavby, Ing. Andreja Hanušovského – vedúceho odboru miestneho hospodárstva, obchodu a dopravy. Rozpočet mesta v roku 1984 bol 53.020.000 Kčs. Na MsNV pracovalo 58 pracovníkov. Mesto malo k 31.12.1984 51.515 obyvateľov. V detských jasiach bolo umiestnených 350 detí, v materských školách bolo 637 detí, v 10 ZDŠ bolo 6.908 žiakov. V meste boli 3 hotely s kapacitou 354 lôžok. Dňa 15. 11. 1984 zomrel vo veku 89 rokov Ján Barták nositeľ „ Radu práce“ – predseda Revolučného národného výboru v roku 1945.

Rok 1985 bol rokom v ktorom si občania vlasti i nášho mesta pripomenuli šťastné chvíle vyvrcholenia národno – oslobodzovacieho zápasu a oslobodenia nášho mesta 10. 4. 1945 a našej vlasti v máji 1945. Na plnení úloh MsNV sa v roku 1985 podieľalo 8 zriadených komisii, 8 správnych komisii a Výbor ľudovej kontroly. Vypracovali, prerokovali a schválili Rozpis vykonávacieho plánu a rozpočet MsNV na rok 1985. Rozpočet mesta v roku 1985 činil 53. 990.000 Kčs a od ONV obdržal dotáciu vo výške 22.435.000 Kčs čím rozpočet dosiahol výšku 76.425.000 Kčs. K 1.1.1985 mal Trenčín 51. 515 obyvateľov. V roku 1985 bolo začaté s výstavbou 441 bytových jednotiek, 160 komunálnych , 280 stabilizačných družstevných, 320 družstevných a v 41 rodinných domoch. Plánované bolo 510 skutočne postavených bolo 468 bytových jednotiek. K 1.1. 1985 bolo zaregistrovaných 2.797 žiadosti o pridelenie rodinného bytu. K 31. 12. 1985 žilo v Trenčíne 8.556 dôchodcov. Bolo zriadené oddelenie inšpekcie pri Odbore kultúry MsNV. Bola vykonaná štúdia obnovy súboru pamiatok v historickom jadre mesta. MsNV schválil udeľovanie pamätnej plakety mesta pre občanov mesta „ Za rozvoj mesta Trenčín „.Boli vypracované komplexné opatrenia v boji proti kriminalite. Prerokovali liečebno – preventívnu starostlivosť o starých občanov mesta, plnenie úloh na úseku doplnkovej starostlivosti, soc. starostlivosti o starých občanov a o rodinu a dieťa. Návrh na vyhlásenie historicko – urbanistického sídla Trenčína za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Za člena Rady MsNV schválili od 1.8.1985 Jozefa Vávru miesto Anny Noskovej a Jána Majerecha – vedúceho plánovacieho odboru od 29.12.1985 miesto Ing. Tibora Kopeckého. Vo volebnom obvode č. 159 FZ v Trenčíne, kandidoval MNO ČSSR genplk. Ing. Milán Václavík. Zaujímavosťou volieb 15. 3. 1985 bola skutočnosť, že organizačná činnosť volieb sa uskutočňovala za pomoci počítača. Dňa 23. 11. 1985 sa uskutočnilo rokovanie Okresnej konferencie Zväzarmu na ktorej zvolili za predsedu Františka Žižku. **Dňa 22. 5. 1985 bol NZ za prezidenta ČSSR zvolený JUDr. Gustáv Husák.**

Plnenie úloh MsNV Trenčín v roku 1986 bolo rozdelené do dvoch časových období , t.j. do obdobia volieb a po voľbách. Dňa 3.1.1986 sa uskutočnilo rokovanie Ms konferencie KSS za účasti 400 delegátov ktorí zvolili 25 členný Ms výbor KSS, 9 člennú KRK. Za predsedu bol opat' zvolený Ján Prekop, za predsedu KRK delegáti zvolili Jozefa Mikulu. Dňa 18.1. 1986 sa uskutočnila Okresná konferencia KSS za účasti 600 delegátov. Za vedúceho tajomníka OV KSS zvolili opäť Dušana Šišmiša, tajomníkov Máriu Vaškovú, Viliama Kelemena, Milana Adamiho a Štefana Zámečnika. Predsedu KRK Jozefa Mošku. **V dňoch 13. – 15. 3. 1986 sa uskutočnil v Prahe XVII. zjazd KSČ.** Delegátmi zjazdu medzi inými boli plk. Jozef Huňa, genplk. PhDr.Samuel Kodaj, Ing. Jozef Margetince – riaditeľ TOS, Ján Minárik – predseda ONV, RSDr. Dušan Šišmič – vedúci tajomník OV KSS, plk. RSDr. Ján Bruger – náčelník VPO – 6, Ladislav Cabaj – ROH, genplk. Ing. Jozef Hrebík – veliteľ VVVO, plk. Ing. Ladislav Wolf – náčelník AOZ, genpor. Ing. Jozef Kováčik – náčelník PS VVVO, Anton Tkáč – Dukla Trenčín. Dňa 24. 5. 1986 bolo do Ms NV Trenčín zvolených 95 poslancov. Na plnení úloh MsNV sa podieľalo 9 komisii, 9 aktívov, 10 správnych komisii, 31 občianskych výborov a Výbor ľudovej kontroly. Rozpočet mesta bol 89.624.000 Kčs. Bola ukončená výstavba stravovacieho zariadenia Centrum a Radegast na Sihoti III. Boli otvorené 3 cestovné kancelárie. Cestovná kancelária mládeže, Slovakoturist a Slovakotur. Mesto malo k 1. 1. 1986 55. 364 obyvateľov. Na konci roka 55. 045 obyvateľov. K 1.1. 1986 mesto evidovalo 17.667 bytov a k 31.12.1986 18.213 bytov. V meste bolo 21 autobusových liniek so 43 autobusmi zabezpečujúcich miestnu hromadnú dopravu. Hlavných telefónnych staníc bolo v roku 1985 8.907 a v roku 1986 9. 421 z toho v bytoch v roku 1985 6.705 a v roku 1986 7.148. Školstvo malo 12 ZDŠ, LŠU s 33 triedami s 864 žiakmi. Šesť stredných škôl a Gymnázium, SPŠO, SPŠS, SZdrŠ, SEŠ, 6 stredných Odborných učilišť - Stredné odborné učilište pracujúcich, SOÚ TOS, SOU Merina, SOU CEVA, SOU OZ, SOU ČSD so 123 triedami a 3563 žiakmi. Mesačné nájomné za 3 izbový štátny byt bolo 410.-Kčs. V roku 1986 boli v Trenčíne v činnosti tieto závody a podniky: Odevné závody n.p., Merina n.p., Bavlnárske závody V.I.L. závod 02, Koncernový podnik TOS, Slovlik, závod 01, Ľudotex – textilné a odevné družstvo, Uzotex – zásobovacia a odbytová organizácia textilného a odevného priemyslu, Vodné elektrárne – koncernový podnik, Kovotex – výrobné družstvo invalidov, Kara – n.p., Jednota – spotrebné družstvo, Zlatokov – podnik miestneho priemyslu, Zelenina – závod

11 – 7. **Rada MsNV Trenčín** pracovala od 24. 6. 1986 v zložení: **Štefan Rehák – predseda**, Rudolf Mokrání, Ing. Jaroslav Baláž, Anna Šcíbránová – podpredsedovia, Drahoš Gulán – tajomník, členovia Štefan Balaj, Júlia Balážová, Júlia Horňáková, Ing. Jozef Prekop, Ing. Juraj Slinko, Emil Šabršula, Jozef Tkáč a Jozef Vavro. **Komisie MsNV a ich vedenia:** **1. Komisia Finančno – plánovacia:** Ing. Dušan Žilkay – predseda, Jana Viskupová – tajomníčka, **2. Komisia pre školstvo a kultútu:** RNDr. Milan Martinko – predseda, Brigita Gimecká – tajomníčka, **3. Komisia sociál. Zdravotníctva:** MUDr. Zora Vlčková – predsedníčka, Magdaléna Babiaková – tajomníčka, **4. Komisia na ochranu verejného poriadku:** plk. JUDr. Ondrej Samáš – predseda, Pavel Krištof – tajomník, **5. Komisia pre mládež a telovýchovu:** pplk. Mgr. Dušan Čikel – predseda, Ján Haško – tajomník, **6. Komisia výstavby, vodného a lesného hospodárstva a poľnohospodárstva:** Milan Minárik – predseda, Ing. Klement Poláček – tajomník, **7. Komisia miestneho hospodárstva a dopravy:** pplk. Martin Klobošiak – predseda, Viera Straková – tajomníčka, **8. Komisia bytová:** Ján Straka – predseda, Mária Bariaková – tajomníčka, **9. Komisia obchodu a cestovného ruchu:** Róbert Radič – predseda, Marta Hrájková – tajomníčka, **Výbor ľudovej kontroly:** Ján Prekop – predseda, JUDr. Elena Šišmišová – podpredsedníčka. **Správne komisie MsNV a ich vedenia:** **1. Úsek verejného poriadku a soc. spolužitia:** **A. Komisia:** pplk. JUDr. Ondrej Samaš – predseda, **B. Komisia :** RSDr. Stanislav Puchor – predseda, **C. Komisia:** Vojtech Kulifaj – predseda, **2. Úsek výstavby, stavebného poriadku a ochrany životného prostredia:** Ing. Klement Poláček – predseda, **3. Úsek poľnohospodárstva, vodného a lesného hospodárstva:** Michal Blaško – predseda, **4. Úsek miestneho hospodárstva a dopravy:** Michal Hagara – predseda, **5. Úsek bytového hospodárstva:** Jarmila Lukačovičová – predsedníčka, **6. Úsek obchodu a cestovného ruchu:** Ondrej Kokavec – predseda, **7. Úsek školstva a kultúry:** Milan Oravec – predseda, **8. Úsek finančného hospodárstva:** Ing. Rudolf Brezan – predseda, **9. Úsek sociálno – zdravotný:** Peter Žák – predseda, **10. Úsek starostlivosti o rodinu a diet'a:** Katarína Kabátová – predsedníčka,

Plénum MsNV dňa 24. 6. 1986 potvrdilo vo funkciach vedúcich odborov:**1. Odbor organizačný a vnútorných vecí:** Ján Duda, **2. Útvar kádrovej a personálnej práce:** Antónia Lukšová, **3. Odbor finančný:** Ing. Marta Tóthová, **4. Odbor výstavby:** Ing. Andrej Gálik, **5. Odbor územného plánu a architektúry:** Ing. Ignác Trška, **6. Odbor miestneho hospodárstva, obchodu a dopravy:** Ing. Andrej Hanušovský, **7. Odbor bytový:** JUDr. Vladimír Hučko, **8. Odbor školstva a kultúry:** Mgr. Jozef Čery, **9. Odbor sociálnych vecí, pracovných síl a zdravotníctva:** Daniela Mikolášová, **10. Plánovací odbor:** Ing. Luboš Kucharovič.

Na plnení úloh MsNV sa v roku 1987 podieľalo 8 komisií, 9 aktívov, 8 správnych komisií, 38 občianskych združení, Výbor ľudovej kontroly a 10 odborov MsNV. Neoddeliteľnou súčasťou činnosti MsNV bola bytová politika, ktorá vo veľkej miere ovplyvňovala hmotnú a kultúrnu úroveň občanov mesta. Za účelom zlepšenia bytovej politiky vydal MsNV „Konceptiu štátnej bytovej politiky na 8. PRP“ s výhľadom do roku 1990. MsNV podporoval riešenie bytového problému s vyššou účasťou obyvateľstva umožnením individuálnej výstavby, družstevnej výstavby a odpredaja štátnych bytov do osobného vlastníctva občanov. O byt žiadalo v roku 1987 771 obyvateľov mesta. V podnikoch evidovali 1.269 žiadosti o byt a u Okresného stavebného družstva bolo 1.213 žiadosti o byt. V tomto roku bola ukončená výstavba „JUŽANKY“, ako stavba „troch päťročnic“. V meste bolo 15 detských jasí v ktorých bolo 698 detí, 26 materských škôl s 87 triedami v ktorých bolo 2.814 detí, 11 ZŠ s 276 triedami v ktorých bolo 8.373 žiakov. V meste bolo 9.903 telefonných staníc, v soc. organizáciach bolo 1.819 a súkromných v bytoch 8.084 telefonných staníc. Verejných automatov bolo v meste 812 z toho 46 v závodoch. Pošta bola zabezpečovaná 6 poštami a predaj novín a časopisov v 16 novinových stánkoch. Bolo 11. 715 koncesionárov s rádioprijímačom a 14. 452 televíznych a 2. 601 rozhlasu po drôte. V meste bolo 20 zdravotných stredísk, 14 územných obvodov, 5 lekární, 1 Dom opatrovateľskej služby pre umiestnenie 72 osôb. V činnosti boli 2 kluby dôchodcov. V meste boli v činnosti mimo iných aj tieto podniky: Výskumný a vývojový ústav maltovín, Západoslovenské vodárne a kanalizácie – odštepny závod, Reštaurácie a jedálne – podnikové riaditeľstvo, Okresný podnik združených služieb, Vodné elektrárne – koncernový podnik, Uzotex – zásobovacia a odbytová organizácia textilného a odevného priemyslu, Ústav mechanizácie odevnej výroby – výskumná a vývojová organizácia, Zdroj – odštepny závod 08 – 11, Čs. štátna automobilová doprava – dopravný závod 811, Okresný stavebný podnik, Výskumný a vývojový ústav sklársky, Západoslovenské nábytkárske závody – závod 06, Cementárne a vápenky – koncernový podnik, Pozemné stavby n.p., Svojpomoc – stavebné a drevospracujúce výrobné družstvo. **Dňa 17. decembra 1987 sa G. Husák vzdal funkcie generálneho tajomníka ÚV KSČ. V tejto funkcii ho vystriedal Milouš Jakeš.** Mesto Trenčín malo k 31. 12. 56.222 obyvateľov. **Rok 1988 bol obdobím prestavby v ekonomike a spoločenskom živote.** V tomto roku sme si pripomenuli 70. výročie vzniku Československej republiky, 50. výročie Mníchova o odstúpení pohraničných oblastí republiky Sudet Nemecku a 20. výročie čs. federácie. Na úspešnom plnení úloh MsNV sa úspešne podieľalo 8 komisií, 9 dobrovoľných aktívov, 8 správnych komisií, 38 občianskych výborov a Výbor ľudovej kontroly. Vzdelávanie detí a študentov bolo zabezpečené v Gymnáziu - 1.034 študentov, SEŠ – 665 študentov, SPŠO – 728 študentov, SPŠS – 469 študentov, SZDrŠ – 541 študentov, Športová škola – 112 žiakov, SOU – Jilemnického ul. 934 žiakov, Textilné – 261 žiakov, Strojnícké – 640 žiakov, Železničiarské – 540 žiakov, Poľnohospodárske – 171 žiakov, Odevné – 470 žiakov a Stavebné – 246 žiakov. Poštové služby zabezpečovalo 7 pôšt. V rámci Národného frontu pôsobilo 15 organizácií. V meste zabezpečovali pracovné príležitosti mimo

iných aj tieto podniky: Cestné stavby n.p., Západoslovenské štátne lesy – Lesný závod Trenčín, PRIOR – západoslovenské obchodné domy, Okresná poľnohospodárska správa od 1.1. 1998 Ministerstvo poľnohospodárstva SSR - okresné oddelenie, Poľnohospodárske zásobovanie š.p., Bratislava koncernový podnik Trenčín, JRD Opatová nad Váhom, Technicko – ekonomický ústav textilného a odevného priemyslu, Keramoprojekt, Okresná správa spojov – závod Trenčín, Okresný Ústav národného zdravia. V zdravotníctve pripadalo na jeden zdravotnícky obvod 3. 460 obyvateľov a na 1 pediatra pripadlo 941 detí, na 1 stomatológa bolo 2.156 obyvateľov, na 1 ambulantného lekára bolo 574 občanov. V OUNZ bolo 1.301 lôžok. V meste žilo k 31. 12. 1988 56. 717 obyvateľov. O byt žiadalo 3.629 obyvateľov. Miestná hromadná doprava bola zabezpečovaná 43 autobusmi na 23 linkách. Dňa 13. 2. 1988 sa uskutočnila Okresná konferencia Zväzu požiarnej ochrany na ktorej delegáti zvolili za predsedu Emila Dobiaša a tajomníka J. Janečka. V tomto čase vystúpil na verejnosť kresťanský disident v usporiadaní „**sviečkovej demonštrácie**“, 25. 3. 1988 v Bratislave ako prvá organizačná jednotka. Bola to skupina Hnutia za občiansku slobodu, ktorej zakladateľom bol JUDr. Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý, V. Maňák, H. Ponická a A. Selecký. V dňoch 16. – 17. 4. 1988 sa konala Okresná konferencia KSS na ktorej delegáti zvolili 13 členné predsedníctvo. Za vedúceho tajomníka bol opäť zvolený Dušan Šišmiš a tajomníci M. Vašková, Sv. Štefanec, M. Adámi, Št. Zámečník a predseda KRK Elemír Varšanyi. Dňa 21. 5. 1988 sa konala Okresná konferencia Zväzarmu na ktorej zvolili za predsedu Branislava Škaru.

Slovensko v politickom systéme ČSFR v rokoch 1989-1992, obdobie „Nežnej revolúcie“, Rozdelenie ČSFR, politické strany a štátne orgány v Trenčíne

Rok 1989 svojim priebehom a udalosťami možno rozdeliť do dvoch časových období, ktoré ohraničujú historické zmeny v našom štáte. **Prvé obdobie** bolo od začiatku roku 1989 do 17. 11. 1989 a následne obdobie po 17. novembri 1989. Prvé obdobie je charakterizované navonok pred svetom že náš štát / ČSFR pozn. JK./, je demokratický, ktorý podporuje všetky zákonitosti politického a spoločenského života, že sa daria všetky snahy o uskutočňovanie prestavby spoločnosti na všetkých úsekoch, že sa v plnom rozsahu uplatňujú ekologické programy, že sa postupne uvoľňuje napätie medzi cirkvou a štátom.. Štát sa presadzoval i na medzinárodnom fóre hlásením sa k medzinárodným mierovým iniciatívam. Dňa 28. 1. 1989 sa uskutočnila Mestská konferencia Slovenského zväzu žien. Vo funkcii predsedníčky vystriedala Teréziu Slezákovu Anna Šumichrastová. Od 2. marca 1989 bol novým riaditeľom Odevných závodov Ing. Štefan Bratko. Predsedom Okresného súdu bol JUDr. M. Srogoň. V dňoch 7. – 8. 4. 1989 sa konala Okresná konferencia SZM na ktorej bol za predsedu zvolený Milan Kováčik. **Druhé obdobie** bolo smerom do vnútra štátu k jeho spoločenskému životu ktorý bol charakterizovaný celkom iným diametrálnym životom, ktoré vedenie štátu nepostrehlo / alebo postrehnut' nechcelo i keď malo k dispozícii mocenský aparát. **Prestavba / Perestrojka / a Otvorenosť / Glásnosť / oživilo** ochabujúce myšlienky prostých ľudí na obnovu spoločnosti smerom k širokej demokracii. Toto všetko sa muselo uskutočňovať zastreje, tajne. Existovalo niekoľko skrytejších, „sieti“, spoločenského života, ktoré sa usilovali o nezávislosť o autenticitu národa. Sem možno zaradiť ochrannárske hnutie stelesnené v „**Bratislava nahlas**“, ako aj siete nezávislých výtvarníkov, divadelníkov, sociológov, prognostikov a vedcov. Osobitné miesto mali kresťanské prúdy zamerané na mladých ľudí. Intelektuálny potenciál bol posilňovaný aktivitami boja za ľudské práva. K týmto skutočnostiam treba priradiť aj ekonomické skutočnosti a to predovšetkým pokles hospodárskej činnosti podnikov, znižovanie náročnosti na presadzovanie požiadavok na ekológiu. Dlhé dvadsaťročné obdobie od roku 1968 v ktorom neuspeli postupné reformy zo strany „elity“, spoločenského rebríčka, reformátorov, predstaviteľov „**socializmu s ľudskou tvárou**“. Duch obrody celého národa a štátu vychádzal nie z kabinetov politikov, ale z prostého citenia občanov, bez rozdielu či to bol vysokoškolák, robotník, alebo žena v domácnosti. Každý cítil, že je treba vykonať niečo, aby národ ožil, aby bol slobodný v každom svojom prejave. Zjednocovacím prvkom sa stala snaha o zlepšenie kvality života. **Za asistencie policie a Štátnej bezpečnosti sa konalo v máji 1989 na Bradle zhromáždenie občanov, ktorí sa zišli aby si uctili pamiatku M. R. Štefánika. V auguste 1989 boli zatknutí členovia tzv. bratislavskej päťky na čele s Jánom Čarnogurským.** Na jeho obranu vystúpil 14. 11. 1989 Alexander Dubček, predstaviteľ reforiem z roku 1968. To znamenalo začiatok demokratickej revolúcie na Slovensku. Do celého procesu sa zapojili 16. novembra 1989 študenti demonštráciou proti porušovaniu akademických a občianskych slobôd. Iskrou pre spontánny prejav ľudu bol 17. november 1989 v Prahe, keď prejav študentov k 50. výročiu zavraždenia študenta Jana Opletala nemeckými fašistami sa stal podnetom brutálneho zásahu bezpečnostných síl, ktorý vyústil vo všefudový hnev a priviedol na verejné priestranstva námestí miest, obcí a závodov tisíce občanov, ktorí svojím postojom a prejavmi vyjadrili odpor proti klamstvu a násiliu, ktorý bol za uplynulé obdobie v ľude presadzovaný. **Priebeh „nežnej revolúcie“** ako sme ju nazvali zasiahol všetkých občanov, ktorí stáli na námestiach, diskutovali v preplnených výrobných halách, úradoch a školách, vzrušene sledovali rozhlas a televíziu. Revolúcia nalomila moc jednej politickej strany KSČ, ktorá po desaťročia okupovala každého z nás. Do nášho života vstúpil nový pojem, pojem „občianskosť“, ktorého obsah vyjadrili v novom denníku „Verejnosť“, č. 1 /89 Martin Bútora a Peter Zajac. Občianskosť znamená záujem občana o najnepatrnejšie problémy o drobné ľudské trampoty, o jeho citenie, ktoré chce verejne pomenovať, ale čo je najdôležitejšie chcieť, čo najlepšie riešiť. Udalosti zo 17. novembra 1989 v Prahe a kolaps post – totalitného režimu a následné zmeny spoločensko – politického systému v Československu umožnili okrem iného hľadať aj novú kvalitu federácie, novú kvalitu vzťahov medzi

federálnym centrom a republikami. **Dňa 19. novembra 1989 vzniklo občianske združenie Verejnosť proti násiliu.** Spoločenské zmeny však nenastali za jednoduchých okolností, lebo politické a štátne vedenie Slovenska nepochopilo, alebo nechcelo pochopiť smer spoločenského pohybu a nechcelo odstúpiť z funkcií. Medzi nimi bol prvý tajomník KSS Ignác Janák, predseda SNR Viliam Šalgovič a predseda slovenskej vlády Pavol Hrivnák.

Dňa 24. novembra 1989 M. Jakeš odstúpil z funkcie generálneho tajomníka ÚV KSČ. Nahradil ho Karel Urbánek. Dňa 26. 11. 1989 sa na Mierovom námestí v Trenčíne zišli stovky občanov a mládež, aby tak spontánne pripojili hlas k protestu študentov v celej republike proti zákroku poriadkových síl Verejnej bezpečnosti 17. 11. 1989 v Prahe a vyslovili svoje názory a stanoviska k vtedajšej vnútropolitickému situácii a ďalšiemu vývoju našej spoločnosti. Na tomto mitingu vystúpili bratislavskí herci E. Víttek, Št. Skrúcaný, S. Dančiak, S. Radič a zástupcovia všetkých vrstiev.

Dňa 27. novembra 1989 sa v celej ČSFR uskutočnil generálny štrajk. Dňa 27. 11. 1989 sa na Mierovom námestí v Trenčíne sústredilo tisíce občanov, pracujúci z trenčianskych podnikov, závodov, organizácii, škôl, študenti a mládež, aby sa zúčastnili generálneho štrajku a tak podporili reálne demokratické požiadavky. V tento deň sa uskutočnilo stretnutie zástupcov občianskych iniciatív a Verejnosti proti násiliu s predsedom MsNV v Trenčíne Štefanom Rehákom na ktorom boli vyslovené dohody pre činnosť občianskych iniciatív a politických strán v Trenčíne. Diskúzne fórum sa uskutočnilo 28.11. 1989 v športovej hale na Sihoti za účasti zástupcov občianskej iniciatívy Verejnosť proti násiliu. Fórum pripravil OV SZM. Ďalším medzníkom sa stal začiatok rekonštrukcie Slovenskej národnej rady **30. novembra 1989 bol zvolený jej predseda Rudolf Schuster.** **Dňa 30. 11. 1989 sa uskutočnilo mimoriadne zasadanie Okresného výboru KSS v Trenčíne na ktorom vedúci tajomník OV KSS Dušan Šišmiš oznámil rezignáciu celého predsedníctva OV KSS v Trenčíne. V tajných voľbách zvolili za vedúceho tajomníka OV KSS Svetozára Štefanca,** 9 členné predsedníctvo v ktorom boli Ladislav Pecina, Ján Pavlis, Štefan Bratko, Milan Haruska, Lukáš Kašička, Miroslav Tinka, Alená Šimková a tajomník Milan Adámi. Miting na Mierovom námestí v Trenčíne sa uskutočnil 1. 12. 1989 na ktorom vystúpili rečníci p. Gregor, MUDr. Kornel Kánik, Eva Kristínová, Richard Medaľ, Dušan Pevný, JUDr. Vladimír Mečiar, MUDr. Haško a študent Juraj Hatala. Dňa 4. 12. 1989 bolo zasadanie Snemovne ľudu FZ – predseda JUDr. Josef Bartončík – predseda Strany ľudovej a Snemovne národov FZ predseda Ing. Anton Blažej – KSČ. Na 17. spoločnej schôdzi FZ bol za predsedu zvolený JUDr. Stanislav Kukrál – bez politickej príslušnosti. Dňa 5. decembra minister vnútra rozhodol zrušiť drôtené zátarasy na hraniciach s Rakúskom. **Dňa 7.12.1989 prezident republiky G. Husák prijal predsedu vlády Jozefa Adamca, ktorý mu oznámil svoju demisiu a prijal prvého podpredsedu vlády JUDr. Mariána Čalfu ktorého poveril zostavením novej vlády.** **Dňa 8. decembra 1989 odstúpila slovenská vláda Pavla Hrivnáka. Poverenie zostaviť novú vládu dostal Milan Čič.** Dňa 9.12.1989 sa v ZK ROH Merina uskutočnila mimoriadna konferencia OV KSS Trenčín. Úvodné slovo mal **vedúci tajomník OV KSS Svetozár Štefanec,** ktorý označil príčiny krízy v strane a spoločnosti v zneužívaní moci vedúcimi funkcionármi, falošné ilúzie o jednote a podpore, vedomé brzdenie demokratizačného procesu. Konferencia prijala obdĺčiaciu celého OV KSS zo dňa 27.11.1989 a v tajných voľbách sformovala 21 členný Okresný akčný výbor KSS, v ktorom nebol ani jeden doterajší člen, či funkcionár OV KSS Trenčín. **Za predsedu Akčného výboru zvolili Ferdinanda Brunovského,** akceptovali kooptáciu štyroch profesionálov bývalého stranického aparátu Svetozára Štefanca, Miroslava Laššu, Vladimíra Kolarovského a Ladislava Peciara. **Dňa 10. 12. 1989 prezident republiky Gustáv Husák vymenoval novú federálnu vládu na čele s JUDr. Mariánom Čalfom, podpredsedovia vlády docent Ing. Valter Komárek, a JUDr. Ján Černogurský. G. Husák oznámil predsedníctvu FZ, že odstúpuje z funkcie prezidenta republiky. Na Slovensku bola od 12.12. 1989 „vláda národného porozumenia „ na jej čele stál JUDr. Milan Čič.** Podpredsedovia vlády Vladimír Lexa, Jozef Markuš, Vladimír Ondruš a Alexander Varga. **V dňoch 17. - 18. 12. 1989 sa v PKO v Bratislave uskutočnil Zjazd KSS.** Zjazdového rokovania sa zúčastnil generálny tajomník ÚV KSČ Karel Urbánek. Zjazdového rokovania sa medzi inými zúčastnili PhDr. Pavol Kanis, Peter Weiss, genplk. v zál. PhDr. Samuel Kodaj, genpor. v zál. Ing. Jozef Kováčik, genpor. Ing. Jozef Hrebík, mjr. RSDr. Peter Blaško a npráp. Jozef Korený. **Delegáti zvolili za predsedu Výkonného výboru ÚV KSS Jána Širokého.** Dňa 17. 12. 1989 si trenčania so sviečkami a lampami v rukách pripomenuli „Pochodom slušných ľudí“, udalosť zo 17. 11. 1989 v Prahe. Trenčianske koordináčne centrum občianskej iniciatívy VPN vydávalo začiatkom decembra regionálnu tlač „**Trenčianska verejnosť**“, v ktorej je uverejnený zoznam členov jednacieho výboru. Hovorca JUDr. Vladimír Mečiar, členovia Ing. Ondrej Brychta, Ing. Jozef Letovanec, Dušan Pevný, Zdenek Rakovan, MUDr. Vladimír Sládek a František Tokoš. Prvé stretnutie členov jednacieho výboru koordináčneho výboru VPN vedené **hovorcom JUDr. Vladimírom Mečiarom** s predstaviteľmi MsNV Trenčín s predsedom Štefanom Rehákom sa uskutočnilo 22.12.1989 na ktorom bolo dohodnuté uskutočnenie zmien v zložení členov MsNV v pomere 8: 7 v neprospech členov KSS. Zmeny v komisiách sa neuskutočnili. Vyrokovali právo na vykonanie verejnej kontroly plnenia volebného programu, využitie uvoľneného Domu politickej výchovy OV KSS a dvoch poschodí OV KSS v prospech školstva, zdravotníctva, sociálneho zabezpečenia ako aj zmenenie názvov ulíc a námestí. Dňa 24. 12. 1989 po polnočnej omši v kostole Sv. Františka Xaverského znela „Tichá noc, svätá noc“ nahlas celým námestím v Trenčíne. Rada MsNV Trenčín 28. 12. 1989 schválila zmenu názvu ulíc. Ulicu SNP na ulicu M.R. Štefánika, Gottwaldovo nám. Na nám. Sv. Anny, nám. Ľudových milícií na nám. SNP, novopomenovali ul.

Marka Aurélia. K týmto pohybom pomohlo i 800 – tisícové zhromáždenie občanov v Prahe na Letnej, zrušenie vedúcej úlohy KSČ a generálny štrajk 27. 12. 1989. **Za predsedu Federálneho zhromáždenia bol 28. 12. 1989 zvolený Alexander Dubček a 29. decembra 1989 prezident ČSSR Václav Havel.** Minister vnútra bol od 11. 1. 1990 Vladimír Mečiar. Základy pluralitného politického systému sa vytvárali od konca roka 1989 do volieb v júni 1990. Antikomunistické postoje dali vniknúť hnutiam ako **Občianské fórum v ČR a Verejnosť proti násiliu / VPN /**, vznikla 19. novembra 1989 v Bratislave ako občianske hnutie. Protagonisti VPN boli **predseda Ján Budaj**, Milan Kňažko, Fedor Gál, Martin Bútora. Tento historický predel utváral aj priaznivý a široký rámec pre ústavno – právne premeny. Realizovali sa bezprostredne po novembrových udalostiach. Išlo najmä o zrušenie článku 4 Ústavy z roku 1960 ČSSR o vedúcej úlohe KSČ v štáte a spoločnosti a ústavným zákonom č. 113 / 1989 Zb. odvolanie časti poslancov FZ, ČNR, SNR a národných výborov všetkých stupňov v záujme vyrovnania rozloženia politických síl alebo tých, ktorí vzhľadom na svoje doterajšie pôsobenie neposkytovali záruky rozvoja politickej demokracie podľa Ústavného zákona č. 14 / 1990 Zb. FZ ČSFR schválilo 23. januára 1990 zákon o politických stranách č. 15 / 1990 Zb. Skrátenie volebného obdoba existujúcich i budúcich zákonodárnych zborov Ústavným zákonom č. 45 / 1990 Zb. Išlo zároveň aj o celý rad ďalších zmien dotýkajúcich sa ústavného vývoja nielen v oblasti volebného práva do zastupiteľských orgánov, ale tiež množstvo ďalších čiastkových otázok týkajúcich sa jednotlivých ustanovení Ústavy ČSSR a Ústavného zákona o česko – slovenskej federácii, najmä zmeny názvu ČSSR na názov Česko – slovenská federatívna republika a nakoniec na dvojjazyčný názov Česká a Slovenská federatívna republika, vrátane názvov republik Česká republika a Slovenská republika, štátnych symbolov ČSFR, ČR a SR, zmeny v ústave ústredných orgánov ČSFR ako aj ČR, SR a ďalšie. Trenčín mal k 31. 12. 1989 57. 319 obyvateľov. Mesto malo 96 poslancov. Rada MsNV mala 13 členov, pracovalo 10 komisií, 38 Občianskych výborov. Obchodná a stravovacia sieť k 1.1. 1989 bola zabezpečovaná v 191 obchodných jednotkách a v 97 stravovacích zariadení.

Rok 1990 bol v našom štáte rokom pokračovania postupných reforiem, ktoré sa začali uskutočňovať po 17. novembri 1989 schválením desiatok zákonov vo FZ a v ČNR a v SNR, ktoré začali tvoriť základy skutočne právneho, demokratického a decentralistického štátu. Prejavila sa úplná sloboda slova a prejavu, bola zaručená sloboda zhromažďovania a združovania. Odstránili sa hraničné drôty a zátarasy a každý občan sa mohol rozhodnúť cestovať kamkoľvek. Obnovil sa slobodný náboženský život. Bol vypracovaný scénar ekonomickej reformy prijatím ekonomických zákonov a legislatívnych predpisov a ich realizácia. Rozdelili sa právomoci medzi federáciou a republikami. Reforma priniesla občanom zdražovanie denných potrieb, nastala hrozba straty sociálnych istôt, najmä straty zamestnania. Vzrástla kriminalita, strach z budúcnosti. / To všetko sa potvrdilo v nasledujúcich rokoch napr. v 2012 bolo na hranici biedy na Slovensku 700 tisíc občanov čo predstavovalo 13% obyvateľstva. pozn. J.K. / V skutočnosti to boli také reformy, ktoré by sa za bývalého vedenia štátu nemohli realizovať ako začatie procesu odchodu sovietskych okupačných vojsk, ktoré tu boli „dočasne“ od roku 1968 keď nás prepadli. Protagonistami KDĽ v Trenčíne boli od 6. 1. 1990 MUDr. Ladislav Kvasnička st. Rudolf Dobiáš, Ladislav Nebus, Ing. Karol Dubovan st. Marián Žák a Vojtech Grach. Aktivisti z Trenčína sa podieľali na vytváraní organizácií v rámci okresu Trenčín. Predsedníctvo SNR vymenovalo 11.1. 1990 za ministra vnútra SR JUDr. Vladimíra Mečiara. Dňa 26. 1. 1990 sa uskutočnilo slávnostné premenovanie trenčianskeho gymnázia na Gymnázium Ľudovíta Štúra. Dňa 27. 1. 1990 v Klube KDĽ vystúpil Ing. Karol Dubovan a 30. 1. 1990 Snemovňa národov FZ kooptovala poslanca z volebného obvodu 103 Ing. Pavla Sucháňa – Koordinačné centrum VPN Trenčín. Takmer všetky relevantné subjekty po roku 1989 s výnimkou KDĽ a SDE vznikli rozhodnutím úzkého okruhu zakladajúcich členov, a nie ako požiadavka občianskej spoločnosti. Demokratický proces po roku 1989 sa okrem iného vyznačoval aj nástupom veľkého množstva politických strán. **Dňa 1. 2. 1990 sa uskutočnila členská schôdza Strany slobody v Trenčíne.** Schôdzu viedol Stanislav Malinovský. Správu o činnosti organizácie predniesla M. Roháčová a o zjazde strany informoval PhDr. Marián Kvasnička. Bolo zvolené vedenie organizácie. Za predsedu zvolili prof. Jána Masarika, podpredsedu Petra Briestenského a tajomníka Stanislava Malinovského. Dňa 7. februára 1990 sa uskutočnil „okrúhly stôl“ politických strán a organizácií za účelom rekonštrukcie pléna Ms NV. Zníženie poslancov za KSS na 40, a na uvoľnené miesta navrhli 42 nových z SDS – 2, KDĽ – 4, DS – 2, Strana slobody – 2, Strana zelených – 2, Matica slovenská – 1, Zväz invalidov – 2, ČSČK – 2 a 3 poslanci za individuálnych podnikateľov. Na stretnutí Hnutia VPN a politických strán 16. 2. 1990 sa 31 poslancov za KSS vzdalo poslaneckých mandátov a 11 poslancov odvolal Akčný výbor KSS. **Dňa 21. 2. 1990 sa uskutočnilo rokovanie Okresného akčného výboru KSS na ktorom boli z KSS vylúčení Dušan Šišmiš, Viliam Kelemen, Mária Vašková.** Okresný Snem HZDS sa uskutočnil 22. 2. 1990 za účasti predsedu Slovenského koordinačného centra VPN Ing. Fedora Gála. **Rekonštrukcia poslaneckého zboru v ONV sa uskutočnila na plenárnom zasadaní 26. 2. 1990. Do rúk predsedu ONV Ing. Pavla Sucháňa zložilo poslanecký sľub 34 nových poslancov. Rekonštrukcia MsNV sa uskutočnila na 21. plenárnej schôdzi na ktorej zo 66 poslancov zvolených v roku 1986 za KSS sa 33 vzdalo poslaneckého mandátu a 10 poslancov odvolal Okresný akčný výbor KSS. Plénum zvolilo 43 nových poslancov. Plenárne zasadanie MsNV potvrdilo vo funkciách predsedu Štefana Reháka, podpredsedov Ing. Jaroslava Baláža, Annu Ščibránovú, tajomníka JUDr. Drahoša Gulána. Zvolili členov Rady MsNV: Štefan Rehák, Ing. Jaroslav Baláž, RNDr. František Murgáš, Anna Ščibránová, Juraj Konečný, Ing. Jozef Prekop, Marián Lopatka,**

Jozef Vavro, Ing. Juraj Srpoň, Ing. Vojtech Tichý, plk. v zál. Ing. Zdeněk Počta, Ing. Ján Kovarčík, Luboš Horváth a Róbert Ambróz. **Vytvorili komisie a zvolili ich vedenia: Sociálno – zdravotná:** predsedníčka MUDr. Zora Vlčková, tajomníčka Magdaléna Babiaková, **Školstvo:** predseda Stanislav Malinovský, tajomníčka Brigita Gimecká, **Miestného hospodárstva a dopravy:** predseda Jozef Karlubík, tajomníčka Viera Straková, **Obchodu a cestovného ruchu:** predseda Róbet Radič, tajomníčka Marta Hrajková, **Výstavby, vodného, lesného hospodárstva a poľnohospodárstva:** predseda M. Minárik, tajomníčka Bibiana Igondová, **Finančno – plánovacia:** predseda plk. v zál. Ing. Pavol Styk, tajomníčka Marta Vlnková, **Kultúry:** Štefan Trusina, tajomník Jaroslav Mikolášek, **Bytová:** predseda Ján Straka, tajomníčka Emilia Staňáková, **Mládeže a telovýchovy:** predseda plk. v zál. Mgr. Dušan Čikel, tajomníčka Mária Mandincová, **Ochrana životného prostredia:** predseda Ing. arch. Július Bruna, tajomníčka Terézia Bachyncová a **Výbor ľudovej kontroly:** predseda Karol Povoda, tajomník Ľubomír Brezovský. **Vytvorili Správne komisie a zvolili vedenia:** Úsek verejného poriadku: a. / predseda kpt. JUDr. Ondrej Samaš, b. / predseda RSDr. Stanislav Puchor, / predseda Ing. Peter Štefánik, úsek poľnohospodárstva vodného a lesného hospodárstva - predseda Dušan Šargavý, úsek bytového hospodárstva – predseda Jaroslav Šimral, úsek obchodu a cestovného ruchu – predseda Ondrej Kokavec, úsek miestného hospodárstva a dopravy – predseda Jaroslav Košťal, úsek školstva a kultúry – predsedníčka Gabriela Vojdanová, úsek finančného hospodárstva – predseda Ing. Rudolf Brezan, úsek sociálno – zdravotný – predsedníčka – Margita Sýkorčinová, úsek starostlivosti o rodinu a dieťa predsedníčka MUDr. Marta Kukučová. **Dňa 2. marca 1990 náčelník ZNB hl. mesta SR a Zs kraja pplk. M. Užík uviedol do funkcie náčelníka Okresnej správy ZNB JUDr. Františka Krajču.** Okresná konferencia KSS sa konala 3.3.1990 za účasti 200 delegátov. Správu predniesol predseda Okresného akčného výboru KSS prof. Ferdinand Brúnovský. Delegáti zvolili 30 člennú OV KSS a 8 člennú OKRK. **Za predsedu zvolili RSDr. Vladimíra Kolarovského respektíve JUDr. Miroslava Lašu.** Dňa 13. 3. 1990 sa na Mierovom nám. uskutočnil míting „Povedzme si pravdu“ na ktorom rečnil poslanec FZ a predseda ONV Ing. Pavol Suchán. Dňa 21.3.1990 sa uskutočnil druhý operatívny snem HVPN na ktorom zvolili nový akčný koordinančný výbor hnutia VPN v zložení: Hovorca – MUDr. Vladimír Sládek, štatutárny zástupca – Martin Kukučka, politológ – Karol Povoda, zástupca pre školstvo – Michal Pozad'ák a členovia Ing. Tibor Halúska, Ing. Milan Danko, Zdeno Rakovan, JUDr. Danica Okrucká, Ing. Ľubomír Hausdorf, Ing. Jozef Varta, RNDr. Jiří Hering, Marcela Tadránková, Stanislav Červenanský a Jozef Kraus. Schôdza Zs KV Strany slobody sa uskutočnila v Trenčíne 4. 4. 1990. Za predsedu zvolili Jána Masarika, tajomníka krajskej organizácie Stanislava Malinovského. **Dňa 20. apríla 1990 sa oficiálne zmenil názov štátu na Česká a Slovenská Federatívna Republika. Pápež Ján Pavol II. navštívil Bratislavu.** V Trenčíne vznikla Krajská rada SNS so sídlom na Palackého 29. Dňa 23. 4. 1990 bol za riaditeľa OUNZ Trenčín vymenovaný MUDr. František Tarina. Predseda FZ ČSFR Alexander Dubček navštívil Trenčín 4. 6. 1990. K občanom Trenčína prehovoril z balkóna Okruhového domu armády. V dňoch 8. a 9. júna 1990 sa uskutočnili prvé slobodné voľby po 42 rokoch do Federálneho národného zhromaždenia a Slovenskej národnej rady. Do FZ boli zvolení Ing. Pavol Suchán – VPN, MUDr. Ladislav Kvasnička – KDĽ. Do SNR MUDr. Vladimír Sládek – VPN, Ing. Miroslav Maxon – Spojenectvo poľnohospodárov a viedieka, Ing. Karol Dubovan – KDĽ. Voľby znamenali definitívny koniec komunistickej totality. Rehoľa školských sestier de Notre Dame bola 26. 6. 1990 uvedená späť do svojho kláštora v Trenčíne počas svätej obše, ktorú slúžil trenčiansky novokňaz Ľubomír Žák. Zvolieb vzišla koalíčná vláda VPN, KDĽ na čele s Vladimírom Mečiarom ktorá sa ujala moci 27. 6. 1990. Podpredsedovia vlády Ján Čarnogurský, Jozef Kučerák, Vladimír Ondruš, Gábor Zaszlós. **Federálne zhromaždenie zvolilo opäť Václava Havla za prezidenta Českej a Slovenskej federatívnej republiky.** MsV DS na svojom zasadnutí 22. 8. 1990 zvolil za predsedu Ing. Miroslava Malánika. Do vedenia Okresnej správy sociálneho zabezpečenia bol schválený od 1. 9. 1990 JUDr. Ivan Králik. O ekonomickej reforme, privatizácii, daňovom systéme a súkromnom podnikaní mal vystúpenie minister financií ČSFR Ing. Václav Klaus 15. 9. 1990 v ODA. Do vedenia podniku Slovlik – O1 „OLD Herold ferm“ š.p. bol 1.10. 1990 menovaný Ing. Anton Blažej. Dňa 6. 10. 1990 sa konala Okresná konferencia KSS. Za predsedu bol zvolený Vladimír Kolarovský. Zakladajúca schôdza MO SNS sa uskutočnila 15. 10. 1990 na ktorej zvolili 9 členný výkonný výbor na čele s Ing. Milanom Ondíkom. Predseda vlády ČSFR Marián Čalfa navštívil mesto Trenčín 16. 10. 1990. Zmena vlastnických pomerov nastala prijatím zákona o malej privatizácii 25. 10. 1990, kedy sa začal predaj štátneho majetku vo verejnej dražbe bez predkúpneho práva pre vtedajších zamestnancov. **Voľby do orgánov samosprávy, miest a obcí v SR sa uskutočnili 23. – 24. 11. 1990.** V komunálnych voľbách do Ms zastupiteľstva bolo zvolených 60 poslancov. Zastúpenie v Ms zastupiteľstve mali VPN – 15 poslancov, KDĽ – 13, SNS – 13, SDĽ – 7, SZ – 7, SDS – 1, DS – 1, Strana slobody – 1, MPZ SSR – 1, nezav. 1. **Činnosť orgánov samosprávy mesta Trenčín začala na ustanovujúcom zasadnutí Mestského zastupiteľstva dňa 10. 12. 1990.** Na funkciu primátora mesta Trenčín kandidovali: Gabriela Hubinská – nezávislá, Štefan Rehák – nezávislý, MUDr. Vojtech Žitňan – SNS, RNDr. František Murgaš – KDĽ, Michal Popad'ák – VPN. **Za primátora mesta Trenčín bol 7.712 hlasmi zvolený Štefan Rehák,** viceprimátor Ing. Ján Jursa – VPN, členovia Mestskej rady MUDr. Judita Biermanová, Karol Dobias, Ing. Ján Kardoš, PhDr. Marián Kvasnička, RNDr. František Murgaš, Anna Plánková, JUDr. Mária Sidorová, MUDr. Vojtech Žitňan, Ing. Jozef Žiška. Za prednostu Ms úradu vymenovali JUDr. Milana Fraňu. Za hlavného

kontrolóra Ms úradu vymenovali Ing. Martu Tóthovú. Zriadili tieto organizácie: Mestský podnik výroby, údržby a cestovného ruchu OSANA. Vedením podniku bol poverený Pavol Muker. Mestský podnik výroby TRE – CO. Vedením bol poverený Ing. Dušan Žilkay. Stavoprojektu bol poverený riadením Ing. Dušan Bednárík. Mestský podnik reštaurácii Trenčín bol poverený vedením Ing. Pavol Gumala. Potvrdili existenciu mestských podnikov Technické služby mesta trenčín – vedúci Ing. Vladimír Chlebana. Mestský bytový podnik – vedúci Jozef Pecháček. Služby mesta Trenčín – vedúci Ing. Miroslav Palatinus. Ms kultúrne stredisko – vedúci RNDr. Olbert Rumler. Z územia Trenčína bola vyčlenená obec Zamarovce – starosta Ing. Miroslav Truksa. Dňa 8. 12. 1990 sa ODA uskutočnilo zasadanie Ústrednej rady SNS. Na tomto zasadaní sa Ing. Vítázoslav Moric vzdal funkcie predsedu. Za predsedu Výkonného výboru SNS zvolili Ing. Jozefa Prokeša. **V roku 1991 sa dostali na program rokovania politických strán a hnutí otázky spolužitia Českej a Slovenskej republiky v rámci federácie. ČSFR sa stala členom Rady Európy a pridruženým členom Európskeho spoločenstva. Od januára 1991 sa začala d'alekosiahla transformácia čs. ekonomiky.** Túto skutočnosť naši občania pocítili hneď v prvý pracovný deň roka, keď pri nákupoch tovaru pocítili liberalizáciu cien. Boli zaznamenané zmeny v názvoch obchodov a zmena ich tovarového sortimentu. / Ako keby sa mesto Trenčín presťahovalo do západnej Európy, angličtina a nemčina ovládli obchodné a firemné tabule pozn. J.K. /. Bol to výsledok malej privatizácie ktorou sa verejnými dražbami zmenili užívatelia štátnych obchodných organizácií na súkromné osoby. Táto ekonomická reforma však vyvolala aj niektoré sprievodné javy, ktoré sme v minulosti nepoznali. Mnohé podniky stratili odbytkiská, pri likvidácii Rady vzájomnej hospodárskej pomoci /RVHP/, stratila sa schopnosť obstať v konkurencii s vyspelými podnikmi západoeurópskych krajín, vzrástla platobná neschopnosť a zadlženosť podnikov a objavil sa úplne nový pojem – nezamestnanosť. Najväčšie problémy postihli TOS a Konštruktú. V Trenčianskom okrese bola zaznamenaná 10 % nezamestnanosť. **Dňa 2. januára 1991 navštívil predseda vlády SR Vladimír Mečiar VOZ – 027 a LOT Trenčín.** Prvé zasadanie 20 člennej Okresnej privatizačnej komisie sa uskutočnilo 9. 1. 1991 za účasti prednostu OÚ Daniela Gajdoša. **Za predsedu privatizačnej komisie bol menovaný Jaroslav Košťal.** Komisiu tvorili: zástupca štátneho notárstva, štátnej banky, Slovenskej sporiteľne, Okresného úradu, rozhodujúcich politických strán a hnutí a súdni znalci. Na základe voľby vykonanej primátormi a starostami miest a obcí vymenoval **prednostu Okresného úradu v Trenčíne Daniel Gajdoš** 13. 1. 1991 do funkcie **prednostu Obvodného úradu miestnej štátnej správy v Trenčíne RNDr. Františka Murgaša.** Na zasadaní Ms zastupiteľstva **30. januára 1991 bol z funkcie zástupcu primátora uvoľnený na vlastnú žiadosť Ing. Ján Jursa a zvolený Ing. Jozef Žiška.** Do mestskej rady boli doplnení Ing. arch. Július Brúna, Ing. Miroslav Maxon, Ing. arch. Igor Mrva, Ing. Jozef Poláček a Ing. Vojtech Tichý. Zvolilo predsedov a členov jednotlivých komisií a ich vedenia: **1. Finančno – majetková:** predseda Ing. Ivan Kobelár, **2. Regionálnej politiky a podnikateľskej činnosti:** Ing. Ján Laurenčík, **3. Investičnej výstavby a dopravy:** Ing. Ludovít Masník, **4. Územného plánovania a architektúry:** Ing. Tatiana Blichová, **5. Životného prostredia:** Karol Ovesný, **6. Sociálnej starostlivosti a bytovej politiky:** Marta Géciová, **7. Vzdelávania a kultúry:** František Bulko, **8. Mládeže a športu:** Jozef Sokol, **9. Obchodu a cestovného ruchu:** Ing. Peter Radič, **10. Ochrany verejného poriadku:** Peter Bobot. **Ms zastupiteľstvo menovalo hlavného architekta mesta Ing. arch. Karola Ďurenca.** Schválilo 13 výborov mestských častí a ich zloženie. Ms zastupiteľstvo zriadilo Ms podnik výroby, údržby a cestovného ruchu ktorého riadením poverilo Pavla Mukeru TRE – CO poverený riadením Ing. Dušan Žilkay, Stavoprojekt poverený riadením Ing. D. Bednárík. Okresný snem Hnutia VPV sa konal 2. 2. 1991 za účasti predsedu FZ ČSFR Alexandra Dubčeka, prvého námestníka FMZV Ing. Pavla Suchána a poslancu SNR MUDr. Vladimíra Sládka. Ustanovujúce zhromaždenie Regionálneho združenia miest a obcí stredného Považia sa uskutočnilo 11. 2. 1991. Za predsedu zvolili primátora mesta Trenčín Štefana Reháka a 18 člennú radu a 5 člennú Kontrolnú komisiu. Za jej predsedu zvolili primátora mesta Nemšová Jozefa Rea. **Odhalenie pamätnej tabule odsúdeným a popraveným gymnazistom Antonovi Tunegovi, Albertovi Púčíkovi a Eduardovi Tesárovi sa uskutočnilo 22. 2. 1991 v budove Gymnázia L. Šúra za účasti predsedu SNR RNDr. Františka Mikloška a podpredsedu vlády SR JUDr. Jána Čarnogurského.** **Dňa 1. 3. 1991 začali činnosť dve oddelenia Obvodného úradu v Trenčíne sociálne a právne a samostatné referáty:** finančný, správny a majetku, dopravy, kultúry, regionalného rozvoja, kontroly, prevádzky a miezd. Referáty s celookresnou pôsobnosťou – živnostenský, obv. lekára, obchodu a cestovného ruchu, poľnohospodárstva. Sčítanie ľudu, domov a bytov sa uskutočnilo k 3. 3. 1991 kedy mal Trenčín 56. 828 obyvateľov čo bol nárast o 6. 856 osôb od posledného sčítania. **Dňa 14. marca 1991 navštívil mesto Trenčín prezident ČSFR Václav Havel** v sprievode predsedu SNR Františka Mikloška, FMO Ľuboša Dobrovského, FMF Václava Klauza. Životné náklady za ústredné kúrenie a teplú užitkovú vodu pre 2 osoby boli v roku 1991 4 948.-Kčs a za vodu 188.-Kčs. Dňa 26. 3. 1991 bol ustanovený Okresný prípravný výbor hnutia VPV – Za demokratické Slovensko. **Posledné sovietské vojenské jednotky opustili ČSFR 27. 3. 1991.** Pracovné stretnutie starostov a primátorov stredného Považia sa uskutočnilo s FMF Václavom Klausom 12. 4. 1991 v Trenčíne. **Na Slovensku bola vytvorená zrekonštruovaná vláda odvolaného V. Mečiara 23. 4. 1991 ktorého nahradil Ján Čarnogurský,** podpredsedovia vlády Martin Porubiak, Gábor Zászlós, Anton Vavro. Minister vnútra Ladislav Pitner. Porada vybraných starostov obcí Trenčianskeho okresu sa konala 23. 4. 1991 k zabezpečeniu plnenia úloh ochrany obyvateľov v prípade havárie JE Jaslovské Bohunice. Podujatie viedol Náčelník Okresného štábu CO. Miting

s premiérom a predsedom platformy VPN – Za demokratické Slovensko Vladimírom Mečiarom sa uskutočnil v ODA 2. mája 1991. Rozkol vo VPN sa skončil vznikom HZDS. Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko LS - HZDS bola zaregistrovaná 3. 5. 1991. Vznikla z platformy VPN - Za demokratické Slovensko. Predseda strany Vladimír Mečiar. V Trenčíne bol založený Miestny zväz HZDS na ul. M.R. Štefánika č. 20. Predseda Karol Dobiáš. Dňa 16. 5. 1991 odstúpil RNDr. František Murgaš z funkcie prednostu Obvodného úradu a miesto neho zvolili Ing. Miroslava Križana z DS. Na zakladajúcom okresnom zhromáždení HZDS 20. 5. 1991 za účasti predsedu Vladimíra Mečiara bol do funkcie predsedu okresnej organizácie zvolený Jozef Rea a 15 členný výbor. Mestské zastupiteľstvo 29. 5. 1991 schválilo do funkcie náčelníka mestskej polície Mariána Horečného a zmeny v názvoch ulíc: Februárového víťazstva – na Ľudovíta Stárka, Malinovského – Jozefa Braneckého, Májového povstania českého ľudu – Dlhé Hony, Sovietskej armády – Legionárska, Hradná – Farská, Gorkého – Rázusová, nám. Trenčín – Kubra – prof. Dr. Štefana Hlaváča. Mestské zastupiteľstvo konané 25. 7. 1991 zriadilo Kontrolnú komisiu a za predsedu zvolili Ing. Vojtecha Tichého. V tento deň Mestské zastupiteľstvo odvolalo Jozefa Sokola z funkcie predsedu komisie mládeže a športu a zvolilo Daniela Benička, odvolalo Jána Litvu a zvolilo Mgr. Petra Kocnára a Mgr. Slávku Novotnú. Antisemitizmus a xenofóbia sa v Trenčíne prejavili z 18.- 19. augusta 1991 zhanobením židovského cintorína a pamätníka umučených na Brezine. Dňa 2. 9. 1991 bola odhalená figurálna kompozícia trojice veľikánov slovenských dejín, Ľudovíta Štúra, Miroslava Hurbana a Miloslava Hodža. Splnilo sa dlhoročné úsilie iniciatora postavenia tohoto pomníku historikovi PhDr. Milanovi Šišmišovi. **Dňa 18. 11. 1991 zomrel Gustáv Husák.** Dňa 28. 11. 1991 Ms zastupiteľstvo schválilo ďalšie zmeny v názvoch ulíc v meste Trenčín. Dibrova – Jána Halašu, Františka Zupku – Západná, gen. Žmačenka – Mateja Bela, Obráncov mieru – kniežaťa Pribinu, Drgová – Súdna, Uhrova – Piaristická, Leninov sad – park M.R. Štefánika, Leningradská – Jána Zemana, Pionierska – Študentská, 7. novembra – 17. novembra a 9. mája – Veľkomoravská. Koncom novembra 1991 sa uskutočnil Snem združenia klubov HZDS okolia Trenčína na ktorom za predsedu zvolili Ing. Karola Melocíka a 15 členné mestské predsedníctvo. **V dňoch 13. – 14. 12. 1991 sa ODA Trenčín uskutočnil I. zjazd Strany demokratickej ľavice / SDE/ pretransformovanej KSS. Za predsedu potvrdili Petra Weissa.** V tieto dni sa uskutočnil Okresný snem KDH na ktorom zvolili predsedu Okresného koordináčného centra KDH Ing. Karola Dubovana a tajomníka Antona Marčeka. **Rok 1992 bol rokom v ktorom si občania mesta Trenčín pripomenuli 580. výročie povýšenia mesta na slobodné kráľovské mesto Žigmundom Luxemburským roku 1412.** V roku 1992 však začal do popredia vstupovať fenomén nezamestnanosť najmä v podnikoch TOS n.p. a Konštruktá v dôsledku utlmenia výroby začali riešiť daný problém prepúšťaním. **Predseda FZ ČSFR Alexander Dubček navštívil 9. 4. 1992 podniky Merinu a Ozetu. Prvá vlna kuponovej privatizácie bola zahájená 18. 5. 1992.** Veľká privatizácia veľkých podnikov sa realizovala na základe privatizačných projektov. Časť majetku bola privatizovaná metódou kuponovej privatizácie. Každý plnoletý česko - slovenský občan získal za registračný poplatok 1.000 Kčs kuponovú knižku a kupóny z nej mohol použiť na nákup akcií vyčlenených podnikov alebo mohol investovať do investičných fondov. Na Slovensku bol ministrom privatizácie Ivan Mikloš. Tento akt privatizácie bol v novodobej histórii najväčším ekonomickým podvodom na občanoch v našej republike. **V dňoch 5.- 6. 6. 1992 sa uskutočnili voľby.** V Trenčíne sa volieb zúčastnilo 35. 716 voličov – 87, 5 %, HZDS – 13.574 hlasov – 38%, SDE – 5.943 – 16,6%, SNS – 3.763 – 10,5%, KDH – 3.060 – 8,5%, DS – 1.982 – 5,5%, ODÚ – 1.549 – 4,3%, SDS – 1.487 – 4,1%, SKDH – 974 – 2,7%, SZ – 935 – 2,6%. **Víťazom volieb sa stalo HZDS s Vladimírom Mečiarom / SE 33,53 %, SN 33,85 %, SNR 37, 26 % /, SDE / SE 14,44 %, SN 14,04 %, SNR 14, 70 % /, KDH / SE 8, 96 %, SN 8, 31 %, SNR 8, 88 % /, SNS / SE 9, 39, SN 9, 35 %, SNR 7, 93 % /, Koalícia maďarských strán / SE 9, 39 %, SN 7, 39 %, SNR 7, 42 % /, SDSS / SN 6, 09 % /.** HZDS malo v SNR 74 mandátov, SNS 15 mandátov, SDE 29 mandátov. **Ustanovujúce zasadanie SNR sa uskutočnilo 23. 6. 1992 za účasti prezidenta V. Havla. Dňa 24. júna 1992 vznikla koaličná vláda HZDS, SNS na čele s Vladimírom Mečiarom.** Podpredsedovia vlády Roman Kováč, Milan Kňažko, Marián Anđel, Sergej Kozlík, Jozef Prokeš. Minister vnútra SR Jozef Tuchyňa, minister obrany od 16. 3. 1992 Imrich Andrejčák. Dňa 3. 7. 1992 začala voľba prezidenta republiky kde kandidoval Václav Havel ktorý bol zvolený až 24. 9.1992. **Na zasadaní SNR 17. 7. 1992 bola prijatá deklarácia o svrchovanosti Slovenska.** Zasadania sa medzi inými zúčastnili podpredseda federálnej vlády Milan Čič, predseda FZ Michal Kováč, ministri federálnej vlády Imrich Andrejčák / MO /, Jaroslav Kubečka / hospodárstvo /, Jozef Moravčík / zahraničie /. Pre návrh deklarácie hlasovalo 113 poslancov, proti bolo 24 a 10 sa zdržalo hlasovania. Za deklaráciu hlasovali poslanci HZDS, SNS a časť SDE. Proti boli poslanci KDH a maďarské strany. Realizácia a obsah deklarácie predznamenal zánik ČSFR. **Dominantnou politickou udalosťou roka 1992 bol zánik ČSFR ku dňu 31. 12. 1992 na tomto dátume sa dohodli v Brne 26. 8. 1992 predsedovia vlád ČR Václav Klaus a SR Vladimír Mečiar.** Táto udalosť bola súhrnom geopolitických zmien v Európe a vôbec vo svete, historického vývoja Čechov a Slovákov, rozdielného politického, ekonomického a sociálneho vývoja v oboch republikách, ako aj výslednica chýb, ktoré sa prehlbili po novembri 1989. **Ústava SR bola schválená 1. 9. 1992. Dňa 7. 11. 1992 zomrel na následky autohavárie predseda FZ Alexander Dubček.** Pred zánikom ČSFR k 31. 12. 1992 bolo delenie majetku republiky v účtovnej hodnote 475 miliard korún v pomere 2:1 v prospech Českej republiky. **Zákon FZ o zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky bol schválený 25. 11. 1992.** Zo 143 poslancov v Snemovne ľudu bolo 92

za, 16 proti, 25 sa zdržalo a 8 hlasovanie ignorovalo. V českej časti Snemovne národov bolo 45 za, 7 proti, 11 sa zdržalo a 9 ignorovalo hlasovanie. V slovenskej časti Snemovne národov bolo 46 za, 7 proti, 16 sa zdržalo a 3 hlasovanie ignorovali.

Vznik Slovenskej republiky 1. január 1993 -Pluralitný politický systém na Slovensku, politické strany a štátne orgány v Trenčíne v rokoch 1993 - 2000

Rok 1993 bol prvým rokom od vyhlásenia samostatnosti SR a bol aj 3 rokom od konštituovania orgánov samosprávy mesta na základe výsledkov volieb do orgánov samosprávy v novembri 1990. V roku 1993 riadilo mesto 5 rozpočtových a 1 príspevkovú organizáciu, t.j. Technické služby mesta, Integro, Bytový podnik, Miestne komunikácie, Spravu mestských lesov a Mestské kultúrne stredisko. Mestský bytový podnik bol k 31. 12. 1993 zrušený. Formovanie samostatného štátu po rozdelení ČSFR komplikovalo proces demokratizácie, rozdeľovanie spoločnosti medzi elitu a ostatný ľud, spory súvisiace s národnou identitou, národnou otázkou a s právami etnických menšín, s ekonomickou transformáciou spojenou s privatizáciou a s netolerantným a nedemokratickým štýlom vládnutia Vladimíra Mečiara a vtedajšej koalície / SNS a stichou podporou SĎL /silne rozdelili tak elity ako aj verejnosť. Ministerstvo financií SR výmerom č. 4 / 55 / 92 stanovilo maximálne ceny tepla a teplej úžitkovej vody platné od 1. 1. 1993 takto: Dodávka tepla a teplej úžitkovej vody 137.- korún / m² / rok, dodávka len tepla 89.- korún / m² / rok, dodávka len teplej úžitkovej vody 53.- korún / osoba / mesiac. Výmerom č. 01 / 93 boli stanovené maximálne ceny vodného a stočného takto: voda pitná pre domácnosť 4,- koruny za m³, voda odvedená z domácnosti 3,- koruny za m³. **Menová odluka začala na Slovensku platiť od 8. februára 1993. V používaní boli kolkované bankovky ako Slovenská koruna. Dňa 15. februára 1993 SNR zvolila za prezidenta SR Michala Kováča.** Okresná konferencia SNS sa konala 13. 2. 1993 za účasti PhDr. Mariana Andela a predsedu Asociácie slovenských vojakov Ing. Jána Repaského. Za predsedu Okresnej rady SNS zvolili Mgr. Cyrila Vrzgulu. Ms zastupiteľstvo zvolilo 24. 2. 1993 Ing. Gabriela Gajarského za hlavného kontrolóra mesta. Dňa 1. 3. 1993 bol do funkcie **prednostu Okresného úradu Trenčín menovaný Ing. Milan Rehák / HZDS / a do čela Okresnej privatizačnej komisie bol menovaný Jozef Amrich.** Do funkcie riaditeľa Nemocnice s poliklinikou v Trenčíne bol 1. 4. 1993 menovaný MUDr. Pavol Sedláček. Okresná konferencia SĎL sa konala 8. mája 1993 na ktorej delegáti zvolili za predsedu Jána Kolarovského. Slovenská republika podpísala 23. 6. 1993 asociačnú dohodu s Európskym spoločenstvom a 30. júna 1993 bola SR prijatá do Rady Európy. Snem KDH v Trenčíne sa uskutočnil 5. 9. 1993. Za predsedu zvolili Karola Dobiaša. Do funkcie riaditeľa Okresného úradu práce bol 1. 10. 1993 vymenovaný PhDr. Rudolf Samuel. Detské mestečko v Zlatovciach si 8. 10. 1993 pripomenulo 20. výročie založenia. Za toto obdobie bolo vychovaných 255 chovancov. Riaditeľom DM bol František Pavlík. V školskom roku 1993 / 1994 bolo v Trenčíne 12 ZŠ, z toho 2 cirkevné v ktorých bolo 281 tried so 7. 224 žiakmi, v 60 oddeleniach školských družín bolo 1.527 žiakov, v predškolskej výchove bolo 19 materských škôl so 74 triedami v ktorých bolo 1735 detí a v 2 základných umeleckých školách v 4 umeleckých oboroch bolo 1284 žiakov. Dňom 21. 10. 1993 bol za predsedu komisie investičnej výstavby a dopravy zvolený Ing. Dušan Bezák. Dňom 9. 12. 1993 bola Marta Géciová uvoľnená z funkcie predsedu komisie soc. a bytovej starostlivosti a za predsedu komisie zvolili Ing. Jozefa Klemensa. **Mestský snem HZDS sa uskutočnil 14. 1. 1994.** Delegáti zvolili za predsedu základných klubov Ing. Petra Klapitu. Okresný snem základných organizácií HZDS sa uskutočnil 22. 1. 1994 za účasti predsedu HZDS Vladimíra Mečiara. Vo funkcii predsedu bol potvrdený Jozef Rea. Dňom 1. 2. 1994 bol do funkcie riaditeľa Okresného úradu práce ustanovený Ing. Ladislav Cvečka. **Mesto Trenčín navštívil dňa 4. marca 1994 prezident SR Michal Kováč s manželkou.** Vzácnych hostí privítali primátor mesta Štefan Rehák s manželkou, viceprimátor Ing. Jozef Žiška, prednosta Okresného úradu Ing. Milan Rehák, prednosta Ms úradu JUDr. Milan Fraňo, zástupca pre úsek nadstavby JUDr. Alena Lacková. Prezident sa v Dome armády stretol so zástupcami samosprávy, verejnej správy, závodov, podnikov, cirkvi, škôl a podnikateľov. Navštívil podnik OZET-u kde riaditeľom bol Ing. Štefan Bratko a riaditeľkou výrobnéj divízie bola Ing. Soňa Melkusová. Podnik zamestnával 6.000 pracovníkov. Navštívil aj podnik Q-ex trading a hotel Tatra, kde si prezrel rímsky nápis ku ktorému sprievodné slová predniesli prof. Štefan Pozdišovský a PhDr. Milan Šišmiš. Manželka prezidenta Emília Kováčová navštívila Detský domov a City Univerzitu kde bol dekanom Ivan Perlaki. **Dňa 11. 3. 1994 bol Vladimír Mečiar odvolaný z funkcie predsedu vlády SR. Za predsedu vlády bol vymenovaný Jozef Moravčík od 15. 3. 1994. Jeho vláda bola do 13. 12. 1994.** Podpredsedovia vlády Ivan Šimko, Roman Kováč, Brigita Schmögenerová, minister vnútra Ladislav Pitner, minister obrany Pavol Kanis. Dňa 16. 3. 1994 sa v Dome armády uskutočnil míting za účasti KDH Ján Čarnogurský, Mikuláš Dzurinda a Ladislav Kvasnička. Otvorenie hotela TATRA po rekonštrukcii pre verejnosť sa uskutočnilo 19. 3. 1994. Hotel prevádzkovala kanadsko – slovenská firma Atlific jej viceprezidentom bol Zdenek Král, vedúcou hotela bola Ing. Jana / Avalone / Cornelius. Dňa 29.3.1994 bol vládou menovaný do funkcie **prednostu Okresného úradu JUDr. Viliam Sabo.** Dňa 6. 6. 1994 bol odvolaný z funkcie riaditeľa Okresného úradu práce Ing. Ladislav Cvečka a Dezider Barkáč bol poverený výkonom tejto funkcie. Dňa 20. 6. 1994 sa v Trenčíne uskutočnil míting HZDS za účasti predsedu NR SR JUDr. Ivana Gašparoviča, CSC. a Jozefa Rea. Pri príležitosti 50. výročia SNP bola 24. 8. 1994 na budove veliteľstva ASR odhalená pamätná tabuľa významným vojenským osobnosťami ktoré v tejto budove slúžili a boli hlavní aktéri SNP v roku 1944. Odhalenia tabule sa medzi inými zúčastnili veliteľ ASR

genmjr. Ing. Július Humaj, poradca MO SR Ing. Jozef Tuchyňa, primátor mesta Štefan Reháč, priami účastníci SNP Vladimír Chovan, manželka gen. J. Goliana – Ludmila Golianová. Na budove Sokolovne bola 30. 8. 1994 odhalená pamätná tabula Sokolom – odbojárom padlých v II. svetovej vojne. V Spoločenskom dome kultúry Merina sa 22. 9. 1994 uskutočnilo „Forum kandidátov“ za účasti: Jozef Prokeš – SNS, Ján Cuper – HZDS, Pavol Kanis – SDL, Miroslav Kočnár – ZRS, Pavol Hagyar – DS, Rudolf Filkus – DÚ, Gabriel Palacka – KDH.

V dňoch 30.- 9. – 1. 10. 1994 sa uskutočnili predčasné parlamentné voľby ktorých sa zúčastnilo 18 politických strán a hnutí. Po ktorých vznikla koaličná vláda HZDS, SNS a Združenia robotníkov Slovenska ako tretia vláda V. Mečiara. V Trenčíne získali strany a hnutia tieto výsledky: HZDS – 12.414 hlasov – 39,15%, Spoločná voľba – 4.280 – 13,54%, DÚ – 3.289 – 12,14%, KDH – 3.110 – 9,86 %, SNS – 2.138 – 6,76%, ZRS – 1.447 – 4,52%. Predstavitelia novej vládnej koalície HZDS, ZRS a SNS využili väčšinu v parlamente a začali v dňoch 3. - 4. 11. 1994 deštrukciu demokratického systému. Podpredsedovia vlády Katarína Töthová, Sergej Kozlík, Jozef Kalman, minister vnútra Lubomír Hudek, od 27. 8. 1996 Gustáv Krajčí, minister obrany Ján Sitek. / SNS /. Dňa 6.10.1994 sa otvorili brány výstavniska TMM kde sa uskutočnila výstava vojenskej obrannej techniky. Trenčín navštívil 11. 10. 1994 predseda vlády SR Jozef Moravčík. V dňoch 18.- 19. 11. 1994 sa uskutočnili komunálne voľby. **Dňa 8. 12. 1994 bolo ustanovujúce zasadanie Mestského zastupiteľstva na ktorom novozvolený primátor mesta Ing. Jozef Žiška zložil zákonom predpísaný sľub. Pri voľbách získal 5. 098 hlasov. Za zástupcu primátora zvolili Ing. Petra Mertana.** Zvolili 12 členov mestskej rady.: Ing. Branislav Celler, Ing. Anton Kotras, Ing. Miloš Mažár, MUDr. Vojtech Žitňan, Jozef Bernáth, PhDr. Marián Kvasnička, Ing. Dušan Lobotka, PhDr. Mária Jana Jablonská, Ing. Branislav Ševčík, Ing. Ján Kardoš, Mgr. Ladislav Pavlík, 8 komisii a výbory mestských častí. Mestské zastupiteľstvo malo 40 poslancov. Vláda SR odvolala 20. 12. 1994 z funkcie prednostu OÚ JUDr. Jána Saba a schválila do funkcie **prednostu Okresného úradu Ing. Martu Šajbidorovu. Rok 1995 zaznamenal pokračujúci hospodársky rast, ktorý sa však zatiaľ nepreniesol do každodenného života občanov, ale dal predpoklady o správnej ceste ekonomického napredovania.** Za pozitívne bolo možno považovať rozvoj podnikateľskej sféry, jej presadzovanie na zahraničných trhoch. Upevnila sa slovesná mena a podnikli sa významné kroky ku jej konvertabilite. Mestské zastupiteľstvo vymenovalo 16. 2. 1995 do funkcie **prednostu Ms úradu Ing. Jaroslava Sabatku.** Na funkciu poslanca abdikoval MUDr. Milan Krehlík. Miesto neho zvolili Milana Juraja. Oblastné stredisko Slovenských telekomunikácií začalo od februára 1995 zapájať telefónnu účastnícku stanicu na novú digitálnu ústredňu. Ms zastupiteľstvo založilo akciovú spoločnosť pre vybudovanie a prevádzku regionálnej skládky, kde zakladateľom je mesto Trenčín a firma Marius Petersen z Dánska. Mesto Trenčín vstúpilo do Únie miest Slovenska. Letecká obchodná spoločnosť SEAGLE Air začala svoju činnosť 23. 3. 1995 otváracím letom na letisku v Trenčíne. Celoštátne spomienkové oslavy 180. výročia nar. Ľudovíta Štúra sa uskutočnili 7. 4. 1995. **Pri príležitosti 50. výročia oslobodenia mesta Sovietskou a Rumunskou armádou sa 10. 4. 1995 stretli veterani II. svetovej vojny s delegáciou „Českého odboja za slobodu“ z Uh. Hradišťa.** Dňa 27. 4. 1995 Ms zastupiteľstvo vyhlásilo Petra Bobota za poslanca Ms zastupiteľstva. Dňa 8. 5. 1995 sa uskutočnilo slávnostné zhromáždenie k 50. výročiu oslobodenia a ukončenia II. svetovej vojny za účasti prednostky Obvodného úradu Ing. Marty Šajbidorovej a predsedu Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR Ing. Imricha Andrejčáka. Pamätné medaile prevzalo 76 účastníkov protifašistického odboja. Podujatie pokračovalo 10. 5. 1995 v Dome armády za účasti veteránov II. svetovej vojny za účasti hostí z Čiech, Rumunska, Ukrajiny, Ruskej federácie s pietnym aktom na Trenčianskej. Brezine s príhovorom vedúceho oddelenia kultúry Ms úradu Ivanom Velikým. Riaditeľom Vodární a kanaliácií v Trenčíne bol Ing. Milan Topoli. **Pre zlepšenie informovanosti občanov o pripravovaných podujatiach v oblasti kultúry a cestovného ruchu bolo 1. 7. 1995 otvorené Kultúrne informačné centrum.** Predseda vlády SR Vladimír Mečiar v sprievode ministra hospodárstva Ing. Jána Duckého navštívili 20. 7. 1995 Konštrukt – Defence, š.p. Mesto Trenčín navštívil 24. 8. 1995 minister spravodlivosti SR JUDr. Jozef Liščák. Minister navštívil nemocnicu pre obvinených a odsúdených ako aj Ústav nápravnej výchovy. Dňa 31. augusta 1995 sa uskutočnil únos prezidentovho syna do Rakúska. Mestské zastupiteľstvo schválilo prijatie členstva mesta Trenčín vo Svetovej federácii miest a obcí a v Slovenskom združení svetovej federácii miest a obcí. **Okresný snem Demokratickej strany sa uskutočnil 21. 9. 1995** za účasti 32 delegátov. Delegáti na záver rokovania zvolili za predsedu Ing. Petra Mertana, podpredsedov MUDr. Miloša Michalika a MUDr. M. Petržiku. **V dňoch 10. – 13. 10. 1995 sa v Trenčíne uskutočnila Synóda Ev. cirkvi a.v. na Slovensku za účasti generálneho arcibiskupa Júliusa Filu.** Na tlačovej besede s predstaviteľmi samosprávy bol 7. 11. 1995 predstavený tlačový hovorca primátora mesta Ferdinand Rybníček. Seminár „Stratégia rozvoja mesta Trenčín do roku 2000 a súbor odporúčaní pre obdobie po roku 2000“ sa uskutočnil 10. 11. 1995 v Dome štátnej správy. Dňa 14. 11. 1995 sa uskutočnila tlačová konferencia za účasti Okresnej správy ciest – riaditeľ Ing. František Kuník, vedúci referátu dopravy Ing. Jozef Švajdleník, vedúci referátu živostné prostredie Ing. J. Plekanec. Ustanovujúce valné zhromáždenie Asociácie pre rozvoj turizmu / ART / v regióne stredného Považia sa uskutočnilo 21. 11. 1995. Za prezidenta ART bol zvolený Ján Babič z KIC Trenčín. Základný kameň ČSOB bol položený 22. 11. 1995. Riaditeľ pobočky Ing. Peter Mikuš.

Rozvoj mesta Trenčín v roku 1996 bol zameraný na tvorbu a uplňovanie stratégie rozvoja založeného na hľadaní zdrojov na území mesta. Preto prvoradámi bodmi volebného programu mesta Trenčín boli: 1.

Ekonomika, rozpočet a úverová politika, 2. Rozvojový program, 3. Vzdelávanie, 4. Zdravotníctvo, 5. Sociálna starostlivosť, 6. Kultúra a šport, 7. Bytová politika, 8. Bezpečnostná situácia, 9. Regionálna politika.

Činnosť orgánov Mestského zastupiteľstva v Trenčíne v roku 1996. Dňa 22. 2. 1996 bol schválený rozpočet mesta na rok 1996, schválenie postupu transformácie mestských organizácií a Mestského kultúrneho strediska, schválenie členstvo mesta Trenčín a MsKS v Trenčíne v asociácii pre rozvoj humanizmu regiónu stredného Považia. Dňa 25. 4. 1996 Ms zastupiteľstvo odvolalo Ing. Vladimíra Chlebana z funkcie riaditeľa organizácie Technické služby Trenčín a schválilo projekt „Zdravé mesto“. Mestské zastupiteľstvo 27. 6. 1996 zvolilo Ing. Antona Boca za riaditeľa mestskej príspevkovej organizácie Mestské hospodárstvo Trenčín a 30. 10. 1996 schválilo **Ing. Petra Klapitu do funkcie prednostu Ms úradu Trenčín.** Dňa 12. 12. 1996 Ms zastupiteľstvo schválilo všeobecne záväzne nariadenie o určovaní a výbere dane z nehnuteľnosti, vstup mesta do Komunitného fondu neformálneho združenia s príspevkom 300.000 Sk., rozpočet mesta na rok 1997, všeobecné záväzné nariadenie Štatút parkovacej služby, **zriadenie Mestského televízneho štúdia**, vstup mesta do Združenia historických miest. Vo verejno – spoločenskom živote mesta bolo 7. 2. 1996 prijatie primátorom mesta Ing. Jozefom Žiškom zástupcu Židovskej obce na Slovensku rabína Baurucha Myersa. V poradí 8 banka v Trenčíne bola dňa 17. 2. 1996 otvorená Tatra banka – riaditeľ Ing. Marián Juruš a 18. 2. 1996 bola otvorená deviatá banka Prvá komunálna banka v Trenčíne – riaditeľ JUDr. Milan Fraňo. Spevácky zbor slovenských učiteľov si 3. 3. 1996 pripomenul 75. výročie založenia. Národná rada SR schválila 22. 3. 1996 zákon o územnom s správnom členení SR od 1. 7. 1996 v ktorom je 8 krajov medzi nimi Trenčiansky kraj. Dňa 26. 3. 1996 sa uskutočnilo zasadanie poradného orgánu mesta v zložení Finančná rada, Rada podnikateľov a Rada zdravia. Prednosta Obvodného úradu Trenčín Ing. Peter Klapita prijal 15. 4. 1996 na Úrade vlády SR od predsedu vlády SR Vl. Mečiara poverenie zmocnenca vlády SR na prípravu a zriadenie Krajského a Okresného úradu za Trenčiansky kraj. **Dňa 24. 5. 1996 prijal primátor mesta Ing. Jozef Žiška vzácnu návštevu prezidenta SR Michala Kováča s manželkou.** Pri príchode vzácných hostí, skupina voličov HZDS pred Ms úradom prezidenta privítala transparentmi s heslami „ODSTÚPIŤ“ ako výsledok kampane proti prezidentovi ktorý neprístupil na politiku Mečiarovej vlády, ktorá mu koniec volebného obdobia odpočítavala hodinami pred prezidentským palácom. Matica slovenska mala svoje zasadanie v Dome armády 15. 6. 1996 za účasti predsedu Jozefa Markuša. V rámci IV. ročníka MFF „ART FILM 96“ bol taliansky herec Alberto Sordi účastníkom recepcie na Trenčianskom hrade 21. 6. 1996 a 27. 6. 1996 talianska herečka Gina Lolobrigita navštívila Trenčiansky hrad za doprovodu vedúceho referátu kultúry Ms úradu Trenčín Ivana Velikého. Dňom 15. 8. 1996 bol **Ing. Milan Topoli menovaný vládou SR na návrh MV SR prednostom Krajského úradu v Trenčíne a Ing. Marta Šajbidorová do funkcie prednostky OÚ v Trenčíne.** Slávnostný deň pre mesto Trenčín bol **31. august 1996 v ktorom sa naplnili smelé predsavzatia všetkých Trenčanov, mesto Trenčín sa stalo krajským mestom Trenčianskeho kraja.** Slávnostné vyhlásenie sa uskutočnilo v Dome armády za účasti predsedu NR SR Ivana Gašparoviča, predsedu vlády SR Vladimíra Mečiara, podpredsedu NR SR Jána Luptáka, primátora mesta Trenčín Jozefa Žišku, prednostu Krajského úradu Milana Topoliho, ministrov Ivana Hudeca, Oľgi Keltošovej, Petra Baca, a poslancov NR SR J. Rea a Miroslava Maxona. Minister vnútra SR Gustáv Krajčí v doprovode Imricha Andrejčáka a Jozefa Rea odovzdal 5. 9. 1996 menovací dekrét riaditeľovi Krajského policajného zboru v Trenčíne plk. JUDr. Albertovi Čukanovi. Ustanovujúce zasadanie Krajskej rady Demokratickej únie Slovenska sa uskutočnilo 21. 9. 1996. Za predsedu KR bol zvolený Ing. J. Bernáth. Dňom 1. 10. 1996 ustanovil MV SR G. Krajčí riaditeľom Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru v Trenčíne pplk. Stanislava Harcíka. Na Bratislavskom hrade prevzali 14. 10. 1996 čestné uznania štátu Izrael „Spravodlivý medzi národmi“ za záchranu Židov v rokoch 1939 - 1945 aj rodiny Píknová a Ondrášková z Trenčína. Dňa 31. 10. 1996 Ing. Jar. Sabatka abdikoval na funkciu prednostu MÚ. Do funkcie bol zvolený Ing. Peter Klapita, ktorý sa vdal poslaneckého mandátu. Na uvoľnené miesto poslanca zložil sľub JUDr. Miroslav Laško. / SDE/. Miting „modrej koalície“ sa uskutočnil na Mierovom nám. 18. 11. 1996 za účasti Ing. Roman Kováč – DÚ, JUDr. Vladimír Palko – KDĽ, MUDr. Peter Osuský – DS. Otvorenie dialničného obchvatu Trenčína na trase Chocholná – Skala – Nemšová sa uskutočnilo 29. 11. 1996. **Na ustanovujúcej Krajskej konferencii SDE** uskutočnenej v Trenčíne 30. 11. 1996 bolo zvolené 14 členné predsedníctvo. **Za predsedu zvolili Ing. Jozefa Klemensa.** Primátor mesta Trenčín Ing. Jozef Žiška a riaditeľka Galérie M.A. Bazovského PhDr. Danica Lovišková podpísali zmluvu podľa ktorej Galérie M. A. Bazovského získala nové priestory na Palackého ul. č. 27. Poplatok za vyviazanie sa zo štátneho občianstva Slovenskej republiky bol v roku 1996 10 000.-Kčs. Invalidný dôchodok bol v roku 1996 2 993.-Kčs.

Činnosť orgánov Mestského zastupiteľstva v roku 1997. Dňa 9.1. 1997 sa uskutočnilo stretnutie vedúcich pracovníkov z oblasti kultúry s vedúcim oddelenia Ivanom Velikým na ktorom bola zhodnotená činnosť a orientácia na hlavné politicko – organizačné udalosti no najmä 585. výročie priznania kráľovských výsad mestu Žigmundom Luxemburským v roku 1412. V tento deň bola oficiálne odštartovaná podpisová akcia za priamu voľbu prezidenta republiky na mítingu s poslancom NR SR Františkom Mikloškom. Od 15. 1. 1997 sa stal predsedom Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Jozef Kubiš. **Rokovanie okresného snemu HZDS** sa konalo 15. 2. 1997 na ktorom delegáti **zvolili za predsedníčku Ing. Martu Šajbidorovú**, tajomníka Jána Ondračku, podpredsedu pre ekonomiku Jozefa Rea, podpredsedu pre štátnu správu Máriu Hládekovú, podpredsedu pre masmediálnu politiku Ing. Petra Klapitu, podpredsedu pre sociálne veci PhDr. Janu Jablonskú. Mestské

zastupiteľstvo dňa 20. 2. 1997 vyhlásilo Mgr. Janku Kosibovú za poslankiňu Ms zastupiteľstva miesto Petra Briestenského a zvolilo ju za členku komisie pre vzdelávanie, kultúru, šport, styk s verejnosťou a spoločnosťami a cirkvami, odvolalo pplk. Ing. Ľubomíra Masára z členstva komisie dopravy a investícií a zvolilo npor. Ing. Jozefa Čermáka za člena komisie, odvolalo PaedDr. Pavla Mošku z funkcie člena komisie pre vzdelávanie a zvolilo Ing. Vladimíra Kulíška, odvolalo Ing. arch. Jozefa Múdreho z funkcie člena komisie územného plánu a architektúry a zvolilo Ing. arch. Júliusa Brúnu, zrušilo zastúpenie mesta Trenčín v nadáciách a združeníach Trenčianska ekologická nadácia, Trenčianska nadácia pre vzdelávanie, United Games of Nations, Nadácia na podporu kultúrnej činnosti. Rokovanie krajskej konferencie Slovenského syndikátu novinárov sa konalo 4. 3. 1997. Delegáti zvolili za predsedu Ferdinanda Rybníčka. Do predstavenstva z Trenčína boli zvolení Tibor Hlobeň – Trenčianske noviny, Ľudmila Reznerová – Hlas kovákov, plk. Ing. Tomáš Švec – tlačový tajomník NGŠ ASR, Za celorepublikového predsedu zvolili zástupcu Trenčianskeho kraja PhDr. Milana Kráľa – Trenč. noviny. Dňa 14. 3. 1997 bol v Trenčíne zriadený Krajský inšpektorát Slovenskej poľnohospodárskej a potravinovej inšpekcie. **Krajský snem HZDS sa uskutočnil 16. 3. 1997** v Dome štátnej správy. Na sneme delegáti zastupovali 247 okresných organizácií za účasti predsedu HZDS Vladimíra Mečiara. **Za predsedu krajského predstavenstva HZDS v Trenčianskom kraji zvolili Ing. Milana Reháka.** Do krajského predstavenstva boli zvolení Št. Varečka, A. Tarnóczy, T. Cingel, P. Halabrín a M. Topoli. Dňa 30. 4. 1997 sa v Dome armády konalo podujatie pri ktorom boli vyhlásené výsledky voľby „Osobnosť roka 1996“. Za oblasť kultúry – Eleónora Kubalová, športu – Margareta Trnková, školstva – prof. Ján Havran, zdravotníctva – MUDr. Peter Loviška, verejnej činnosti JUDr. Pavol Hamžík, vedy – prof. Štefan Pozdišovský. Miting pre vstup Slovenska do NATO sa konal 19. 5. 1997 na Mierovom námestí za účasti Vladimíra Palku – KDĽ, Ľudovíta Černáka – DÚ, Petra Zajaca – DS. V Barborinom paláci Trenčianskeho hradu sa 28. 5. 1997 uskutočnil akt ministerky školstva PhDr. Evy Slávkovej ktorá vymenovala členov komisie poradného orgánu na morálne ocenenie pedagógov za účasti prednostu Krajského úradu Ing. Milana Topoliho, prednostky Obvodného úradu Ing. Marty Šajbidorovej, prednostu Mestského úradu Ing. Petra Klapitu, riaditeľa Trenčianskeho múzea Mgr. Cyrila Vrzgulu a splnomocnenca vlády pre zriadenie Trenčianskej univerzity Ing. Jána Pristacha. Privatizácia autobusovej dopravy bola riešená na Krajskom úrade pri stretnutí s ministrom dopravy pôšt a telekomunikácií Ing. Jánom Jasovským za účasti prednostu Krajského úradu Ing. Milana Topoliho. Krajská správa Slovenského štatistického úradu v Trenčíne vznikla 1. 10. 1997. V Závodnom klube Somer sa 16. 11. 1997 konal celoštátny kongres Demokrickej strany za účasti 340 delegátov ktorí 303 hlasmi zvolili Jána Langoša za predsedu strany. Dňa 10. 12. 1997 odstúpil Mgr. Marián Horečný z funkcie veliteľa mestskej polície a Ms zastupiteľstvo zvolilo JUDr. Ľubomíra Pecháča do funkcie veliteľa mestskej polície. **Činnosť orgánov samosprávy mesta Trenčín v roku 1998.** Orgánmi mesta boli mestské zastupiteľstvo a primátor mesta. Mestské zastupiteľstvo malo 40 poslancov a v roku 1998 uskutočnilo 8 zasadaní a prijalo 210 uznesení. Primátor mesta Ing. Jozef Žiška bol výkonným orgánom mesta a zastupoval mesto navonok. Mestské zastupiteľstvo zriadilo tieto orgány: Mestskú radu z 12 poslancov, 8 komisií, Mestskú políciu, Mestský úrad ako výkonný orgán mestského zastupiteľstva zložený zo zamestnancov mesta členený na odbory a oddelenia a primátor mesta. Právny odbor zo 7 oddeleniami, Ekonomický odbor zo 4 oddeleniami a Odbor Životného prostredia zo 4 oddeleniami. Minister vnútra SR Gustáv Krajčí vymenoval 26. 1. 1998 za účasti štátneho tajomníka MV JUDr. Ladislava Polku a prezidenta Policajného zboru SR do funkcie riaditeľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trenčíne pplk. JUDr. Viliama Cverenkára. Mestské zastupiteľstvo dňa 26. 2. 1998 odvolalo z funkcie člena komisie verejného poriadku kpt. Miroslava Jelínka a zvolilo JUDr. Ľubomíra Pecháča a por. Borisa Brezováka. **Dňa 2. marca 1998 skončilo funkčné obdobie prezidenta M. Kováča a prezidentské právomoci prešli na V. Mečiara.** Dňa 3. 3. 1998 vláda SR vymenovala Ing. Milana Topoliho za vedúceho Úradu vlády SR a zároveň ho odvolala z funkcie prednostu Krajského úradu v Trenčíne. Vláda SR poverila dňom 3. 3. 1998 RNDr. Jána Šandoru, CSc., riadením Krajského úradu. Za riaditeľa Krajského dopravného inšpektorátu bol 27. 3. 1998 vymenovaný Ing. Jozef Kandra. Dňa 1. 4. 1998 bol za **prednostu Krajského úradu vymenovaný RNDr. Ján Šandora, CSc.** Strana občianskeho porozumenia / SOP / vznikla 4. apríla 1998. Kanceláriu mala SOP na Palackého ul. č. 29. Nová budova Colného úradu v Trenčíne bola otvorená 16. 4. 1998 – riaditeľ Ing. Vojtech Decký. V Dome armády bola 30. 4. 1998 vyhlásená „Osobnosť roka 1987“. Oblasť kultúry – Rudolf Dobiáš – spisovateľ, šport – Slavomír Kňazovický – kanoista, školstva – Mgr. Oľga Milošovičová, osvetu – PhDr. Milan Šišmiš, zdravotníctva – MUDr. Darina Tilandyová, verejný činiteľ – NGŠ ASR genplk. Ing. Jozef Tuchyňa. Ms zastupiteľstvo zvolilo 30. 4. 1998 prísediacich Okresného súdu pre volebné obdobie rokov 1998 – 2002. **Ustanovujúci kongres Strany občianskeho porozumenia / SOP / Trenčianskeho kraja sa konal 7. 5. 1998.** **Delegáti zvolili za predsedu strany PhMr. Jozefa Blahovca,** podpredsedu Ing. Petra Čelku, tajomníka Ing. Mariána Mikloviča. V máji 1995 si redakcia časopisu ASR APOLÓGIA pripomenula 5. výročie vzniku. Na poste šéfredaktora sa vystriedali pplk. Ing. Jozef Keníž, RSDr. Vladimír Mikunda, pplk. Mgr. Ing. Štefan Javorík. **Dňa 23. 5. 1998 sa konal Oblastný snem Matice slovenskej** za účasti 43 delegátov z Trenčianskeho kraja. Snemu sa medzi inými zúčastnili štátny intendant Mgr. Cyril Vrzgula, prednostka Okresného úradu Ing. Marta Šajbidorová, Ing. Tomáš Švec, zástupca SNS MUDr. Vojtech Žitňan, správca Matice Slovenskej M. Bielik, tajomník MS Cyril Žuffa. Správu predniesol podpredseda Ivan Kovačovič. **Delegáti zvolili za predsedu**

Krajskej rady Ing. Margitu Ivaničkovú, podpredsedov Mgr. Alberta Priechodu. Tajomník MS univerzitný prof. Imrich Sedlák a tajomník Slovenskej muzeálnej spoločnosti RNDr. Ladislav Jasenák odovzdali primátorovi mesta Ing. Jozefovi Žiškovi diplom za 1. miesto v 2. ročníku celoslovenskej súťaže monografií.

Zostavovateľovi monografie mesta Trenčín PhDr. Milanovi Šišmišovi odovzdali pamätnú medailu pri príležitosti životného jubilea 60 – tých narodenin. Porada prednostov okresných a krajských úradov k výkladu volebného zákona sa uskutočnila 15. 6. 1998 bez prítomnosti novinárov za účasti predsedu vlády SR JUDr. VI. Mečiara, predsedu NR SR JUDr. Ivana Gašparoviča, Ing. Alexandra Rezeša a Ivana Mjartana. Dňa 19. 6. 1998 bol na trenčianskom hrade otvorený Medzinárodný filmový festival Art Film 98 za účasti filmových herečiek Geraldiny Chaplinovej a Ann Girardotovej. **V dňoch 25. – 26. 9. 1998 sa uskutočnili voľby do Národnej rady SR.**

Zostavením novej vlády širokej koalície štyroch strán SDK, SDÚ, SMK a SOP bol poverený líder SDK

Ing. Mikuláš Dzurinda. Mandát získali genpl. v zál. Ing. Imrich Andrejčák – HZDS, Ing. Miroslav Maxon – HZDS, Ing. Milan Topoli – HZDS a Ing. Jozef Klemens – SDE. **Miestny odbor Matice slovenskej mal 10. 10. 1998 zhromáždenie** v kine Metro. Za účasti 32 členov zvolili za predsedu Ing. **Vojtecha Tichého**

a tajomníčku Mgr. Magdalénu Ševčíkovu. Územný plán sídelného útvaru mesta Trenčín bol Ms zastupiteľstvom schválený 15. 12. 1998. **Komunálne voľby v meste Trenčín sa uskutočnili v dňoch 18.- 19. 12. 1998.** Bolo zvolených 40 poslancov. Na funkciu primátora kandidovali: Ing. Juraj Liška – nezávisly, JUDr. Milan Fraňa – nezávisly, Ing. Miloš Mažár – HZDS, Ing. Dušan Bezák – SDE, Ing. Andrej Hanušovský – SNS, Ing. Štefan Šlesár – nezávisly, Ing. Václav Vacula – Naše Slovensko, Ing. Jozef Žiška – SOP. **Pre primátora Ing. Jozefa Žišku bolo odovzdaných 16. 391 hlasov.** Do Ms zastupiteľstva boli zvolení: MUDr. Pavol Sedláček – HZDS, MUDr. Lubomír Sámel – DÚ+ SOP+SDS, MUDr. Miloš Michalík – KDH+DS, Ing. Branislav Celler – KDH+DS, Marta Bláhová – HZDS, PhDr. Mária Jablonská – HZDS, Ing. Miloš Mažár – HZDS, MUDr. Miroslav Chovanec – SDE, Ing. Dušan Bezák – SDE, JUDr. Štefan Havelka – HZDS, Ing. Dušan Lobotka – HZDS, Ing. Milan Topoli – HZDS, MUDr. Vojtech Žitňan – SNS, Ing. Ján Bebiak – DÚ+ SOP+ SDS, Ing. Ján Bezák – KDH+ DS, Ing. Jozef Majerík – HZDS, Ing. Peter Mertan – KDH + DS, Tibor Migaš – SDE, Ing. Miroslav Maxon – HZDS, Ing. Ivan Kobelár – HZDS, Jozef Bernáth – DÚ + SOP + SDS, Ing. Vladimír Filko – SDE, Ing. Pavol Jakubík – SDE, PhDr. Marián Kvasnička – KDH + DS, Ing. Ján Kardoš – HZDS, Viktor Hlaváč HZDS, Ján Babič – KDH + DS, Ing. Katarína Hegerová – KDH + DS, Vladimír Novotný – HZDS, Ing. Peter Klapita – HZDS, Janka Fabová – HZDS, Vladimír Poruban – HZDS, Ladislav Nebus – SNS, Peter Brabec – DS, Rastislav Machunka – HZDS, Viliam Weber – SNS, Miloslav Michalčík – HZDS, Mgr. Ladislav Pavlík – SDE, Ing. Ján Krátky – KDH + DS, MUDr. Beata Činčárová – HZDS.

Vláda SR odvolala 11. 11. 1998 prednostov okresných a krajských úradov v SR. Dňa 19. 11. 1998 prezident Policajného zboru SR plk. JUDr. Ján Pipta uviedol do funkcie **riaditeľa Krajského policajného zboru v Trenčíne pplk. JUDr. Mariána Mikulu.** Štátny tajomník MV SR Ing. Ivan Budík uviedol 20. 11. 1998 do funkcie **prednostu Krajského úradu v Trenčíne JUDr. Dominika Gahera.** Prednosta Krajského úradu JUDr. Dominik Gaher uviedol 30. 11. 1998 do funkcie **prednostky Okresného úradu v Trenčíne RNDr. Máriu Dedíkovú.**

Štatistické údaje o meste Trenčín za roky 1994 – 1998:

Počet obyvateľov rok 1994 – 58347, 1995 - 58872, 1996 – 59039, 1997 – 59252, 1998 – 59010.

Počet nezamestnaných: rok 1994 – 1003, 1995 – 1255, 1996 – 1259, 1997 – 1343, 1998 – 1398.

Počet zamestnancov v hlavných podnikoch a akciových spoločnostiach v Trenčíne v rokoch 1994 – 1998:

OZETA a.s. rok 1994 - 2.193, 1995 – 2086, 1996 – 2063 k 31. 12. rok 1997 – 1937, 1998 – 1840 k 30. 6.

MERINA, a. s. 1543, 1550, 1520 k 31.12, 1505, 1484 k 30. 6. **TRENS, a. s.** 1393, 1471, 1474, k 31.12, 1452, 1344 k 30.6. **LOT š. p.** 885, 827, 843 k 31.12, 752, 740 k 30.6., **Konštrukta Ind. a. s.** 642, 598, 585, k 31.12., 526, 498 k 30.6., **AOZ – 027 š. p.** 584, 551, 550,k 31.12., 507, 434 k 30.6., **OLD Herold Ferm, a. s.** 409, 409, 432 k 31.12., 438, 431 k 30.6., **Konštrukta Defen. a. s.** 321, 314, 340 k 31.12., 342, 331, k 30. 6., **Kara Slov.W.T. s. r. o.** 411, 367, 330, k 31.12., 333, 342 k 30.6., **LEONI Autokabel Slov. s. r. o.** 674, 860, 1045, k 31.12., 1228, 1221 k 30.6. **Do aglomerácie mesta Trenčín patrili tieto katastrálne územia:** Hanzlíková, Istebník, Kubra, Kubrica, Orechové, Opatová nad Váhom, Trenčianske Biskupice, Záblatie a Zlatovce.

Mestské zastupiteľstvo pracovalo v roku 1999 ako v roku predchádzajúcom zložené zo 40 poslancov.

Dňom 1. 1. 1999 bol do funkcie **riaditeľa Okresného Policajného zboru v Trenčíne vymenovaný pplk.**

JUDr. Pavol Šumec.Ustanovujúce rokovanie Mestského zastupiteľstva v Trenčíne sa uskutočnilo 14. 1.

1999. Novozvolený primátor mesta a novozvolení poslanci vykonali poslancecký sľub. Mestská rada bola iniciatívnym výkonným a kontrolným orgánom primátora mesta v zložení: **Primátor mesta Ing. Jozef Žiška – SOP**, zástupca primátora Ing. Miloš Mažár – HZDS, predseda finančnej a majetkovej komisie Ing. Miroslav Maxon – HZDS, predseda komisie územného plánovania a architektúry Ing. Dušan Bezák – SDE, predseda komisie dopravy, investícií a životného prostredia Ing. Branislav Celler – KDH + DS, predseda komisie legislatívy a sťažností Ing. Dušan Lobotka – HZDS, predseda komisie sociálnych vecí MUDr. Pavol Sedláček – HZDS, predsedníčka komisie spoločenských vsťahov a regionálneho rozvoja Ing. Katarína Hegerová – KDH+ DS, predseda výboru mestskej časti Juh Ing. Ján Kardoš – HZDS, predsedníčka Výboru mestskej časti Sever Janka Fabová – HZDS, predseda Výboru mestskej časti Západ Mgr. Ladislav Pavlík – SDE. Dňa 15. 1. 1999

prednostka Okresného úradu RNDr. Mária Dedíková odvolala z funkcie zástupcu prednostky Okresného úradu Ing. Ondreja Hanušovského a vymenovala Ing. Ivana Hrušovského. Nová plaváreň bola otvorená 16. 1. 1999 v hodnote 128 mil. Sk. Prednostka Okresného úradu RNDr. Mária Dedíková odvolala z funkcie zástupcu prednostky Ing. Miloša Tomku 23. 2. 1999 a menovala Jozefa Bernáta. Výročná členská schôdza Okresnej pobočky Konfederácie politických väzňov Slovenska sa konala 23. 4. 1999. Rokovanie otvoril predseda Ignác Michalička. Na záver rokovania zvolili za nového predsedu Ivana Masára. **Dňa 29. 4. 1999 navštívil mesto Trenčín predseda NR SR Jozef Migaš. Osobnosť roka 1998** bola vyhlásená 30. 4. 1999 v Dome armády v jednotlivých oblastiach činnosti s týmto výsledkom: Školstvo Mgr. Elena Balková, kultúra Mgr. Jaroslav Pádívý, veda JUDr. Juraj Gonci, zdravotníctvo MUDr. Marián Kaščák, šport Slavomír Kňazovický. Osobitná cena primátora bola udelená Ing. Jurajovi Rajnincovi in memoriam. **29. 5. 1999. V priamej voľbe prezidenta republiky bol 29. 5. 1999 za prezidenta SR zvolený Ing. Rudolf Schuster, CSc., s 1.727. 481 hlasmi čo je 57,18 %**, JUDr. Vladimír Mečiar získal 1. 293. 642 hlasov čo je 42, 81 %. Slávnostná inaugurácia prezidenta SR Rudolfa Schustera sa konala 15. 6. 1999. Dňa 18. 6. 1999 sa v Dome armády uskutočnilo slávnostné uvedenie poštovej známky „ Let prvého kozmonauta SR za účasti letcov – kozmonautov plk. Ing. Ivana Bellu s manželkou a náhradníka plk. Ing. Michala Fuliera s manželkou a s autormi a tvorcami poštovej známky. Kozmonautov s manželkami a zástupcov ZSF prijal primátor mesta Ing. Jozef Žiška. Podujatie pripravili plk. gšt. Ing. Milan Kulich, npráp. v.v. Jozef Korený a Ivan Veliký ktorý podujatie moderoval. **Prezident SR Rudolf Schuster s manželkou navštívil mesto Trenčín a GŠ ASR 21. 6. 1999 v doprovoze ministra obrany Pavla Kanisa a NGŠ genpor. Ing. Milana Cerovského.** Mestské zastupiteľstvo sa zišlo 24. 6. 1999 na riadnom zasadnutí na ktorom zložil poslanecký sľub Alexander Kollár – HZDS po zomretom MUDr. Mil. Michalikom. Mestské zastupiteľstvo zvolilo **prednostku Ms úradu JUDr. Ľudmilu Štefánikovou.** Zasadania sa zúčastnil ako hosť rektor Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka doc. Ing. Ivan Plander. **Na pozvanie primátora mesta Ing. Jozefa Žišku navštívil mesto Trenčín 19. 7. 1999 prezident SR Rudolf Schuster.** Rokovania sa konali v mestskej veži za účasti prednostu Krajského úradu JUDr. Dominika Gahera, prednostky Ms zastupiteľstva JUDr. Ľudmily Štefánikovej, rektora Trenčianskej univerzity A. Dubčeka prof. Ing. Ivana Plandera, vedúcich odborov Krajského úradu. Prezident navštívil centrum mesta, Trenčiansky hrad a v chate nad Soblahovom sa stretol s riaditeľom Mestských lesov Ing. Jaroslavom Balážom, starostom obce Soblahov Miroslavom Ďuračim a primátormi krajských miest. Dňa 1. 8. 1999 bol **kpt. Mgr. Stanislav Bero menovaný do funkcie riaditeľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Trenčíne** a jeho zástupca plk. JUDr. Pavol Šumec. Okresné a mestské oslavy 55. výročia SNP sa konali na trenčianskej Brezine 26. 8. 1999 za účasti zástupcu prednostky Okresného úradu Ing. Ivana Hrušovského, preimátora mesta Ing. Jozefa Žišku. Príhovor k účastníkom pietného aktu vykonala vedúca oddelenia spoločenských vzťahov a regionálneho rozvoja Ms úradu PaedDr. Tamara Igoľnicinová a podpredseda Krajského výboru SZPB pplk. v.v. Michal Krošlák. Dňa 11. 11. 1999 zomrel tajomník Revolučného národného výboru z roku 1945 knihkupec a účastník SNP Vladimír Chovan. Zasadanie Základnej organizácie Zväzu protikomunistického odboja v Trenčíne sa uskutočnilo 12. 11. 1999 pri príležitosti pamätného dňa „ Dňa boja proti totalite“. Spomienka na rok 1989 sa konala v Trenčíne 17. 11. 1999 za účasti Fedora Gála, Ivety Radičovej, Stana Radiča a Antona Bartosiewiczza. V roku 1999 prešiel hotel Laugaricio z vlastníctva DMD Holding Trenčín do vlastníctva firmy Kamila s.r.o. Nezamestnanosť v v Trenčíne bola v roku 1999 5, 84 %. **Mesto Trenčín sa stalo v roku 2000 na prelome storočia a tisícročia** dynamicky rozvíjajúcim sa mestom, ku ktorého obyvateľom smerovali základné úlohy činnosti aparátu mestského úradu. Dôkazom toho bolo v akých neľahkých podmienkach predovšetkým ekonomických naplnilo svoje poslanie. Mestské zastupiteľstvo, zastupiteľský zbor občanov bol vo volebnom období 1998 – 2002 zložený zo 40 poslancov a v tomto zložení pracoval i v roku 2000. Poslanci zastupovali svojich občanov podľa jednotlivých volebných obvodov. **Volebný obvod Stred mesta a Dolné mesto:** predseda Ing. Ján Kardoš – HZDS, Ing. Peter Klapita – HZDS, PhDr. Marián Kvasnička – KDH+DS. **Volebný obvod ulica Dlhé Hony a ulica Soblahovská:** predseda Ing. Dušan Bezák – SDE, JUDr. Štefan Gorelka – HZDS, MUDr. Miroslav Chovanec – SDE, Ing. Dušan Lobotka – HZDS, Ing. Milan Topoli – HZDS, MUDr. Vojtech Žitňan – SNS. **Volebný obvod Biskupice, Noviny:** predsedníčka MUDr. Beáta Činčarová – HZDS, Ing. Ján Krátky – KDH+DS. **Volebný obvod Juh 1, Juh 2:** predseda Ing. Ján Bebiak – DÚ+SOP+SDS, Jozef Bernát – DÚ+SOP+SDS, Ing. Ján Bezák – KDH+DS, Ing. Vladimír Filko – SDE, Ing. Pavol Jakubík – SDE, Ing. Ivan Kobelár – HZDS, Ing. Jozef Majerík – HZDS, Ing. Miloš Mažár – HZDS, Ing. Peter Mertan – KDH+DS, Tibor Migaš – SDE, MUDr. Ľubomír Sámel – DÚ+SOP+SDS. **Volebný obvod Sihot' 1 a Sihot' 2:** predseda MUDr. Pavol Sedláček – HZDS, PhDr. Jana Jablonská – HZDS, Marta Bláhová – HZDS, Alexander Kollár – HZDS / nastúpil namiesto zomretého poslanca MUDr. Miloša Michalika /. **Volebný obvod Sihot' 3, Sihot' 4 a Opatová:** predseda Ján Babič – KDH+DS, Ing. Katarína Hegerová – KDH+DS, Ladislav Nebud – SNS, Vladimír Novotný – HZDS. **Volebný obvod ulica Pod Sokolice, Kubra a Kubrica:** predsedníčka Janka Fabová – HZDS, Miloslav Michalčík – HZDS, Viliam Weber – SNS. **Volebný obvod Zámotie, Istebník a Orechové:** predseda Rastislav Machunka – HZDS, Ing. Miroslav Maxon – HZDS, Mgr. Ladislav Pavlík – SDE. **Volebný obvod Záblatie a Zlatovce:** predseda Peter Brabec – HZDS, Mgr. Viktor Hlaváč – HZDS, Vladimír Poruban – HZDS. **Najdôležitejším orgánom mestského zastupiteľstva bola mestská rada,** zložená z poslancov mestského zastupiteľstva tak, že predsedovia komisií

zriadených mestským zastupiteľstvom a predsedovia výborov mestských častí boli zároveň členmi mestskej rady. Počet poslancov mestskej rady tvorilo najviac tretinu počtu poslancov mestského zastupiteľstva. Mestská rada pracovala v roku 2000 v zložení ako v roku 1999 doplnená o MUDr. Ľubomíra Sámela v počte 12 členov.

Komisie mestského zastupiteľstva: 1. Komisia finančná a majetková: predseda Ing. Miroslav Maxon, **2. Komisia územného plánovania a architektúry:** predseda Ing. Dušan Bezák, **3. Komisia dopravy, investícií a životného prostredia:** Ing. Branislav Celler. **4. Komisia legislatívy a sťažností:** Ing. Dušan Lobotka, **5. Komisia sociálnych vecí:** predseda MUDr. Pavol Sedláček, **6. Komisia spoločenských vsťahov a regionálneho rozvoja:** Ing. Katarína Hegerová. **Osobnosti roka 1999** boli za oblasť školstva Mgr. E. Solarová, za oblasť vedy Ing. J. Meliš, za oblasť zdravotníctva MUDr. Fr. Zimmermann, za oblasť kultúry E. Šteinigerová a za oblasť športu Rastislav Tureček. V Trenčíne bola 3. 4. 2000 otvorená kancelária SDK za účasti Ing. Ivana Horta a Ing. Juraja Lišku. Vedúcim kancelárie bol Ing. Peter Mertan. V tento deň sa dožila Mária Urbasiowna – Holúbková významného životného jubilea 102 rokov. Mesto Trenčín si 11. 4. 2000 pripomenulo 55. výročie oslobodenia mesta na ternčianskej Brezine za účasti primátora mesta Ing. Jozefa Žišku a prednostky Okresného úradu RNDr. Márie Dedíkovej. **Dňa 13. 6. 2000 navštívil prezident republiky Rudolf Schuster LOT Trenčín** za účelom zistenia stavu vyhotovenia repliky bombardovacieho lietadla Caproni Ca – 33 na ktorom letel gen. Milan Rastislav Štefánik ktoré 4. mája 1918 v Ivanke pri Dunaji havarovalo a účastníci letu tragicky zahynuli. / Toto lietadlo po dokončení umiestnili do haly letiska M.R. Štefánika v Bratislave / . poz. J.K. Ocenenie dlhoročnej práce kronikára mesta Trenčín Mgr. Jozefa Čeryho sa dostalo 17. 6. 2000 v Martine kedy komisia pre hodnotenie úrovne kroník miest a obcí na Slovensku ocenila kroniku mesta 3. miestom v rámci Slovenska. Snem KDH Trenčianskeho okresu sa uskutočnilo 18. 6. 2000 za účasti podpredsedu NR SR JUDR. Pavla Hrušovského. Mestské zastupiteľstvo mesta Trenčín nesúhlasilo s niektorými činnosťami primátora mesta Ing. Jozefa Žišku a rozhodlo 29. 6. 2000 o znížení jeho platu. **Od 1. 9. 2000 vstúpila do platnosti nová organizačná štruktúra Mestského úradu, podľa ktorej vzniklo päť odborov s vedúcimi odborov: 1. Ekonomický odbor:** odelenia financií, daní a poplatkov, vnútornej správy, mestských organizácií, obchodu a služieb. **2. Právny odbor :** odelenia majetkovej legislatívy a evidencie obyvateľstva, právne, sociálne, práce a mzdy, detské jasle, spoločenských vsťahov a informatiky. **3. Odbor investícií:** odelenia prípravy investícií, realizácie investícií a stavebného dozoru. **4. Odbor architektúry:** oddelenia územného plánovania a koncepcie územno technických informácií. **5. Odbor životného prostredia:** oddelenia životného prostredia a stavebného poriadku. Snem KDH sa uskutočnil 21. 10. 2000 v Trenčíne za účasti predsedu Pavla Hrušovského, podpredsedov Vladimíra Palku, Pavla Minárika, Daniela Lipšica. Dňa 22. 10. 2000 sa v Trenčíne uskutočnilo zasadanie základajúcej Regionálnej konferencie Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie za účasti predsedu vlády Mikuláša Dzurindu, ministra kultúry Milana Kňažka. Delegáti za predsedu Regionálneho zväzu zvolili Ing. Juraja Lišku. Krajská konferencia Sociálno demokratickej strany Slovenska sa konala 27. 10. 2000 za účasti predsedu Ing. Jaroslava Volfa a poslanca NR SR Františka Halmeša. Vo funkcii predsedu bol potvrdený Ing. Miroslav Palatinus, doterajší predseda Okresného výboru SDSS v Trenčíne. Zakladajúci Regionálny kongres Liberálno demokratickej únie sa konal v Trenčíne 30. 10. 2000 za účasti poslanca NR SR prof. MUDr. Juraja Šveca DrSc. Regionálna rada zvolila za lídra strany Jozefa Bernáta. Republiková rada DS zasadala v Trenčíne 9. 12. 2000 za účasti podpredsedu vlády Ing. Ivana Mikloša , splnomocnenca vlády pre reformu verejnej správy Ing. Viktorom Nižňanským a predsedom strany Ing. Jánom Langošom. Posledné zasadanie Mestského zastupiteľstva v Trenčíne sa konalo 14. 12. 2000. Mestské zastupiteľstvo schválilo rozpočet na rok 2001 v príjmovej oblasti 340.555.000 Sk, výdavky 224.000.000 Sk, kapitalové výdavky 94.136.000 Sk, záväzky v roku 2001 21. 918.000 Sk, rezerva 210.000 Sk. Oproti minulému roku sa kapitalové výdavky znížila o 56.761.000 Sk a sumár mestského rozpočtu je menší o 27.291 Sk. Členovia SZPB si 30. 12. 2000 uctili pamiatku zastrelených 69 bojových druhov v Dušovej doline za účasti členov a predsedu OV SZPB pplk. v.v. Michala Krošláka. Táto exkúzia do historických údalosti v minulom storočí, nech je poučením pre ďalšie generácie pri riadení mesta v prospech občanov.

Bola to doba hektická, doba víťazstva, povojnovej obnovy, znárodnenia, doba kolektivizácie, budovania, úspechov i pádov. Doba politických šarvátok a bojov o moc, doba nenávisti a odpúšťania, doba moci jednej politickej strany, doba kolektivizácie, doba perzekúcií, krívd, politických procesov a justičných vrážd, doba víťazstiev a porážok, doba emigrácii a nádeje, doba hľadania zmyslu života, pokroku, a lásky, doba historických premií, doba pluralitnej demokracie, doba zmeny vlastníctvnických práv, privatizácie, doba nezamestnanosti a chudoby, korupcie a ťažko vymožitelnosti práva. Doba zakotvenia v Európskej únii a v NATO.

Pramene:

1. Ministerstvo vnútra SR Bratislava – Štátny archív pobočka Trenčín: Kroniky mesta Trenčín roč. 1945 – 1954, 1963 – 1994, Zápisnice Rady MNV Trenčín roč. 1955, 1958 - 1962
2. Archív mesta Trenčín: Kroniky mesta roč. 1995 – 2000 a vlastné poznámky spracovateľa kapitoly
3. Marček Ján, Ing.CSc. a kol.: Polstoročie Slovenska v spoločnej vlasti, Epoque 1969.
4. Postuch Marian: Voľby a politický systém ČSSR – Smena 1986
5. Podolec Ondrej: Február 1948 a Slovensko, Zborník , Ústav pamäti národa, Bratislava 2008,

6. Benčík Antonín, Domaňský Josef, Hájek Jří, Kurál Václav, Mencl Vojtech: Osem mesiacov pražskej jari,
7. Benčík Antonín : 21. august 1968. Osveta 1990 ,
8. Hottmar Aleš, Mackovík Stanislav: Rudé hvězdy nad Československem 1968 – 1991, Časť 1, JaPo 2008,
9. Medvecký Matej, Mgr: Posledné a prvé svobodné / ? / voľby 1946, 1990, ÚPN Bratislava 2006,
10. Pešek Jan, Szomolányi Soňa: November 1989 na Slovensku – Súvislosti, predpoklady a dôsledky, Nadácia Milana Šimečku, HÚ SAV, Katedra politológie FF UK 1999,
11. Ďuriač Matej: Štátne a spoločenské zriadenie, Univerzita M. Bela, Fakulta humanitných vied, B. Bystrica 2002,
12. Mesežnikov Grigorij, Gyárfášová Oľga: Slovensko: Desať rokov samostatnosti a rok reforiem, Inštitút pre verejné otázky , Bratislava 2004,
13. Diovčos Rastislav a kol: Stranícke prostredie na Slovensku, Budapešť 2004,
14. Tkáč Marián: Národ bez peňazí, Bradlo 1991

Vyhotovovať kópie bez súhlasu autora je zakázané.